

TOLNA MEGYE

TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSA

Javaslattevő fázis

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

Véleményezési anyag

TOLNA MEGYE

Területrendezési Terv Módosítása

Javaslattevő fázis

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

Véleményezési anyag

MEGBÍZÓ:**TOLNA MEGYE ÖNKORMÁNYZATA**

Tolna Megye Önkormányzati Hivatal
7100 Szekszárd, Szent István tér 11-13.

MEGBÍZÓ KÉPVISELŐJE:

Dr. Puskás Imre a megyei közgyűlés elnöke
Patkó Sándor megyei főépítész

GENERÁL TERVEZŐ:**KÖRNYEZETTERV KFT.**

1029 Budapest, József Attila u. 53.
Képviselője: dr. Laposa József ügyvezető

VEZETŐ TERVEZŐ:**LÁZÁR TIBOR**Környezetterv Kft.

Tel.: 06 20/517 23 94
e-mail: lazar@varoseshaz.hu

vezető területrendező tervező TR1 01-5041/01

településtervezési vezető tervező TT1 01-5041/06

településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező TK1 01-5041/12

TERVEZŐK:

Lázár Eszter
Szabó Gábor

környezetgazdálkodási-agrármérnök
településmérnök

Környezetterv Kft.
Környezetterv Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	4
1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE	5
1.1. ELŐZMÉNYEK	5
1.2. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS TEMATIKÁJA	8
1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERV ÉS A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KAPCSOLÓDÁSA	11
1.4. A TERÜLETRENDEZÉSI TERV ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS EGYEZTETÉSE SORÁN KAPOTT VÉLEMÉNYEK HATÁSA A TERV ALAKULÁSÁRA.	11
1.5. A KÖRNYEZET VÉDELMEÉRT FELELŐS SZERVEK ÉS AZ ÉRINTETT NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA A TERVEZÉSI FOLYAMATBA, A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSÉBE.....	11
1.6. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSÉHEZ FELHASZNÁLT ADATOK FORRÁSA.....	12
2. A TERV KIDOLGOZÁSOKOR VIZSGÁLT VÁLTOZATOK RÖVID ISMERTETÉSE	13
2.1. A TERV CÉLJAI, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE	13
2.2. A TERV ÖSSZEFÜGGÉSE MÁS RELEVÁNS TERVEKKEL, PROGRAMOKKAL	15
2.3. A VÁLTOZATOK KÖZÖTTI VÁLASZTÁS INDOKLÁSA	23
3. A TERV KÖRNYEZETI HATÁSAINAK FELTÁRÁSA	39
3.1. A TERV CÉLJAINAK ÖSSZEVETÉSE A NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMMAL, NEMZETI TERMÉSZETVÉDELMI ALAPTERVVEL.....	39
3.2. A TERV HATÁSA A KÖRNYEZETI ELEMekre, TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKRA	42
A tervben szereplő javaslatok hatása a föld védelmére.....	42
A tervben szereplő javaslatok hatása a levegő védelmére	46
A tervben szereplő javaslatok hatása a vizek védelmére.....	47
A tervben szereplő javaslatok hatása a hulladékgazdálkodás helyzetére.....	49
A tervben szereplő javaslatok hatása a tájra.....	49
A tervben szereplő javaslatok hatása az épített környezetre	51
A tervben szereplő javaslatok hatása a kulturális örökség védelmére	51
A tervben szereplő javaslatok hatása az élővilágra – a biológiai sokféleségre	52
4. A TERVBEN SZEREPLŐ INTÉZKEDÉSEK KÖRNYEZETI HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE	57
5. A TERV HATÁSA A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVEKRE	58
6. A TERVBEN SZEREPLŐ JAVASLATOK MONITOROZÁSI LEHETŐSÉGÉRE VONATKOZÓ JAVASLAT	63
7. A TERV KÖRNYEZETI HATÁSAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA	64

„Életünk minőségét a környezet állapota és változása, a természeti erőforrás-készletek gazdagsága, a környezeti kockázati tényezők alakulása alapvetően meghatározza. A méltányos emberi élethez szükséges környezeti feltételeket, az egészséges környezethez való alkotmányos jog érvényesítésének lehetőségét ezért mind a jelen, mind a jövő generációk számára biztosítani kell.”

(részlet a III. Nemzeti Környezetvédelmi Program bevezetőjéből)

BEVEZETÉS

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 43.§ (4) bekezdése szerint „a környezetre várhatóan jelentős hatást gyakorló, külön jogszabályban meghatározott olyan tervekre, illetve programokra, – ideértve az EU által társfinanszírozott terveket, illetve programokat is – , valamint ezek módosításaira,

- a) amelyek kidolgozását jogszabály, illetve országgyűlési, kormány- vagy helyi önkormányzati határozat írja elő, és
- b) amelyeket közigazgatási szerv, valamint törvény, illetve kormányrendelet felhatalmazása alapján közigazgatási feladatot ellátó nem közigazgatási szerv közigazgatási feladatkörében, illetve helyi önkormányzati testület (...) dolgoz ki vagy fogad el, illetőleg amelyeket a Kormány terjeszt az Országgyűlés elé elfogadásra.

a külön jogszabály alapján környezeti értékelést magában foglaló környezeti vizsgálatot kell lefolytatni. Környezeti értékelés nélkül terv, illetve program nem terjeszthető elő.”

A törvény 43.§ (6) bekezdése szerint a környezeti vizsgálat kiterjed a környezeti értékelés készítésére, a környezet védelméért felelős közigazgatási szervektől vélemény, továbbá az érintett nyilvánosságtól észrevétel kérésére, illetve országhatáron áterjedő jelentős hatás esetén az érintett országgal való konzultációra, valamint ezek eredményeinek a terv, illetve program kidolgozása során történő figyelembevételére.

A környezeti vizsgálat részletes követelményeiről az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormány rendelet (továbbiakban Rendelet) rendelkezik.

A rendelet 1. számú melléklete szerint a területrendezési tervek minden esetben környezeti vizsgálatra kötelezettek. Ennek megfelelően Tolna megye területrendezési terv módosítása is csak környezeti értékeléssel fogadható el.

A terv környezeti értékelése során kiemelten fontos hangsúlyozni, hogy a megyei területrendezési tervek tartalmát az Országos Területrendezési Terv és a 218/2009. (X.6.) Kormány rendelet határozza meg. A vonatkozó jogszabályok szigorúan meghatározzák a Megye Térségi Szerkezeti Terve tartalmi elemeit, amelytől a megyék nem térhetnek el. Az OTrT meghatározza továbbá a megyei tervben alkalmazható övezeteket is, amelyekre vonatkozó szabályokat a törvény tartalmazza. Külön szabályokat az övezetekre vonatkozóan a megye területrendezési szabályzata nem tartalmazhat.

Az OTrT által kijelölt övezetek közül többnek a területét változtatás nélkül át kell vennie a megyei terveknek. Meghatározott övezetek területét a 282/2009. (XII.11.) Kormány rendelet szerinti államigazgatási szervek véleménye alapján pontosíthatják a megyei tervek.

A megyei közgyűlés mozgástere tehát a területrendezési terv készítése során nagyon szigorúan behatárolt.

Ebből adódóan a terv környezetvédelmi tartalmát is a vonatkozó jogszabályok határozzák meg. Ezt a tényt a környezeti értékelést véleményező környezet védelméért felelős szervezeteknek is figyelembe kell venniük.

A terv nem helyettesíthet ágazati programokat, és nem feladata ágazati programok készítése, nem komplex megyei környezetvédelmi program, nem természetvédelmi keretterv, tehát jogszerűen csak az tudja véleményezni, aki ismeri a területrendezési tervek tartalmára, készítésére vonatkozó jogszabályokat is.

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE

1.1. ELŐZMÉNYEK

Tolna megye területrendezési tervét a VÁTI KHT készítette el és a Megyei Közgyűlés 1/2005. (II.21.) számú rendeletével fogadta el.

A Tolna Megyei Közgyűlés Tolna megye területrendezési tervéről elfogadott 4/2005. (II.21.) számú határozata a területrendezési terv megyei szabályozási irányelveit és területrendezési intézkedési javaslatot tartalmazott.

A területrendezési terv módosítását az Országos Területrendezési Terv 2008. évi módosítása tette szükségessé.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 30.§ (3) bekezdése szerint ugyanis a megyei területrendezési terveket a törvénnyel összhangba kell hozni.

Tolna megye önkormányzata közbeszerzési pályázatot írt ki az új terv elkészítésére, amelyet a KÖRNYEZETTERV Kft. nyert el.

A megye hatályos területrendezési tervének 218/2009. (XI.9.) számú kormányrendelet szerinti tervezési folyamata a következő:

- I. Előkészítő fázis – Javaslattevő fázis
(módosítás esetén a két tervezési fázis összevonható)
- II. Elfogadási fázis

Vizsgálat

Az első tervezési fázisban elkészült a hatályos terv vizsgálatától eltelt időszak komplex helyzetértékelése. A helyzetértékelés részletezése nem indokolt, mivel annak összefoglalóját a területrendezési terv egyeztetésében (így a környezeti értékelés egyeztetésében is) érdekelt államigazgatási szervek a terv egyeztetési dokumentációja keretében megkapták.

A vizsgálat a következő témakörök szerint készült:

- Nagytérégi összefüggések
- Előzmények feltárása
- Vizsgálati adatok gyűjtése és azok értékelése
 - Természeti adottságok
 - A táj jellemzői
 - A térszerkezet alakulása, a területfelhasználás változásai, tendenciák értékelése
 - Településrendszer
 - Demográfiai folyamatok
 - Környezeti elemek állapota, szennyezett területek számbavétele
 - Természet- és tájvédelem
 - Épített környezet és a kulturális örökség védelme
 - Mezőgazdaság
 - Erdőgazdálkodás
 - Üdülés, idegenforgalom
 - Vízgazdálkodás
 - Felszíni és felszín alatti vízkészletek
 - Vízkárelhárítás
 - Vízellátás, szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás
 - Energiaellátás
 - Közúti, kerékpáros, vasúti, légi és vízi közlekedés, megközelíthetőségi viszonyok, kapcsolati hiányok vizsgálata és értékelése
 - Honvédelem

- A térségi területfelhasználás vizsgálata a térségi területfelhasználási kategóriák figyelembevételével
- A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása

A helyzetértékelés vizsgálati fejezetei közül az alábbiak közvetlenül a környezetvédelmet szolgálják:

Környezeti elemek állapota, szennyezett területek számbavétele című fejezet az Országos Területrendezési Terv környezetvédelemmel összefüggő övezeteit értékeli. A fejezet kiemelten foglalkozik:

- a felszín alatti víz és földtani közege állapotával,
- a termőföldek védelmével,
- a szélrózsió által veszélyeztetett területekkel,
- a vízerózió által veszélyeztetett területekkel,
- a földtani veszélyforrás területeivel,
- a tájrehabilitációt igénylő területekkel,
- a hulladékgazdálkodással.

A **természet- és tájvédelmi** fejezet részletes elemzést ad a megye területére

- az országos ökológiai hálózat övezeti rendszeréről
- a védett természeti területekről
- a Natura 2000 területekről
- érzékeny természeti területekről – Magas Természeti Értékű Területekről
- a tájképvédelemről.

Az **épített környezet és a kulturális örökség védelme** című fejezet áttekintést ad a megye építészettörténetéről, a különböző építészeti korszakok legjelentősebb műemlékeiről, a megye történeti településszerkezetét még őrző településeiről, a jelentősebb régészeti lelőhelyekről, a történeti és világörökség-várományos településről.

A **mezőgazdaság** című fejezet foglalkozik:

- a megye mezőgazdaságának változásaival az elmúlt 10 évben
- a földterület hasznosításával
- a szőlő termőhelyi kataszter, illetve gyümölcs-termőhely kataszteri területekkel
- Tolna megye kertgazdasági területeivel
- az állattenyésztéssel
- és a vadgazdálkodással.

Az **erdőgazdálkodás** Tolna megye erdősültségének változását tárja fel, továbbá foglalkozik a termőhelyértékeléssel, a fajösszetétellel és az erdők elsődleges rendeltetésével.

A **vízgazdálkodás** fejezet felhívja a figyelmet az Európai Unió által elfogadott Duna Stratégiára, és ismerteti a megye vízrendszerét.

A **vízkárelhárítás** fejezet ismerteti a megyét érintő árvízvédelmi szakaszokat és védvonalait, továbbá a belvízvédelmi szakaszokat.

A **vízellátás, szennyvízelvezetés, szennyvíztisztítás** fejezet a vízellátás mellett ismerteti a megyei ivóvíz-minőségvédelmi programokat és az ivóvízminőség-védelmi program által érintett településeket.

A szennyvíz-elvezetés, szennyvíz-kezelés keretében a vizsgálat felhívja a figyelmet a megye alacsony csatornázottságára. Ismerteti a szolgáltatók ellátási területét, a szennyvíz-tisztító teleppel rendelkező településeket, a szennyvízelvezetési agglomerációkat, és a csatornahálózattal még nem rendelkező településeket.

A **felszíni és felszín alatti vízkészletek** fejezetben a vizsgálat ismerteti a megye felszíni vizek vízminőségvédelmi vízgyűjtő területére eső településeket, illetve a kiemelten érzékeny felszín alatti vizek vízminőség-védelmi terület által érintett településeket, továbbá a sérülékeny vízbázisokat.

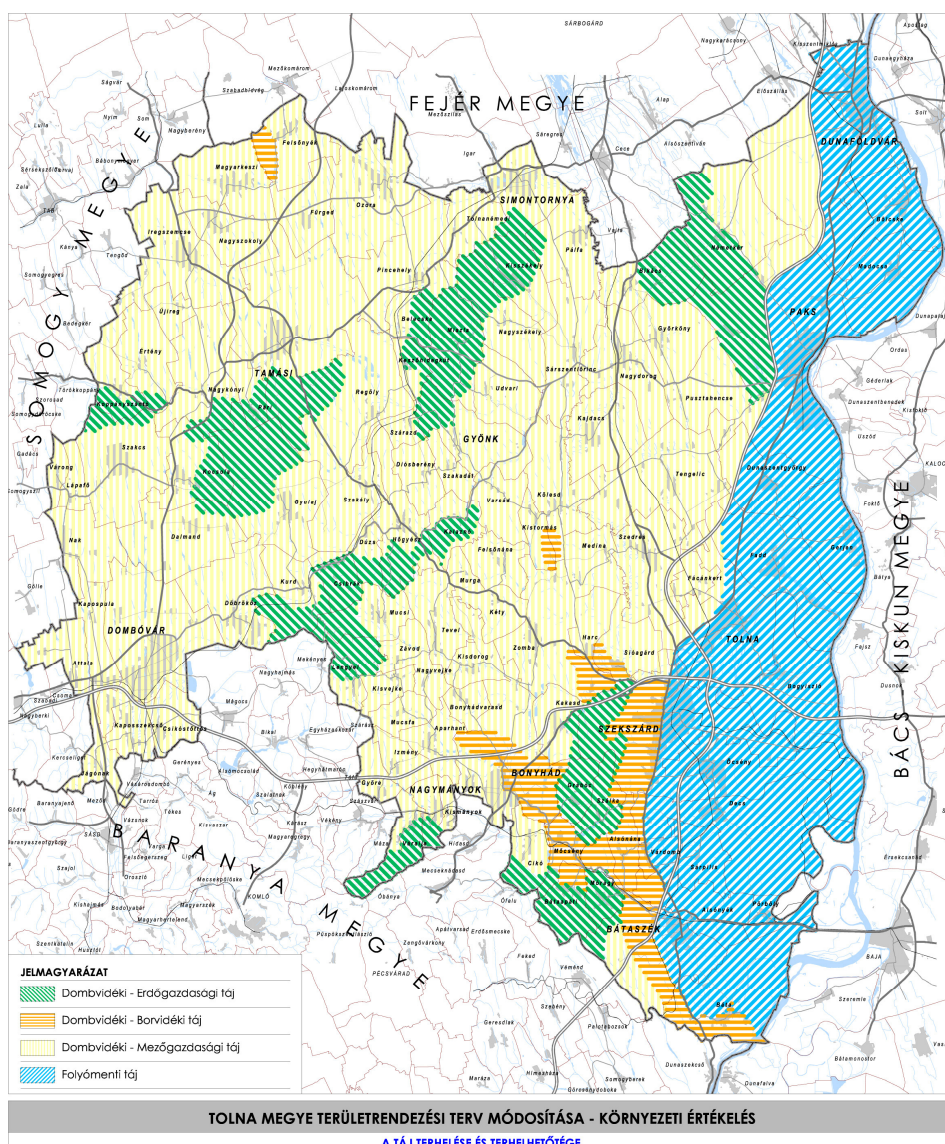
A térségi területfelhasználás rendszerének értékelése keretében a vizsgálatból kiderül, hogy a tájhasználatban a hatályos terv készítése óta térségi szintű változások nem következtek be.

A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása az eltérő természeti adottságú és ebből adódóan eltérő tájhasználatú, tájszerkezetű és ökológiai-természeti-tájképi érzékenységgű tájtypusok meghatározásával történt.

A megye területrendezési tervének módosításához készült vizsgálatok a vonatkozó tartalmi követelményekkel összhangban készültek. A tartalmi követelmények szerinti részletes vizsgálatok környezetvédelmi fejezetei azt a látszatot kelthetik, hogy a terv is hasonlóan részletes környezetvédelmi tartalommal készül. Újra hangsúlyozni kell azonban, hogy a terv területrendezési jogszabályok szerinti kötelező tartalma a vizsgálati tartalomtól nagy mértékben eltér. Így a környezeti értékelés nem a vizsgálat és a terv összhangját értékeli, hanem a tartalmi követelmények szerint készült terv értékelését tartalmazza!

A táj terhelésének és terhelhetőségének meghatározása az eltérő természeti adottságok az ökológiai természetvédelmi érzékenység és a hagyományos történeti tájhasználat alapján a megye területét a következő tájtypusokra osztja fel:

- dombvidéki-erdőgazdasági táj
- dombvidéki-borvidéki táj
- dombvidéki-mezőgazdasági táj
- folyómenti táj

A helyzetelemzés összefoglalójaként megállapítható, hogy az megfelelő alapot biztosít a megye területrendezési terv módosítása környezet, táj- és természetvédelmi prioritást is magába foglaló kidolgozásához.

A javaslattevő fázis egyeztetési dokumentációja

A helyzetértékelés dokumentálását követően készült el a Területrendezési Terv Módosítása egyeztetési dokumentációja.

A dokumentáció széleskörű egyeztetése a 218/2009. (X.6.) Kormány rendelet szerint folyamatban van. Az egyeztetésbe bevont szervezetek között lényegében a környezeti értékelést véleményező szervezetek is szerepelnek.

A javaslattevő fázis egyeztetési dokumentációja a 218/2009. (X.6.) Kormány rendelet 9. melléklete szerint a területi (környezeti, társadalmi, gazdasági) hatásvizsgálat keretében részletesen elemzi a terv környezeti hatásait is.

Az egyeztetéssel párhuzamosan elkészült a környezeti értékelés tematikájának tervezete, amely a 2/2005. (I.11.) Kormány rendelet szerint egyeztetésre került a környezet védelméért felelős szervekkel. A vélemények összefoglaló értékelését a 1. számú táblázat tartalmazza. A véleményező a javasolt tematikát elfogadták.

Az elfogadott tematika alapján készült el jelen környezeti értékelés, amely a 2/2005. (I.11.) Kormány rendelet 3. mellékletében meghatározott környezet védelméért felelős szervekkel kerül egyeztetésre.

A javaslattevő fázis egyeztetési anyagát tervezők a vélemények alapján átdolgozzák. Figyelembe veszik továbbá a környezeti értékelésre beérkező véleményeket is és a terv, továbbá a környezeti értékelés ezt követően kerül záró véleményezésre.

1.2. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS TEMATIKÁJA

A környezeti értékelés tematikája az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Kormány rendelet 3. számú melléklete szerinti környezet védelméért felelős szervekkel egyeztetésre került. A véleményező szervezetek a tematikát elfogadták. Nyilatkozatukban az értékelés tartalmára vonatkozóan, illetve általános környezetvédelmi kérdésekben nyilvánítottak véleményt.

1. számú táblázat: A környezeti értékelés tervezett metodikáját véleményező szervezetek

Ssz.	Véleményező	Vélemény
1	Baranya Megyei Kormányhivatal Építésügyi Hivatala Állami Főépítész	Felhívja a figyelmet arra, hogy a tematika nem tartalmazza a 2/2005.(I.11.) kormányrendelet 4. sz. melléklete szerinti általános követelményeket maradéktalanul. Felhívja a figyelmet az érintett nyilvánosság bevonására. Kiemeli, hogy a környezeti értékelésnek kiemelt feladata a terv természeti erőforrásokra vagy a környezet minőségére gyakorolt hatásainak értékelése.
2	Országos Kémiai Biztonsági Intézet	Kémiai biztonsági szempontból a környezeti értékelés elvégzését nem tartja szükségesnek. Az eljárás további szakaszokon nem kíván részt venni.
3	Tolna Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	A tematikával egyetért. Ismerteti a megye területén lévő felső küszöbértékű veszélyes üzemeket és alsó küszöbértékű üzemeket.
4	ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi Hivatal	Ismerteti a megye területén lévő ásványvizeket és gyógyvizeket. Felhívja a figyelmet arra, hogy a ternek fokozott figyelmet kell fordítania a gyógy-és ásványvizes területek védelmére.
5	Közép-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	A javasolt tematikával egyetért.
6	Tolna Megyei Kormányhivatal Földhivatala	A tematikát támogatja.

Ssz.	Véleményező	Vélemény
7	Tolna Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	A tematikával egyetért.
8	Tolna Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási Szerv	A tematikával egyetért, tartalmát elfogadja.

A kidolgozott tematikával szemben egyedül az Állami Főépítésznek volt kifogása hiányolva a 2/2005. (I.11.) kormányrendelet 4. számú melléklete teljes tartalmát.

Ha a 4. számú melléklet teljes tartalmát alkalmazni kellene, akkor nem kellene a tematikát külön egyeztetni. A 4. sz. melléklet általánosságban határozza meg a tartalmi követelményeket különböző tervfajtákban. A megyei területrendezési terveknek kötött tartalmi követelményei vannak, így a tematikát ehhez a kötöttséghez kell igazítani.

Az érintett nyilvánosság bevonása egyrészt úgy történik, hogy a terv és környezeti értékelés felkerül a megye honlapjára, így bárki véleményt nyilváníthat róla. Településenkénti fogadónap megtartását a véleményező sem gondolhatja komolyan. A Kistérségenkénti egyeztetést azonban nagyon fontosnak tartjuk.

A veszélyes üzemekkel a megyei terv nem foglalkozik (a tartalmi követelmények szerint nem foglalkozhat), azok védőtávolság igénye a településrendezési tervekben biztosítható. Az ásvány- és gyógyvizekkel a megyei területrendezési terv külön nem foglalkozik. Feladata a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területek kijelölése.

Az elfogadott tematika:

1. A környezeti értékelés kidolgozási folyamatának ismertetése

1.1. Előzmények (a vizsgálat környezeti szempontú összefoglaló értékelése)

1.2. Tematika

A tervezett tematikára érkezett vélemények értékelése.

Az elfogadott tematika ismertetése.

1.3. A területrendezési terv és a környezeti értékelés kapcsolódása

A javaslattevő fázisban elkészített területrendezési terv környezeti értékelése az egyeztetést követően kiegészül azzal, hogy a beérkezett vélemények hogyan érvényesülnek a terv véglegesítése során. Szükség esetén egyeztető tárgyaláson kell tisztázni, a környezeti értékeléssel összefüggő véleményeket.

1.4. A területrendezési terv és környezeti értékelés egyeztetése során kapott vélemények hatása a terv alakulására

A területrendezési terv és a környezeti értékelés véleményeztetése után a véleményeket a területrendezési terv és a környezeti értékelés szempontjai szerint is értékelni kell, és a vélemények alapján kell a tervet és a környezeti értékelést véglegesíteni, illetve jóváhagyásra előkészíteni.

1.5. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása a tervezési folyamatba, a környezeti értékelés készítésébe

A környezeti értékelés ugyanazt a nyilvánosságot kapja, mint a területrendezési terv. A megye honlapján hozzáférhető lesz és meghatározott határidőn belül bárki véleményezheti.

1.6. A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása

A környezeti értékeléshez meghatározott forrás az OTrT, OTK, NKP-III, hatályos megyei területrendezési terv, megyei fejlesztési koncepció, ágazati jogszabályok.

2. A terv kidolgozásakor vizsgált változatok rövid ismertetése

2.1. A terv céljai, tartalmának összefoglaló ismertetése

A terv céljainak a területrendezéssel összefüggő magasabb szintű jogszabályokkal kell összhangban lennie. A terv tartalmát az OTrT és kormányrendelet határozza meg.

2.2. A terv összefüggése más releváns tervekkel, programokkal

2.3. A változatok közötti választás indokai

Az Ország Szerkezeti Terve (OTrT) szerinti megyei térszerkezet, a hatályos megyei térségi szerkezeti terv és a megyei terv módosítása szerint javasolt térszerkezet összehasonlító értékelése.

Az OTTr szerinti övezetek, a hatályos megyei térségi övezetek és a megyei terv módosítása szerint javasolt övezetek összehasonlító értékelése.

3. A terv környezeti hatásainak feltárása

3.1. A terv céljainak összevetése a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal, Nemzeti Természetvédelmi Alaptervvel

3.2. A terv hatása a környezeti elemekre, természeti erőforrásokra

- a föld védelmére,
- a levegő védelmére,
- a vizek védelmére,
- a hulladékgazdálkodásra,
- a tájra,
- az épített környezetre,
- a kulturális örökség védelmére,
- az élővilágra – a biológiai sokféleségre.

A részletes értékelés külön vizsgálja a térségi szerkezeti terv, térségi övezetek, ajánlások, intézkedési javaslatok hatását a környezeti elemekre, természeti erőforrásokra.

4. A tervben szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése

5. A terv hatása a terv által befolyásolt más tervekre

A terv, hatással lehet a megyei fejlesztési programokra, a kistérségi fejlesztési programokra, településfejlesztési koncepciókra, településrendezési tervekre, megyei ágazati fejlesztési programokra.

6. A tervben szereplő javaslatok monitorozási lehetőségére vonatkozó javaslat

A monitorozás meghatározóan a településrendezési terveken keresztül történhet.

7. A terv környezeti hatásainak összefoglaló értékelése

8. A környezeti értékelés és a területrendezési terv módosítása véleményezésének hatása a terv alakulására*

(* Ez a fejezet a környezeti értékelés és területrendezési terv egyeztetését követően a vélemények figyelembevételével készül!)

1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERV ÉS A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KAPCSOLÓDÁSA

A területrendezési terv környezeti értékelése a terv javaslattevő fázis egyeztetési dokumentációja ismeretében készül.

A környezeti értékelés tehát a tervezés következő fázisa, amelynek keretében a környezetvédelmi szempontok kiemelésével a tervben már szereplő környezeti hatásvizsgálat tematika szerinti részletes kifejtése történik meg.

1.4. A TERÜLETRENDEZÉSI TERV ÉS KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS EGYEZTETÉSE SORÁN KAPOTT VÉLEMÉNYEK HATÁSA A TERV ALAKULÁSÁRA.

A területrendezési terv javaslattevő fázisa egyeztetési folyamatának lezárásaként a beérkezett véleményekre a tervezők fogadják a tervezői válaszokat. Az elfogadott észrevételek alapján módosítják a tervet, és külön kiemelik az el nem fogadott véleményeket, azok indoklásával együtt.

A környezeti értékelés véleményezési anyagának egyeztetését követően egyrészt ugyanúgy el kell készíteni a tervezői válaszokat és a vélemények alapján indokolt esetben ki kell egészíteni a környezeti értékelést. Másrészt vizsgálni kell, hogy a területrendezési tervre adott környezetvédelmi szempontú vélemények hogyan érvényesülnek a terv véglegesítése során.

A megyei területrendezési tervezésben szerzett tapasztalataink (Somogy, Jász-Nagykun-Szolnok, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg) azt bizonyítják, hogy a véleményezők sok esetben nem tesznek különbséget a megyei terv módosítása tervdokumentáció és a környezeti értékelés dokumentációja között. Így nem a környezeti értékelést, hanem a tervet véleményezték.

Ebből adódóan nem lehet szétválasztani a két dokumentáció véleményezését. Értékelni kell mindkét dokumentáció környezetvédelmi tartalmára vonatkozó észrevételeket.

Az észrevételek nagy része azonban sajnálatos módon nem veszi figyelembe a terv kötött tartalmára vonatkozó követelményeket. Olyan tartalmi elemeket hiányolnak, amelyek nem kerülhetnek be a jóváhagyandó munkarészekbe. Mivel a megalapozó munkarészek a jóváhagyandó munkarészek alátámasztását szolgálják, így lényegében annak tartalma is kötött.

Ezt a véleményezőknek tudomásul kellene venniük.

1.5. A KÖRNYEZET VÉDELMEÉRT FELELŐS SZERVEK ÉS AZ ÉRINTETT NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA A TERVEZÉSI FOLYAMATBA, A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSÉBE

A környezet védelméért felelős szervek három kormányrendelet alapján is érinetettek a területrendezési terv egyeztetésében.

Egyrészt a 218/2009. (X.6.) Kormány rendelet meghatározza a területrendezési terv egyeztetésébe bevonandó szervezetek körét. A területrendezési terv javaslattevő fázisában a Kormány rendelet szerint a széleskörű szakmai és társadalmi egyeztetés folyamatban van. A megyei önkormányzat honlapján a terv minden érdeklődő számára elérhető, így a tervről meghatározott határidőn belül véleményt nyilváníthat.

Másrészt a 282/2009. (XII.11.) Kormány rendelet szerint több környezetvédelemmel is összefüggő térségi övezet adatszolgáltatója a környezet védelméért felelős miniszter, hivatal.

Harmadrészt a környezeti értékelés is a vonatkozó kormány rendelet szerint meghatározott szervezetekkel kerül egyeztetésre. A környezeti értékelés is felkerül a megye honlapjára, így arra vonatkozóan is észrevételt tehet bárki.

A környezeti értékelést tehát a területrendezési tervhez hasonlóan az érdekelt államigazgatási szervek mellett a szakmai szervezeteken kívül a széleskörű nyilvánosság is megismerheti és véleményezheti.

1.6. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSÉHEZ FELHASZNÁLT ADATOK FORRÁSA

A környezeti értékelés nem készíthető el a területrendezéshez kapcsolódó jogszabályok ismerete nélkül, hiszen ezek a jogszabályok rendkívül szigorú keretek közé szorítják a területrendezési tervek tartalmát. Így nyilvánvalóan csak az a környezetvédelmi tartalom és tartalmi mélység kérhető számon a tervtől, amit a vonatkozó jogszabályok előírnak, illetve megengednek. A véleményezők több esetben abba a hibába esnek, hogy szinte környezetvédelmi program mélységű tartalmat várnak el a tervtől, holott erre a területrendezési terv elkészítéséhez nincs szükség és nem is ez a feladata a tervnek.

A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált területrendezési jogszabályok:

- a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény
- az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény
- a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól szóló 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet
- a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek, valamint a településrendezési tervek készítése során az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek területi érintettségével kapcsolatosan állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek köréről és az eljárás részletes szabályairól szóló 282/2009. (XII.11.) Kormányrendelet

A környezeti értékeléshez meghatározó alapidokumentum

- a 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról szóló 96/2009. (XII.9.) OGY határozat.

A környezeti értékelés szempontjából meghatározó, a környezet védelmével összefüggő fontosabb jogszabályok:

- a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
- az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény
- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény
- a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény
- a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény
- a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény
- a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény
- a bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény
- az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Kormányrendelet
- a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízellátási művek védelméről szóló 123/1997. (VII.18.) Kormányrendelet
- a nagyvízi medrek, a parti sávok, a vízjárta, valamint a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról és hasznosításáról, valamint a nyári gátak által védett területek értékének csökkenésével kapcsolatos eljárásról szóló 21/2006. (I.31.) Kormányrendelet
- a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Kormányrendelet
- a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII.21.) Kormányrendelet
- a vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II.7.) Kormányrendelet
- az országos területrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Kormányrendelet

A környezeti értékelés szempontjából fontos továbbá az Országos Területfejlesztési Koncepcióban a Dél-Dunántúli Régió Területfejlesztési Operatív Program és Tolna megye komplex fejlesztési programjának felülvizsgálata keretében megfogalmazott környezetvédelemmel összefüggő fejlesztési célok és a megyei területrendezési terv összhangjának értékelése is.

2. A TERV KIDOLGOZÁSOKOR VIZSGÁLT VÁLTOZATOK RÖVID ISMERTETÉSE

2.1. A TERV CÉLJAI, TARTALMÁNAK ÖSSZEFOGLALÓ ISMERTETÉSE

A terv célját a megye területrendezési tervéről szóló 1/2005.(II.21.) számú rendelet már tartalmazza:

1.§.(1) A rendelet célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.

A terv tartalmát a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény 23/B § (1) bekezdése határozza meg:

23/B. § (1) A kiemelt térség és megye területrendezési terve a térség területi határát, térségi szerkezeti tervét, térségi övezeteit és területrendezési szabályzatát foglalja magában, továbbá tartalmazhat ajánlásokat és intézkedési javaslatot.

A térségi szerkezeti tervre és a térségi övezetekre vonatkozó szabályokat az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény határozza meg.

Az OTrT 5.§ (2) bekezdése meghatározza, hogy a megyei területrendezési terv milyen megyei területfelhasználási kategóriákat alkalmazhat, meghatározza továbbá azok területi feltételeit is.

5.§ (2) Kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák a következő,

- a) legalább 50 ha területű térségek:*
 - aa) erdőgazdálkodási térség,*
 - ab) mezőgazdasági térség,*
 - ac) vegyes területfelhasználású térség,*
- b) legalább 10 ha területű térségek:*
 - ba) városias települési térség,*
 - bb) hagyományosan vidéki települési térség,*
- c) területi korlát nélkül ábrázolt térségek:*
 - ca) vízgazdálkodási térség,*
 - cb) építmények által igénybe vett térség.*

AzOTrT 6.§ (1) bekezdése szerint pontosíthatók az Ország Szerkezeti Terve által meghatározott területfelhasználási egységek a megye területére vonatkozóan:

6. § (1) Az országos területfelhasználási kategóriákon belül a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 75%-ban erdőgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részén - a városi ranggal rendelkező települések kivételével - városias települési térség nem jelölhető ki;*
- b) a mezőgazdasági térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részén - a városi ranggal rendelkező települések kivételével - városias települési térség nem jelölhető ki;*
- c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 75%-ban mezőgazdasági, erdőgazdálkodási vagy vegyes területfelhasználású térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részén - a városi ranggal rendelkező települések kivételével - városias települési térség nem jelölhető ki;*
- d) a települési térséget legalább 75%-ban városias és hagyományosan vidéki települési térség kategóriába kell sorolni;*
- e) a vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási térség kategóriába kell sorolni, a fennmaradó részen városias települési térség nem jelölhető ki;*

- f) az építmények által igénybe vett térség más térségi területfelhasználási kategóriába nem sorolható.

Az OTrT meghatározza továbbá az országos műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények elhelyezésére vonatkozó szabályokat.

A megyei területrendezési tervben alkalmazható térségi övezeteket is az OTrT határozza meg.

12. § (1) Országos övezetek:

- a) országos ökológiai hálózat,
- b) kiváló termőhelyi adottságú szántóterület,
- c) kiváló termőhelyi adottságú erdőterület,
- d) országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület,
- e) országos jelentőségű tájképvédelmi terület,
- f) kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület,
- g) kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület,
- h) felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe,
- i) ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület,
- j) együtt tervezhető térségek,
- k) kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület.

(2) Kiemelt térségi és megyei övezetek:

- a) magterület,
- b) ökológiai folyosó,
- c) pufferterület,
- d) erdőtelepítésre alkalmas terület,
- e) térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület,
- f) térségi jelentőségű tájképvédelmi terület,
- g) térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület,
- h) világörökség és világörökség-várományos terület,
- i) történeti települési terület,
- j) rendszeresen belvízjárta terület,
- k) nagyvízi meder,
- l) földtani veszélyforrás területe,
- m) vízerózióknak kitett terület,
- n) szélérozióknak kitett terület,
- o) honvédelmi terület.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben felsorolt országos övezeteket, továbbá kiemelt térségi és megyei övezeteket területi érintettség esetén a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervben alkalmazni kell.

A területrendezési tervek részletes tartalmára vonatkozó jogszabály továbbá a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet.

Az ajánlásokra, intézkedésekre vonatkozóan a területrendezéssel összefüggő jogszabályok tartalmi követelményt, szabályokat nem tartalmaznak.

A fenti jogszabályokkal összhangban Tolna megye területrendezési terve a következő munkarészekből áll:

- I. Rendelettel jóváhagyandó munkarészek:
 - területrendezési szabályzat
 - térségi szerkezeti terv
 - térségi övezetek
- II. Határozattal jóváhagyandó munkarészek
 - általános célok a térségi területfelhasználási kategóriákra
 - ajánlások

- a térségi szerkezetalakításra, illetve országos és térségi övezetekre vonatkozó ajánlások;
 - sajátos megyei térségekre vonatkozó ajánlások
 - intézkedések
- III. Megalapozó munkarészek
- Összefoglaló vizsgálat
 - A megyei területrendezési terv módosításának indoklása
 - Tolna megye településrendszere
 - A közlekedéshálózat alakításának javaslata
 - Természet- és tájképvédelem
 - A környezetvédelemmel, természeti erőforrásokkal összefüggő övezetek, sajátos megyei térségek
 - Vízgazdálkodás
 - A kulturális örökség védelmével összefüggő övezetek, sajátos megyei térségek
 - Térségi közműhálózat
 - Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület
 - Környezeti, társadalmi, gazdasági hatásvizsgálat
 - Az Országos Területrendezési Terv és a megye területrendezési terv módosítása összhangjának igazolása
 - A rendelet tervezet egységes szerkezetben a Tolna megye területrendezési tervéről szóló rendelettel

A terv tartalmára vonatkozóan megállapítható, hogy összhangban van a vonatkozó jogszabályokkal.

2.2. A TERV ÖSSZEFÜGGÉSE MÁS RELEVÁNS TERVEKKEL, PROGRAMOKKAL

A megye területrendezési tervének célját (tartalmát) a környezeti értékelés során az Országos Területfejlesztési Konceptióval, a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény és az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény által meghatározott célokkal, továbbá Tolna Megye Területfejlesztési Programjában meghatározott célokkal, prioritásokkal vetjük össze, vizsgáljuk továbbá a Vízyűjtő-gazdálkodási tervekkel való összhangot is.

Az Országgyűlés által 97/2005. (XII.25.) OGY határozattal elfogadott **Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK)** Magyarország területi jövőképét a következők szerint határozza meg:

„A cél egy olyan harmonikus és fenntartható társadalmi-gazdasági-környezeti térszerkezet és területi rendszer létrejötte, amely a helyi adottságokra épülő, saját arculattal és identitással rendelkező térségekben szerveződik, amely szervesen és hatékonyan illeszkedik az európai térbe, s amelyben a társadalom számára az alapvető esélyeket meghatározó közszolgáltatások és életkörülmények tekintetében nincsenek jelentős területi egyenlőtlenségek.”

A területfejlesztési politika 2020-ig terjedő átfogó területfejlesztési céljai a területrendezés szempontjából is meghatározóak.

1) Térségi versenyképesség

„Hatékony, a növekedés területi terjedését ösztönző térszerkezet kialakítása országos, regionális és egyéb térségi szinteken. A térségi versenyképesség két pillére:

a) a jelentős gazdasági versenyképességi potenciállal rendelkező, tágabb térségüket dinamizálni képes centrumtérségek (fejlesztési pólusok, póluscsoportok) megerősítése, a nemzetközi elérhetőség javítása és a nemzetközi jelentőségű turisztikai térségek megerősítése;

b) valamennyi térség fejlesztésekor adottságaikra, erőforrásaikra és stratégiáikra építve életképes funkcióik megerősítése, erőforrásvonzó képességük javítása, vagyis relatív versenyképességük erősítése.”

2) Területi felzárkózás

„A kohézió jegyében a társadalmi esélyegyenlőséget sértő, jelentős mértékű és a gazdaság hatékony működését korlátozó legsúlyosabb területi elmaradottságok mérséklése:

a) a fejlettségükben tartósan leszakadó térségek gazdasági-társadalmi felzárkóztatása, a külső és belső perifériák dinamizálása;

b) az alapvető életesélyek feltételeinek biztosítása az ország valamennyi településén;

c) a túlzottan egyközpontú térszerkezet oldása.”

3) Fenntartható térségfejlődés és örökségvédelem

„Régióinknak, térségeinknek olyan fenntartható rendszerekké kell válniuk, amelyek értékeiket, örökségüket, erőforrásaikat és belső összetartozásukat nem csak megőrzik, hanem azokat tovább erősítik, a társadalom, a gazdaság és a természeti-környezeti, kulturális elemek összhangját helyi-térségi rendszereikben az átfogó környezetgazdálkodás és az integrált környezeti tervezés segítségével biztosítják.”

4) Területi integrálódás Európába

Tolna megye szempontjából kiemelkedő az ország európai térbe való integrációjának elmélyítése érdekében szükséges transznacionális közlekedési hálózatok bővítésének hangsúlyozása.

Az OTK középtávú országos területi céljai közül a megye területrendezése, területfejlesztése szempontjából, környezetvédelmi szempontból a rurális térségek területileg integrált fejlesztésének prioritása emelendő ki, amely a természeti és kulturális értékekben gazdag területek fenntartható fejlesztését, a helyi értékek és erőforrások hasznosítását hangsúlyozza.

Ezzel összhangban van a Dél-dunántúli Régió magas környezeti minőségű modellrégió kialakításának átfogó célja, amelyen belül is kiemelt hangsúlyt kapott a természeti környezeti értékek védelme és fenntartható hasznosítása.

Az Országos Területfejlesztési Koncepció kiemelt fejlesztési céljaival a megye területrendezési tervének módosítása tartalmában összhangban van.

Az OTTrT 2008. évi módosítása az OTK-val összhangban készült, így a megyei területrendezési terv OTTrT által előírt övezeti rendszere nyilvánvalóan ugyancsak összhangban van az OTK fejlesztési céljaival. Az országos fejlesztési célokkal a részletesebb összhangot a megyei terv ajánlásai és intézkedési javaslatok biztosítják.

Ezen környezeti értékelésnek nem az OTTrT környezeti értékelése a feladata, ennek ellenére fontosnak tartjuk az OTK területi tervezés megújítására, egységes, iteratív tervezési rendszer kialakítására vonatkozó megállapításainak kiemelését:

- a területi terveket az ágazati (szakpolitikai) tervekkel kölcsönösen összehangoltan, iteratív módon kell elkészíteni;
- a fejlesztési és rendezési tevékenységeket jobban össze kell hangolni;
- a területi szemléletet erősíteni kell az ágazati tervezésben és végrehajtásban.

Ezeket a területi tervezésre vonatkozó elveket az OTTrT-ben legfeljebb nyomokban lehet felfedezni.

Az övezeti rendszere szinte teljes egészében ágazati szemléletű, de meghatározóan ágazati kötelezettségek nélkül. Az OTTrT lényegében csak a megyei önkormányzatok és a helyi önkormányzatok számára határoz meg kötelezettségeket, korlátozásokat. Az ágazatok számára nagyon keveset. A táji-, természeti értékek védelme, az ökológiai hálózat megőrzése, a biológiai-sokféleség védelme, a természeti erőforrások fenntartható használata nemcsak annak függvénye, hogy beépítésre szánt terület kijelölhető vagy sem. A megyei terv ajánlásai ezeket a hiányokat is megpróbálja pótolni azzal, hogy nemcsak a településrendezés számára, hanem az illetékes ágazatok számára is megfogalmaz ajánlásokat. Ezek az ajánlások a vonatkozó jogszabályokkal összhangban vannak.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény a területfejlesztés és területrendezés célját a következők szerint határozza meg:

2. § *A területfejlesztés és területrendezés célja:*

- a) *az ország valamennyi térségében a szociális piacgazdaság kiépítésének elősegítése, a fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtése, az innováció térbeli terjedésének elősegítése, a társadalmi, gazdasági és környezeti céloknak megfelelő térbeli szerkezet kialakítása;*
- b) *a főváros és a vidék, a városok és a községek, illetve a fejlett és az elmaradott térségek és települések közötti - az életkörülményekben, a gazdasági, a kulturális és az infrastrukturális feltételekben megnyilvánuló - jelentős különbségek mérséklése és a további válságterületek kialakulásának megakadályozása, társadalmi esélyegyenlőség biztosítása érdekében;*
- c) *az ország térszerkezete, településrendszere harmonikus fejlődésének elősegítése;*
- d) *a nemzeti és térségi identitástudat megtartása és erősítése.*

A törvény a területrendezés feladatául a környezeti adottságok feltárását és értékelését, a környezet terhelését, terhelhetőségét és a fejlesztési célokat figyelembe vevő területfelhasználásnak, az infrastrukturális hálózatok területi szerkezetének, illetve elhelyezkedésének – az ágazati koncepciókkal összhangban történő – megállapítását emeli ki.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló törvény célja, „hogy meghatározza az ország egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére”.

2006. decemberében fogadta el a Magyar Köztársaság Kormánya a **Dél-Dunántúli Operatív Programot**, amely a 2007-2013-as időszakra állapította meg Somogy, Baranya és Tolna megye területére a régió felzárkóztatása céljából a teendőket.

A program stratégiai célkitűzése (2013-ig) a Dél-dunántúli régió leszakadásának megállítása. E stratégiai cél érdekében a DDOP három specifikus célt határozott meg:

- magas környezeti minőségű modellrégió kialakítása (a természeti és épített környezet megóvása)
- helyi adottságokra épülő versenyképes gazdaság megteremtése
- a régióon belüli társadalmi különbségek megállítása.

A DDOP program – összhangban az OTK-val – a területi dimenzióba tekintve kiemeli a régióban

- Pécs és környékét, mint Országos fejlesztési pólust (Pécs környéke),
- nevesíti a regionális növekedési zónákat.

A Dél-dunántúli régióban három regionális növekedési zónát jelöl ki, amelyek közül kettő érinti Tolna megyét.

1. **Kaposvár-Dombóvár tengely**, ahol kiemeli, hogy Dombóvár térségében fontos a kialakult egészségipari klaszter fejlesztése és az ehhez részben kapcsolódó természetvédelmi ökoturisztikai fejlesztések elősegítése.

2. **Paks-Szekszárd-Mohács-(Alsó-Dunavölgyi) tengely** az üzleti szolgáltatások fejlesztését javasolja a logisztika és agrárlogisztika területén, valamint a borvidékekre – mint turisztikai magtermékre épülő – turisztikai fejlesztést javasol. Fontos a Dél-alföldi régióval való együttműködés és a Duna-menti Gazdasági Övezet létrehozása.

- hangsúlyozza a kistérségi és mikrotérségi központok gazdasági és szolgáltatási szerepkörének erősítését a vidéki térségek fejlesztése céljából.

A program területrendezéssel összefüggő prioritásai:

- **A városi térségek fejlesztésére alapozott versenyképes gazdaság megteremtése.**

A prioritás magába foglalja a gazdasági és intézményi szereplők hatékony együttműködését, a vállalkozói aktivitás erősítését, a gazdasági infrastruktúra fejlesztését a meglévő ipari parki struktúrára, illetve a kihasználatlan egykori ipari, katonai területekre, valamint az alulhasznosított barnaövek – barnamezős területek – újbóli gazdasági hasznosítását.

– **A turisztikai potenciál erősítése.**

A prioritás célja, hogy a természeti és kulturális értékeken alapuló turisztikai termékek és szolgáltatások színvonala javuljon és megálljon a Dél-dunántúli régió piacvesztése a turisztikai területen is.

– **Humán közszolgáltatások és közösségi településfejlesztés**

A prioritás célja az alapszolgáltatások elérhetőségének javítása – kiemelten a leszakadó és hátrányos helyzetű térségekben – komplex szolgáltatást nyújtó integrált központok kialakításával. Tartalmazza a leértékelődő városi területek és a romák által lakott telepek megújulásának elősegítését.

– **Az elérhetőség javítása és környezetfejlesztés**

A prioritás a régió belső vonzáscentrumainak (mikro- és kistérségi központok, nagyvárosok) elérhetőségének, valamint a környezetvédelmi infrastruktúra javítását tűzte ki célul.

Tolna megye komplex fejlesztési programjának felülvizsgálata 2003. októberében készült el. Ezen program átdolgozása folyamatban van, ám a készülőben lévő anyag nem publikus, nem használható.

A komplex fejlesztés 7 prioritást emelt ki:

1. Prioritás: a megye kohéziójának erősítése

1.1. Stratégiai program: a településrendszer fejlesztése

1.2. Stratégiai program: területfejlesztési intézményrendszer

1.3. Stratégiai program: térségmarketing

1.3.1. Operatív program: A megye hazai és nemzetközi promóciója

2. Prioritás: a megye gazdasági versenyképességének javítása

2.1. Stratégiai program: a vállalkozások versenyképességének javítása

2.1.1. Operatív program: a gazdaságfejlesztés megyei szintű koordinációjának erősítése

2.1.2. Operatív program: a vállalkozások felkészítése az EU csatlakozás követelményeire

2.1.3. Operatív program: a támogatási források abszorpciót segítő pénzügyi mechanizmusok fejlesztése

2.1.4. Operatív program: az információs gazdaság megalapozása

2.1.5. Operatív program: az innováció menedzsment és transzfer feltételeinek megteremtése

2.2. Stratégiai program: a működő tőke vonzása

2.2.1. Operatív program: a megye ipari parkjainak fejlesztése

3. Prioritás: mezőgazdaság- és vidékfejlesztés

3.1. Stratégiai program: a versenyképes agrárágazatok fejlesztése

3.1.1. Operatív program: versenyképes mezőgazdasági ágazatok fejlesztése

3.1.2. Operatív program: organikus és nem élelmiszer célú (non-food) mezőgazdasági termelés fejlesztése

3.1.3. Operatív program: az erdészeti szektor fejlesztése

3.2. Stratégiai program: agrártermékek feldolgozása és kereskedelme

3.2.1. Operatív program: az agrárlogisztikai szolgáltatások fejlesztése

- 3.3. Stratégiai program: falusias (vidéki) térségek fejlesztése
 - 3.3.1. Operatív program: hagyományos háziiparok és kézműves mesterségek fejlesztése
4. Prioritás: turizmusfejlesztés tolna megyében
 - 4.1. Stratégiai program: turisztikai termékek fejlesztése és promóciója
 - 4.1.1. Operatív program: turisztikai termékek fejlesztése és promóciója
 - 4.2. Stratégiai program: a turizmust kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése
 - 4.2.1. Operatív program: a turizmust kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése
5. Prioritás: az emberi erőforrások fejlesztése tolna megyében
 - 5.1. Stratégiai program: foglalkoztatási problémák megoldása
 - 5.1.1. Operatív program: aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök fejlesztése
 - 5.2. stratégiai program: oktatás, képzés fejlesztése
 - 5.2.1. Operatív program: a szakképzés minőségének, a szakképzettség munkaerő-piaci értékének javítása
 - 5.3. Stratégiai program: kultúra és közművelődés
 - 5.3.1. Operatív program: a megye tárgyi és szellemi örökségének megőrzése
6. Prioritás: fenntartható környezeti fejlődés elősegítése
 - 6.1. Stratégiai program: környezetvédelmi beruházások
 - 6.1.1. Operatív program: települési szilárd hulladékok kezelése
 - 6.1.2. Operatív program: szennyvizek ártalommentes elhelyezése
 - 6.2. Stratégiai program: természeti értékek védelme
7. Prioritás: közlekedésfejlesztés
 - 7.1. Stratégiai program: gyorsforgalmi úthálózat fejlesztése
 - 7.2. Stratégiai program: főúthálózat fejlesztése
 - 7.3. Stratégiai program: mellékutak fejlesztése
 - 7.4. Stratégiai program: alsóbbrendű utak fejlesztése
 - 7.5. Stratégiai program: a vasúthálózat fejlesztése
 - 7.6. Stratégiai program: a légi közlekedés fejlesztése
 - 7.7. Stratégiai program: a vízi közlekedés fejlesztése

Természetesen az EU-s csatlakozás és az azt követő változások, a szekszárdi híd és az M6-os autópálya megépítése, valamint a 2010-ben bekövetkezett politikai és gazdaságpolitikai változások módosíthatják a jelenleg folyó átdolgozás során a prioritások sorrendjét és súlyát azonban nem nagyon valószínű, hogy gazdasági versenyképesség erősítése, a tőkevonzás, a vidékfejlesztés, a turisztikai termékek létrehozása, a fenntartható környezeti fejlődés, a közlekedés és az emberi erőforrások fejlesztése felesleges célkitűzésekké válnak.

Az OTK elfogadásával 2005-ben az Országgyűlés kiemelt feladattá nyilvánította a Duna fenntartható fejlesztését, természeti területeinek, tájainak és kulturális értékeinek védelmét.

Ez tökéletesen összhangban van a **Duna-stratégia** céljaival, amelyet az EU várhatóan 2011. júniusában fogad el.

A Duna-stratégia keretet kínál a Duna régió következetes fejlesztéséhez, amely alapvetően érintheti Tolna megyét is.

A Duna-stratégia legfontosabb témakörei négy pillér köré csoportosíthatók. Mindegyik pillérben vannak kiemelt kérdések, amelyek megkülönböztetett jelentőséggel bíró cselekvési területek. Ezek a következők:

- 1) A Duna régió összekapcsolása a többi régióval az alábbiak érdekében:
 - a mobilitás és az intermodalitás fejlesztése,
 - a) belvízi hajóutak,
 - b) közúti, vasúti és légi összeköttetés,
 - a fenntartható energia használatának ösztönzése,
 - a kultúra és az idegenforgalom, valamint az emberek egymással való kapcsolatteremtésének előmozdítása.
- 2) A Duna régióban a környezet védelme az alábbiak érdekében:
 - a vizek minőségének helyreállítása és megőrzése,
 - környezeti kockázatok kezelése,
 - a biodiverzitás, a táj, valamint a levegő- és talajminőség megőrzése.
- 3) Jólét teremtése a Duna régióban az alábbiak érdekében:
 - tudásalapú társadalom kialakítása a kutatás, oktatás és az információs technológiák segítségével,
 - a vállalkozások versenyképességének, beleértve a vállalkozások közötti regionális együttműködések (klaszterek) fejlesztésének támogatása,
 - az emberi erőforrásba és képességekbe való befektetés.
- 4) A Duna régió megerősítése az alábbiak érdekében:
 - intézményrendszer kibővítése és az intézményi együttműködés megerősítése,
 - a biztonság javítása, a súlyos bűncselekmények és a szervezett bűnözés jelentette kihívásokkal való megküzdés közös munkával.

A közlekedés fejlesztése mind a dunai hajózás, mind a közúti infrastruktúra fejlesztésével járhat, így felgyorsulhat a dunai kikötők megújítása, a folyami teherforgalom növekedése és a régiók közötti kapcsolatot biztosító M9-es gyorsforgalmi út építése.

A fenntartható, megújuló energia használatának ösztönzése a szél, nap és egyéb bioenergia termelés fejlesztése Tolna megyében is fontos az atomerőmű ittléte ellenére is.

A kultúra és az idegenforgalom fejlesztése a meglévő értékek tudatos kiépítése és bevonása mellett a LIMES Világörökségi program gyorsabb megvalósulását is segítheti a Duna-stratégia elfogadása, hiszen a LIMES program egy csaknem az egész Európát érintő Világörökségi projekt.

A fenntartható vízgazdálkodást a 2009-ben elfogadott Duna-vízgyűjtőgazdálkodási terv céljainak megvalósítását is segítheti Tolna megyében is a Duna-stratégia. A Duna-stratégia foglalkozik a Tolna megyében is egyre nagyobb gondot okozó intenzívebb földhasználattal (szántóföldi erózió) és az ökoszisztémák feldarabolásával, a Duna tápanyag-terhelésével.

A jólét megteremtése érdekében az oktatás, kutatás, innováció és a képzés a készségek fejlesztése Tolna megye elmaradott részein különösen időszerű. Mint ahogy a nagyobb mértékű foglalkoztatás is alapvető fontosságú kérdés Tolna megyében.

Ezekkel a célokkal a területrendezési terv módosítása összhangban van.

Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek

Magyarország Vízgyűjtő gazdálkodási Terve és a részvízgyűjtők vízgyűjtő-gazdálkodási tervei elkészültek az Európai Unió Víz Keretirányelvével összhangban. A Nemzeti Környezetvédelmi Program III. ugyancsak összhangban készült a Víz Kerteirányelvel, így véleményünk szerint a külön értékelés

felesleges, ennek ellenére a Víz Keretirányelvvel és a Vízyűjtő-gazdálkodási Tervvel való összhang környezeti értékelését, a vízyűjtő-gazdálkodási tervek és a megyei területrendezési terv környezetvédelmi szempontú összhangját külön is vizsgáljuk.

Az Európai Unió célként tűzte ki, hogy 2015-ig jó állapotba kell hozni az Unió teljes területén a felszíni és felszín alatti vizeket. A cél eléréséhez fogadták el a Víz Keretirányelvet, amelyet Magyarországnak is végre kell hajtania.

Az irányelv célkitűzéseinek elérése érdekében a tagállamoknak vízyűjtő-gazdálkodási tervet kellett készíteniük. Magyarország 2009. december 22.-én közzétett Vízyűjtő-gazdálkodási Tervét a Magyar Kormány 2010. május 5.-én elfogadta.

Magyarország Vízyűjtő-gazdálkodási Terve szerint:

„A Víz Keretirányelv a felszíni vizekre a következő környezeti célkitűzések elérését tűzi ki:

- a víztestek állapotromlásának megakadályozása;
- a természetes állapotú felszíni víztestek esetén a jó ökológiai és jó kémiai állapot megőrzése vagy elérése (vagy a kiváló állapot megőrzése);
- az erősen módosított vagy mesterséges felszíni víztestek esetén a jó ökológiai potenciál (a hatékony javító intézkedések eredményeként elérhető állapot) és jó kémiai állapot elérése;
- az elsőbbségi anyagok által okozott szennyeződések fokozatos csökkentése és a kiemelten veszélyes anyagok bevezetéseinek, kibocsátásainak és veszteségeinek megszüntetése vagy fokozatos kiiktatása.

A felszín alatti vizekre a VKI-ban előírt célok kiegészülnek a felszín alatti vizek védelmére vonatkozó 2006/118/EK63 irányelvben foglaltakkal:

- a felszín alatti vizek szennyeződésének korlátozása, illetve megakadályozása;
- a víztestek állapotromlásának megakadályozása;
- a víztestek jó mennyiségi és jó kémiai állapotának elérése;
- a szennyezettség fokozatos csökkentése, a szennyezettségi koncentráció bármely szignifikáns és tartós emelkedő tendenciájának megfordítása.”

A Vízyűjtő-gazdálkodási Terv – nem csak országos szinten, hanem a 4 részvízyűjtő és az azokon belül található 42 tervezési alegység szintjén is – bemutatja az intézkedési javaslatokat. A Terv által meghatározott intézkedési programok a következők:

- Átfogó intézkedések
 - *Jogalkotási és egyéb végrehajtási feladatok*
A vizek jó állapotának elérése érdekében különösen fontos az ágazati és területi szintű tervezés és programozási folyamatok összehangolása, a VGT által meghatározott feltételrendszer figyelembe vétele, különösen a területrendezés és területfejlesztés, a mezőgazdasági és vidékfejlesztési politika tervezési dokumentumaiban.
 - *Igazgatási eszközök fejlesztése*
A környezeti vizsgálati eljárás módosítása oly módon, hogy az egyes tervek, programok vizsgálata térjen ki VGT-ben megfogalmazott célkitűzésekre gyakorolt hatásokra is.
 - *Hatósági és igazgatási munka erősítése*
 - *Monitoring hálózat és eszközök fejlesztése*
 - *Az informatikai rendszerek fejlesztése*
 - *Vízi szolgáltatások költségeinek visszatérülésére tett intézkedések*
 - *Pénzügyi ösztönzők (támogatások) alkalmazása*
 - *Kutatás, fejlesztés*
 - *Képességfejlesztés, szemléletformálás*
- Tápanyag és szervesanyag terhelések csökkentését célzó intézkedések
 - *Településekről összegyűjtött kommunális szennyvizek elvezetése, tisztítása, elhelyezése*
 - *Településekről származó egyéb szennyezésekkel kapcsolatos intézkedések*
 - *Ipari forrásból származó közvetlen szennyezések*

- *Mezőgazdasági tevékenységből származó tápanyag és szervesanyag terhelések csökkentése, illetve környezetfenntartó szerepének növelése*
A táji adottságokhoz alkalmazkodó, multifunkcionális mezőgazdaság azonban mindemellett az egyik legfőbb karbantartója lehet a tájnak és az ökoszisztéma szolgáltatásoknak. A VKI végrehajtása során az agrárium multifunkcionális jellegét kell alapul venni, és a jelenleginél sokkal erősebben támogatni kell a mezőgazdaság környezetfenntartó szerepét, illetve a mezőgazdasági tevékenységből származó szennyezéseket a megfelelő szintre szükséges mérsékelni.
Nitrát-érzékeny és az erózió által veszélyeztetett területeken az agrár-környezetvédelmi (AKG) célkitűzések megvalósulását az állam pénzügyi támogatásokkal segíti elő EU források igénybe vételével.
- *Jó halászati és horgászati gyakorlat kialakítása és elterjesztése*
A halgazdálkodás, a vízminőség-védelem és az ökológia szempontjainak összehangolása szükséges.
- *A tápanyag és szervesanyag terhelések csökkentését célzó intézkedések alkalmazása*
- Egyéb szennyezések megelőzése, illetve szennyezések kárelhárítása, kármentesítése
- Vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések
 - *Vízfolyások és állóvizek medrét érintő intézkedések*
Ökológiai szempontú vízfolyás és állóvíz rehabilitáció.
A rehabilitációs munkák hatására az árvízi vagy belvízi kár kockázata nem növekedhet.
 - *Vízfolyások árterére vagy hullámterére, valamint az állóvizek parti sávjára vonatkozó intézkedések*
 - *A hidromorfológiai viszonyokat jelentősen befolyásoló vízhasználatok módosítása*
 - *A vízfolyások és állóvizek hidromorfológiai állapotát javító intézkedések alkalmazása*
- Fenntartható vízhasználatok a vizek mennyiségi védelme érdekében
- Megfelelő ivóvízminőséget biztosító intézkedések
- Vizes élőhelyekre és védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések
 - *Vizes élőhelyekre és természeti értékei miatt védett területekre vonatkozó intézkedések*
Natura 2000 területek, védett természeti területek vizes élőhely rehabilitációja.
 - *A halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizekre vonatkozó intézkedések*
 - *Természetes fürdőhelyekre vonatkozó speciális intézkedések*
- Nemzetközi együttműködés, a határon átnyúló problémák kezelése

Tolna megyét a 1-11 Sió, 1-12 Kapos, 1-15 Alsó-Duna jobb parti szakasza vízgazdálkodási alegységek érintik, amelyek vízgyűjtő-gazdálkodási tervei ugyancsak elkészültek. Külön értékelésük nem indokolt, mivel Magyarország Vízgyűjtő-gazdálkodási Tervével összhangban a már ismertetett intézkedéseket tartalmazzák.

A Víz Keretirányelv és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek intézkedései alapján megállapítható, hogy Tolna megye területrendezési terv módosítás azokkal nem ellentétes, illetve azokkal összhangban van.

A vizek védelmét a rendelettel jóváhagyandó munkarészekben az OTrT-vel összhangban a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület és a felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe, a nagyvízi meder, vízerózióknak kitett terület (által érintett települések) övezeteinek kijelölése szolgálja. A Víz Keretirányelv és vízgyűjtő-gazdálkodási tervekkel összhangban van az ökológiai hálózat övezeteinek kijelölése is, mivel a vízfolyások menti területek jelentős része az ökológiai hálózat részét képezik.

A határozattal jóváhagyandó munkarészek közül a vízvédelemmel összefüggő sajátos megyei térségek:

- Nitrátérzékeny területek

A vízgyűjtő-gazdálkodást is érintik továbbá a védett természeti területek, Natura 2000 területek.

A határozatban megfogalmazott általános célok, ajánlások ugyancsak összhangban vannak a vizek védelmével.

A megye területrendezési terve módosítása szempontjából meghatározó területrendezési jogszabályok, fejlesztési koncepciók, programok céljainak összefoglaló értékelése alapján megállapítható, hogy a területrendezési terv célja és tartalma azokkal összhangban van.

A környezeti értékelés szempontjából véleményünk szerint legfontosabb dokumentum a Nemzeti Környezetvédelmi Program (továbbiakban NKP III.), amelynek a megyei területrendezési tervvel való összefüggéseit kiemelt jelentőségére való tekintettel külön fejezetben értékeljük.

2.3. A VÁLTOZATOK KÖZÖTTI VÁLASZTÁS INDOKLÁSA

Ezen fejezeten belül vizsgálni kell

- az Ország Szerkezeti Terve és a megye Térségi Szerkezeti Terve szerinti eltéréseket,
- a megye hatályos Térségi Szerkezeti Terve és a módosított Térségi Szerkezeti Terv közötti eltéréseket,
- a hatályos megyei területrendezési terv övezetei és a területrendezési terv módosítása szerinti övezeti eltéréseket.

A 2003-ban elfogadott OTrT **Országos Szerkezeti Terve térségi területfelhasználási rendszerében** a valóságtól elrugaszkodott, szürreális, amőbaszerű erdőgazdálkodási térséget kell hangsúlyoznunk. Ezeket az amőbákat a megye 2005-ben elfogadott szerkezeti terve úgy módosította, hogy a meglévő erdőterületeket fejlesztette összefüggő erdőgazdálkodási térségekké. A hatályos szerkezeti terv a vonatkozó szabályokkal összhangban megkülönböztette a külterjes és belterjes hasznosítású mezőgazdasági térséget.

Az OTrT 2008-as módosítása új alapokra helyezte ugyan a térségi területfelhasználás rendszerének kialakítását, országos szinten azonban az erdőgazdálkodási térség kijelölése továbbra is utópisztikusan, a társadalmi, gazdasági, környezeti szempontokat egyaránt figyelembe vevő reális és egyensúlyos erdőfejlesztési lehetőségek és igények figyelembe vétele nélkül történt meg. Több megye esetében rendkívül túldimenzionált, több megye esetében pedig rendkívül alultervezett az erdőgazdálkodási térség kijelölése. Tolna megye területén viszont ezzel szemben az Ország Szerkezeti Terve a már meglévő erdős térségeket fejlesztette összefüggő erdőgazdálkodási térségekké. A tervezett új térségi területfelhasználási rendszer kialakításához, így az OTrT jó alapot biztosított. A terv módosítása a már kijelölt legalább 1000 ha-os erdőgazdálkodási térség területét az Erdőállomány Adattár szerinti legalább 50 ha területű erdőkkel kiegészítette, és összefüggő erdőrendszerévé fejlesztette.

Ezzel az OTrT által kijelölt erdőgazdálkodási térség területét jelentős mértékben megnövelte úgy, hogy a tolnai dombvidéki táj mozaikos, tájképi szempontból rendkívül élménygazdag tájszerkezetét megőrizte.

Az OTrT által kijelölt vegyes területfelhasználású térség a megye területén (hasonlóan a szomszédos Somogy és Baranya megyékhez) nem képez összefüggő rendszert.

Mivel ez a térségi területfelhasználási egység a területek mező- és erdőgazdasági területekkel való mozaikosságát feltételezi, így a megye új szerkezeti terve a vegyes területfelhasználású térség összefüggő rendszerét tartalmazza a dombvidéki kedvezőtlenebb termőhelyi adottságú térségekben.

Ezzel lehetőséget ad a termőhelyi adottságokhoz igazodó racionális tájhasználat megtartásához, és tájfejlesztéshez egyaránt. A Duna menti térség vegyes területfelhasználásba sorolása ezen térség ökológiai hálózatban betöltött jelentőségét is hangsúlyozza. Vegyes területfelhasználású térség területén ugyanis nagyobb hangsúlyt kap az erdőterületek növelésének prioritása is.

A hatályos megyei területrendezési terv a mezőgazdasági térséget külterjes, illetve belterjes mezőgazdasági térségre bontotta fel. Erre az új OTrT már nem ad lehetőséget. A hatályos szerkezeti terv által kijelölt külterjes hasznosítású (kedvezőtlenebb termőhelyi adottságú) és ezzel együtt természeti területekben gazdagabb) dombvidéki és Duna menti térségeket az új szerkezeti terv vegyes területfelhasználású térségbe sorolta.

A települési térségek területét az OTrT a megye területén Szekszárd, Dombóvár és Paks települési területei kivételével szimbólummal jelölte ki. A megye új szerkezeti terve a hatályos településrendezési tervek figyelembe vételével határozta meg a vidéki és városias települési térségek területét. A már

meglévő városok mellett Ócsény, Decs és Alsónyék került városias települési térségbe. Ezt egyrészt az indokolta, hogy ezen települések laksűrűsége 15 fő/ha fölött van. Figyelembe vettük továbbá, hogy a Szekszárd urbanizációs térségébe tartozó Ócsény és Decs városiasodó fejlődéséhez a repülőtér jelentősen hozzájárulhat. Alsónyék városias településként való kijelöléséhez pedig a Bátaszékhez szervesen kapcsolódó települési területe adta az indokot.

A vízgazdálkodási térség területét a terv a vízmedrek területével összhangban határozta meg.

Összességében megállapítható, hogy a megye új térségi területfelhasználási rendszere az OTrT szerinti pontosítási lehetőségeket kihasználva, továbbá a hatályos megyei terv területfelhasználási rendszerét is figyelembe véve, illeszkedik a természeti és tájtörténeti hagyományokhoz igazodó kialakult tájhasználatához, tájszerkezetéhez. Lehetőséget ad a táj természeti adottságaihoz, természeti értékeihez, tájképi karakteréhez illeszkedő tájfejlesztésre, és a gazdasági hagyományok megőrzésére egyaránt. Az erdőgazdálkodási térség kijelölése biztosítja a már meglévő erdőterületek védelmét, az erdő- és vadgazdálkodási, ökológiai szempontból egyaránt kedvező összefüggő erdőrendszerek kialakíthatóságát, a Duna mentén természetes és természetközeli meglévő erdők védelmét és további erdők kialakításának lehetőségét.

A vegyes területfelhasználású térség az összefüggő erdős térségek és a meghatározóan mezőgazdasági táj közötti erdős-mezőgazdasági térség, ahol a gazdasági potenciált és így a települések fejlesztési lehetőségét a rendkívül változatos tájképi és természeti értékekben gazdag táj adja. Az árutermelő mezőgazdasági termelésre kiválóan alkalmas jó termőhelyi adottságú térségeket a terv mezőgazdasági térségben tartja meg. Ezzel is hangsúlyozva, hogy a megye tájgazdálkodásában a mezőgazdaságnak a jövőben is meghatározó szerepe lesz.

A térségi tájszerkezethez, történeti tájhasználatához igazodó új területfelhasználási rendszer az OTrT-vel és a hatályos megyei szerkezeti tervvel is összhangban van.

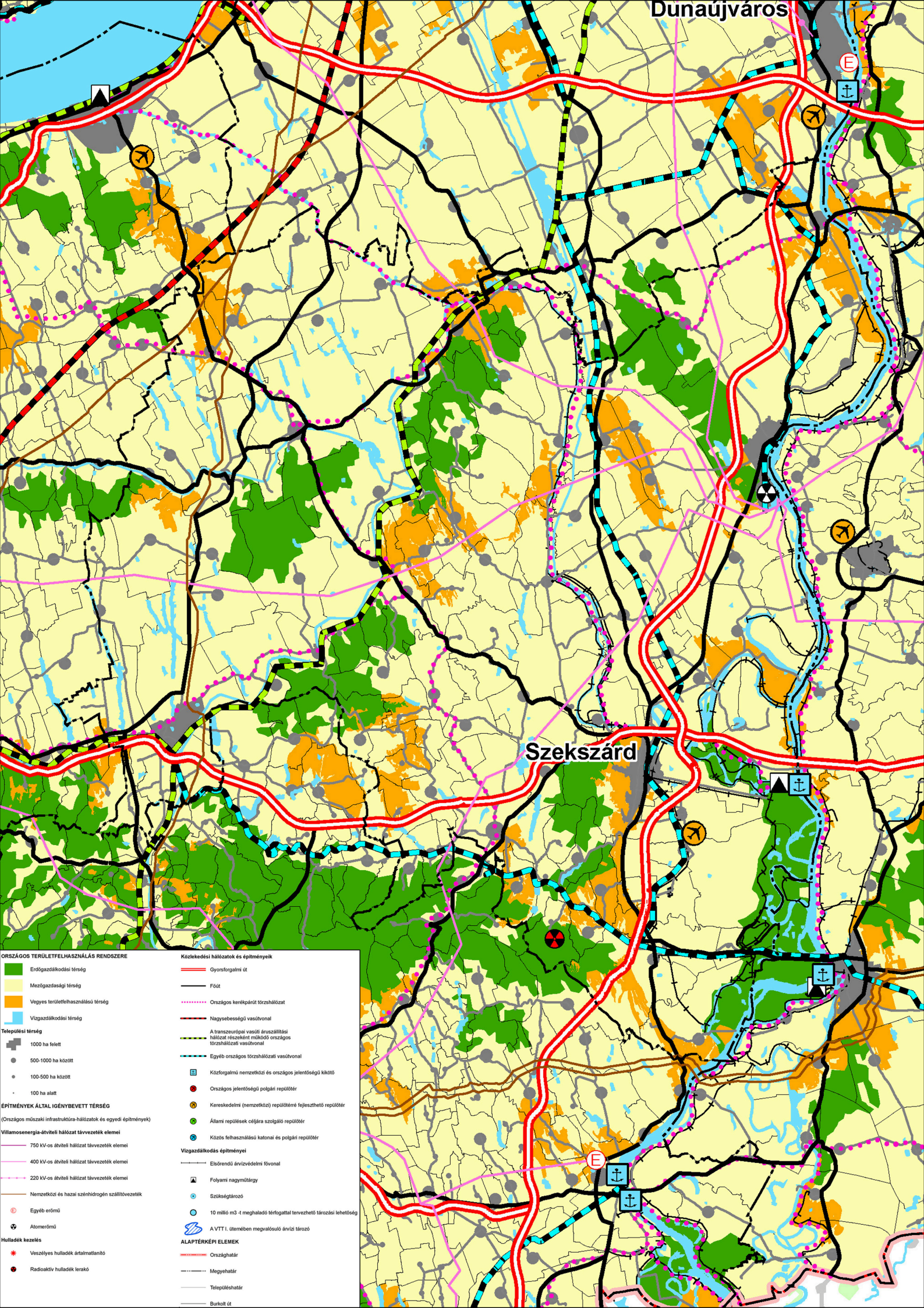
A hatályos megyei tervhez képest az eltérését elsősorban az okozza, hogy a módosított OTrT megváltoztatta a megyei tervben kijelölhető területfelhasználási egységek rendszerét.

A megye közlekedés hálózatában két meghatározó változás emelhető ki:

1. Megvalósult az M6-os gyorsforgalmi út és ezzel együtt az M9 Szekszárd - Duna híd – 51-es főút közötti szakasza.
2. A módosított OTrT már nem tartalmazza az M65-ös gyorsforgalmi utat. Helyette Székesfehérvár – Nagykónyi (61-es főút) között új főúti kapcsolatot tartalmazza.

Az M6 gyorsforgalmi út megépülése az érintett térségek gazdasági fejlődésére nagy hatással lehet, ez mellett a 6-os főút forgalmát jelentős mértékben csökkenti. Így az érintett települések belterületének közlekedési eredetű levegőszennyezése és zajterhelése csökkent.

A térségi jelentőségű közlekedési hálózatban, a kiépítendő összekötőutakban a módosítás a hatályos tervhez illeszkedik, így a hiányzó közúti kapcsolathányok kiépítésére vonatkozó javaslat továbbra is szerepel a tervben.

ORSZÁGOS TERÜLETFELHASZNÁLÁS RENDSZERE

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vizsgázködségi térség
- Települési térség**
- 1000 ha felett
- 500-1000 ha között
- 100-500 ha között
- 100 ha alatt

ÉPÍTMÉNYEK ÁLTAL IGÉNYBEVETT TÉRSÉG

(Országos műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények)

- Villamosenergia-átviteli hálózat távvezeték elemei
- 750 kV-os átviteli hálózat távvezeték elemei
- 400 kV-os átviteli hálózat távvezeték elemei
- 220 kV-os átviteli hálózat távvezeték elemei
- Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítózvezeték
- Egyéb erőmű
- ⚡ Atomerőmű

Hulladékok kezelése

- ★ Veszélyes hulladékok ártalmatlanító
- Radioaktív hulladékok lerakó

Közeledési hálózatok és építmények

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- - - Országos kerékpárút törzshálózat
- Nagysebességű vasútvonal
- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
- Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
- Közforgalmú nemzetközi és országos jelentőségű kikötő
- Országos jelentőségű polgári repülőtér
- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejlesztendő repülőtér
- Állami repülések céljára szolgáló repülőtér
- Közös felhasználású katonai és polgári repülőtér

Vizsgázködségi építmények

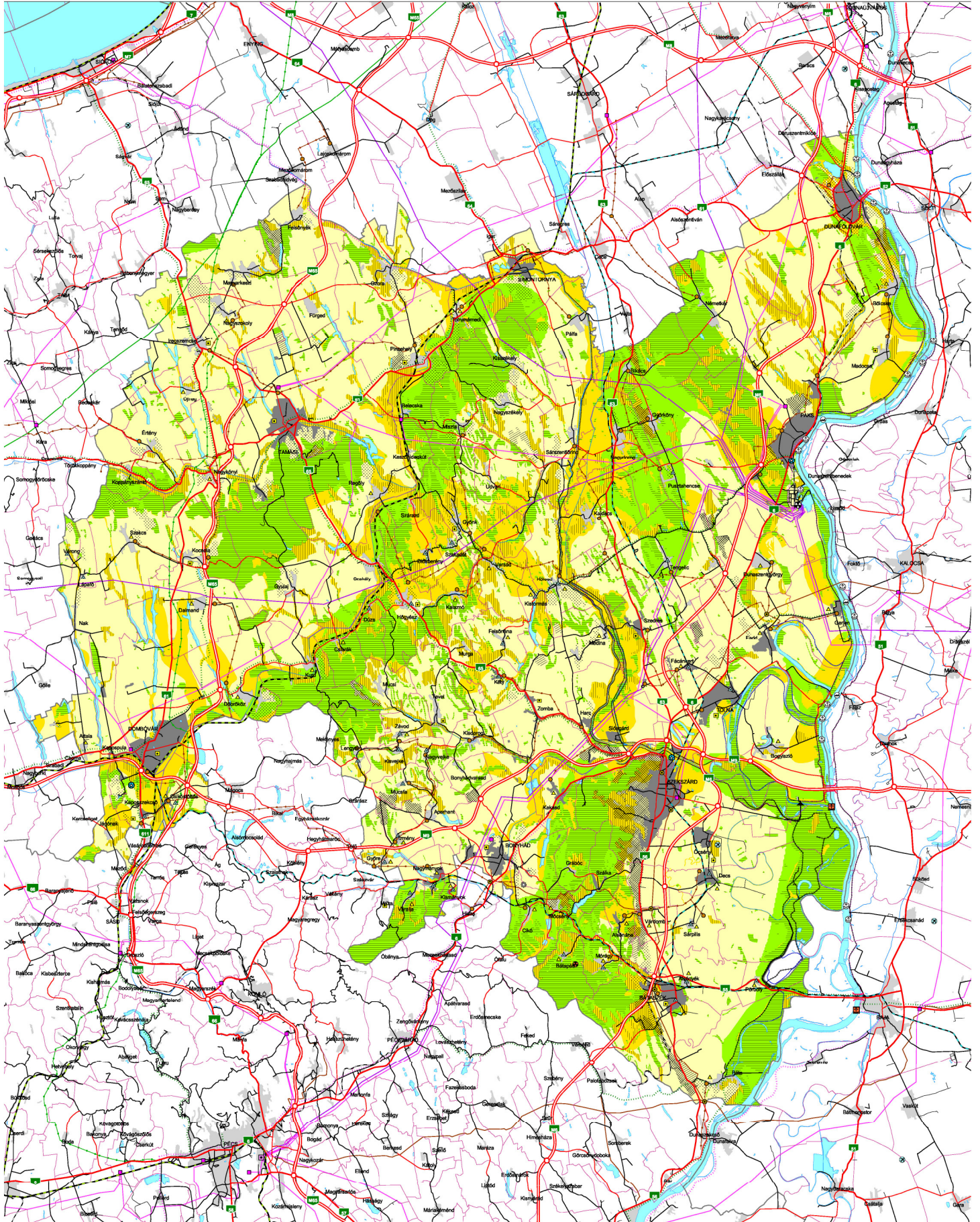
- Előrendű árvízvédelmi fővonal
- ▲ Folyami nagyműtárgy
- Szökélgátározó
- 10 millió m³-al meghaladó térfogattal tervezhető tározási lehetőség
- A VTTI. ütemében megvalósuló árvíz tározó

ALAPTÉRKEPI ELEMEK

- Országhatár
- Megyehatár
- Településhatár
- Burkolt út

TOLNA MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERVE

A megye szerkezeti terve

MEGYEI TERÜLETFELHASZNÁLÁSI KATEGÓRIÁK

- Erdőgazdálkodási térség
- Belső mezőgazdasági térség
- Külső hasznosított mezőgazdasági térség
- Vízgazdálkodási térség
- Városias települési térség
- Hagyományosan vidéki települési térség

A települérendszerek elemei
(Magyarország határai helyeknél és az érési)

- SZÉKESZÁRD Város
- Kábal
- Várpalota
- Kővelő

Építmények által igénybe vett térség

(Ez a térség a megyei szintű infrastruktúra hálójának és a helyi hálózatoknak)

- Energia hálózatok és építmények
- 400 kV-os létesítmény
- 120 kV-os létesítmény
- 60 kV-os
- Nagyfeszültségű transzformátorállomás
- Nagyfeszültségű transzformátorállomás
- Állomás
- Nagynyomású gázvezeték
- Nagynyomású gázvezeték
- Gázvezető állomás
- Gázvezető állomás
- 100-110 kV-os
- Termálvezeték

Hulladék kezelés

- Radionukleáris hulladékot kezelő
- Teraszgi jelentőségű hulladékot kezelő hely

Közföldi hálózatok és építmények

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Teraszgi jelentőségű mellékút
- Gyorsforgalmi út és fűtő csomópontja
- Országos közlekedési csomópont
- Teraszgi jelentőségű kerékpárút
- Törzshálózati vasútvonal (nemzetközi és országos)
- Egyéb vasúti fővonal
- Mellékvonal
- Gyorsforgalmi (átlós) főútvonal és vasúti főútvonalhoz tartozó hid
- Országos közlekedési kiágazás
- Teraszgi jelentőségű közlekedési kiágazás
- Teraszgi jelentőségű kömp
- Teraszgi jelentőségű logisztikai központ
- Nyilvános kereskedelmi repülőtér

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

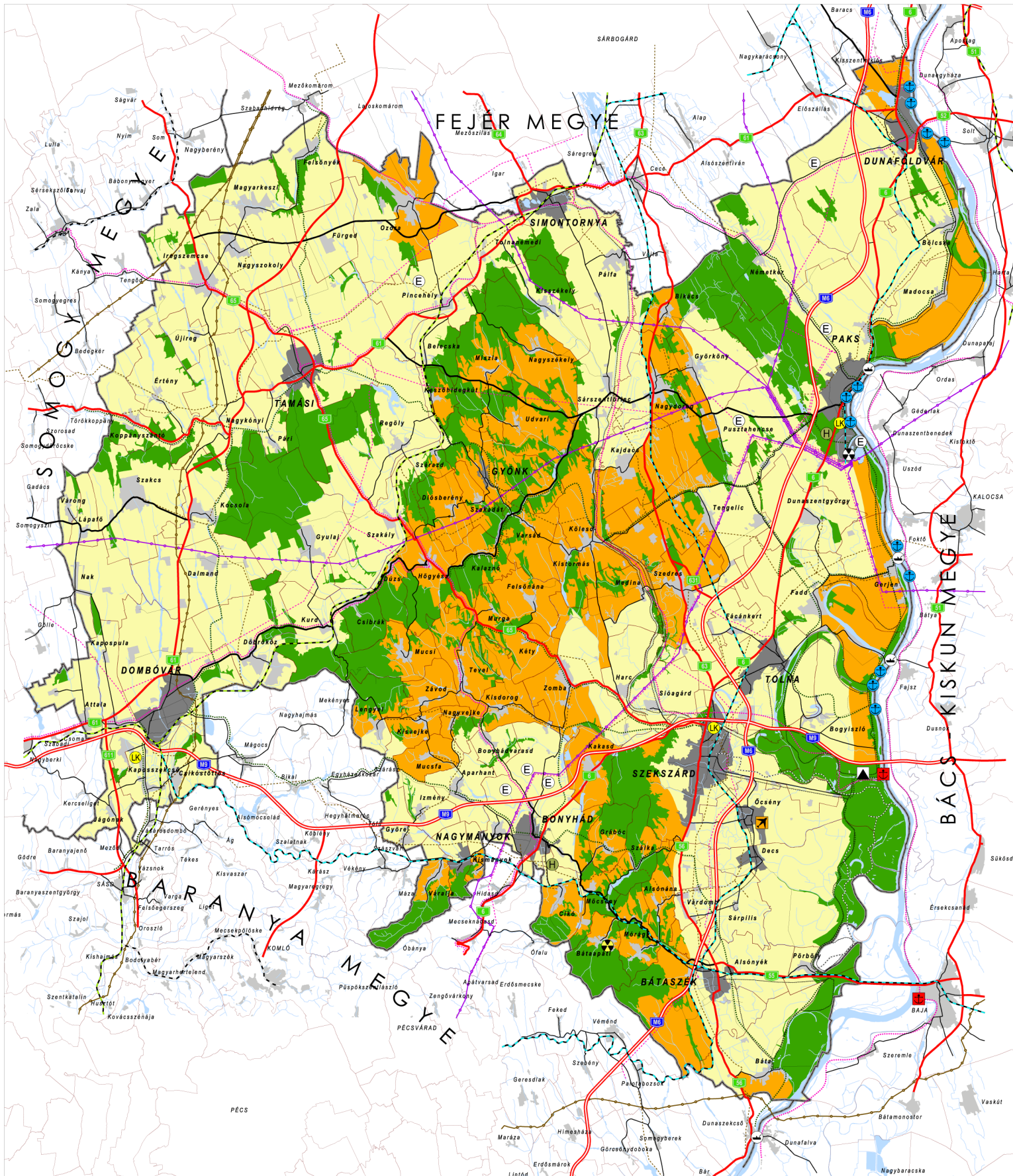
Vízgazdálkodási építmények

- Előzetes árvízvédelmi fővonal
- Másodrendű árvízvédelmi fővonal
- Teraszgi jelentőségű
- ▲ Folyami nagyművelő
- ▲ Teraszgi jelentőségű víznyelőmű rendszeri elvezető létesítmény
- ▲ Teraszgi jelentőségű szennyvíztisztító rendszer központja, szennyvíztisztító telep
- ▲ Teraszgi jelentőségű szennyvíztisztító rendszeri elvezető létesítmény

Területi határok

- Megyehatár
- Településhatár
- Melleszter
- Készenléti nyitvatartási vasútvonal
- Települési terület
- Erdőterület
- Gyepterület (ét, legelő)
- Szőlőterület
- Gyepgazdaság
- Vagyas művelési szerkezeti terület

TOLNA MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSA

Javaslattevő fázis - Véleményezési anyag

Térségi területfelhasználási kategóriák

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség
- Városos települési térség
- Hagyományosan vidéki települési térség

Műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

- Gyvontorgalmi út
- Főút
- Térségi jelentőségű mellékút
- Mellékút
- A transzeurópai vasúti átviteli hálózat részeként működő országos társadalmi vasútvonal
- Egyéb országos társadalmi vasútvonal
- Készeny nyomtávú vasútvonal
- Országos kerékpárút társadalmi eleme
- Térségi kerékpárút-hálózat eleme

- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtér fejlesztendő repülőtér
- Nemzetközi és országos jelentőségű közforgalmú kikötő
- Térségi közforgalmú kikötő
- Kompkötőhely
- Földvári nagyműtárgy
- Térségi jelentőségű logisztikai központ
- Térségi hulladékkezelőhely

- 400 kV-os átviteli hálózat fővezeték eleme
- Térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat
- Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállítószerkezet
- Térségi szénhidrogén szállítószerkezet
- Atomerőmű
- Radioaktív hulladék lerakó
- Kiserőmű
- Ebtördelő árvédelmi fővonal

Alaptérképi elemek

- Megyehatár
- Települési közigazgatási határa
- Egyéb burkolt út

TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV

A rendelet 1. melléklete

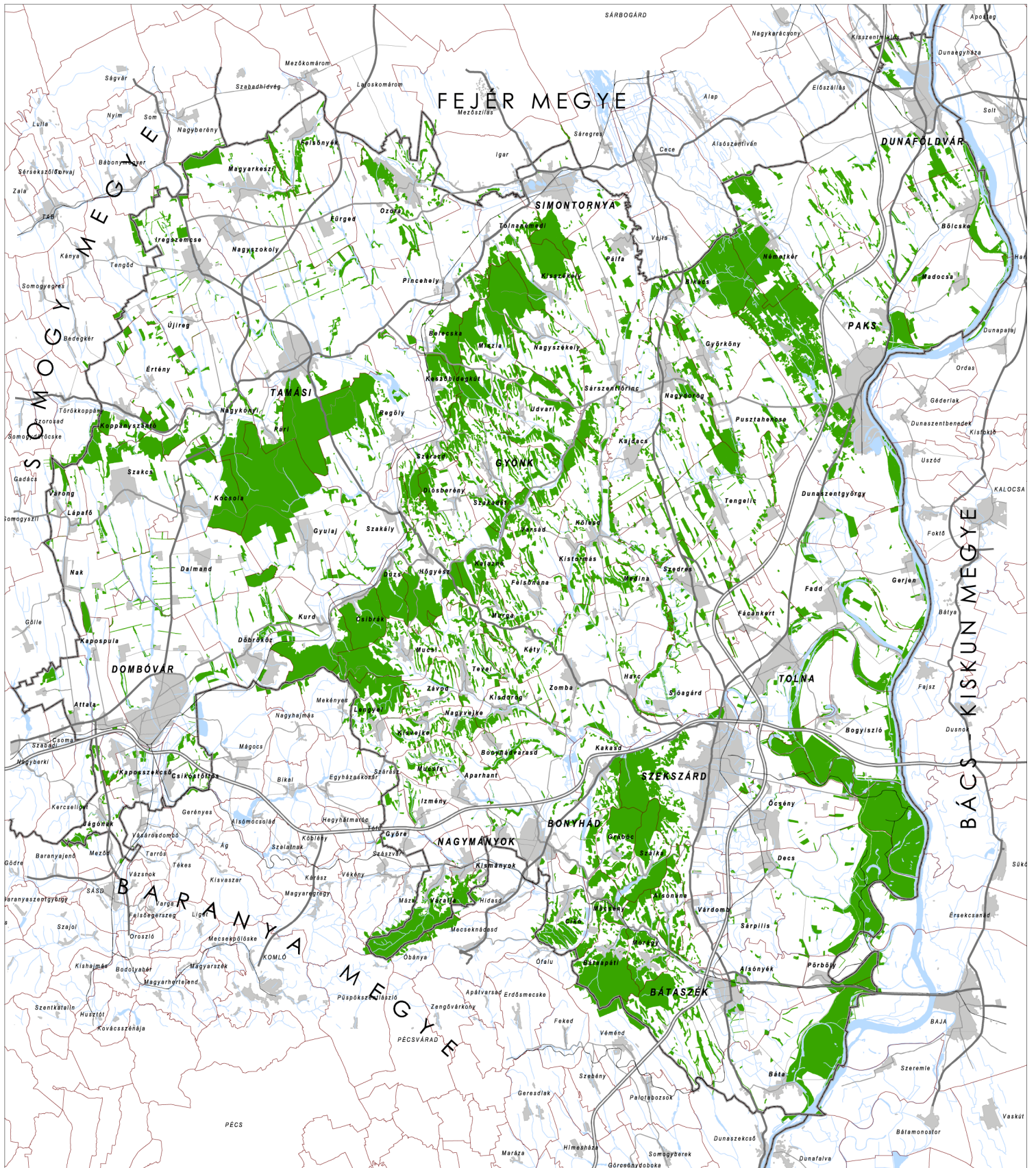

MEGALÁ: TOLNA MEGYE ÖNKORMÁNYZAT
MEGBÍRÓ KÉPVISELŐJE:
 Dr. Pakács Imre
 a megyei közigazgatás elnöke
 Paks, Sándor meyeri főépítész

GENERÁLTERVEZŐ:
 KÖRNYEZETTERV KFT.
KÉPVISELŐJE:
 Dr. Lippósi József
TERVEZŐ:
 Lőrincz Tíme IR 01-S041
 Környezetterv Kft.

M = 1 : 200 000

TOLNA MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSA

JAVASLATTEVŐ FÁZIS - VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

MEGLÉVŐ ERDŐTERÜLET

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

SZABÁLYOZÁSI ELEMEK

 Meglévő erdőterület

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

- Megyehatár
- Település közigazgatási határa
- Települési terület
- Vízfelület, vízfolyás
- Gyorsforgalmi út / Főút
- Térségi jelentőségű mellékút
- Mellékút / Egyéb burkolt út
- Vasútvonal

MEGBÍZÓ:

TOLNA MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT

MEGBÍZÓ KÉPVISELŐJE:

Dr. Puskás Imre
a megyei közgyűlés elnöke
Patkó Sándor
megyei főépítész

GENÉRALTERVEZŐ:

KÖRNYEZETTERV KFT.

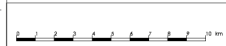
KÉPVISELŐJE:

Dr. Laposai József

TERVEZŐ:

Lószár Tibor TR 01-5041
Környezetterv Kft.

[Forrás : Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Erdészeti Igazgatósága]

A hatályos megyei területrendezési terv térségi övezetei és a módosítás alatt álló területrendezési terv övezetei a készítésük idején hatályos OTrT szerint található a két tervben. Az eltérések tehát meghatározóan az OTrT módosításának következményei.

2. számú táblázat: a két tervben alkalmazott övezetek összehasonlítása

Hatályos megyei területrendezési terv övezetei	Módosítás szerinti új térségi övezetek	Megjegyzés
Kiemelten fontos érzékeny természeti terület		Az OTrT módosítása az övezetet már nem tartalmazza.
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület	Az OTrT által kijelölt övezet, amelynek területe a korábbi OTrT-hez képest változott. Az övezet pontosítása tervezői javaslat
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület	Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület	Az övezet területét az OTrT határozta meg. Területe megváltozott az OTrT módosítása következtében. Az új övezet végre azonos a 219/2004. (VII.21.) Kormány rendelettel.
Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe	Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe	Az övezet területét az OTrT határozta meg. A két tervben területük azonos.
Védett természeti területek Védett természeti területek védőövezete Természeti területek Ökológiai (zöld) folyosó	Magterület Ökológiai folyosó Pufferterület	Az OTrT módosítása az Ökológiai hálózat új övezeti rendszerét vezette be, de az ökológiai hálózat területe is megváltozott.
Térségi tájrehabilitációt igénylő terület övezete	Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület	Megyei terv által kijelölendő övezet. A hatályos terv az érintett településeket sorolta az övezetbe! A módosítás az OTrT-vel összhangban a roncsolt területeket jelölte az övezetben.
Tájképvédelmi terület	Országos jelentőségű tájképvédelmi terület Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület	Az új OTrT kijelölte az Országos jelentőségű tájképvédelmi területet. Az övezet pontosítása tervezői javaslat. A Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület kijelölésének szempontja a természeti területek, a tolnai táj tájkarakterének megőrzése.
Térségi hulladéklerakóhely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület		A hatályos terv annak ellenére kijelölte az övezetet, hogy a megye regionális hulladékgazdálkodási rendszerek kialakultak. A módosított szerkezeti terv kijelöli a regionális hulladékkezelő telepeket. Az övezet kijelölése indokolatlan.
Hullámtér és nyílt ártér	Nagyvízi meder	Az övezet neve változott, a tartalma nem. A módosítás átvette a hatályos terv szerinti övezetet.
Rendszeresen belvízjárta terület		Az új vízügyi adatszolgáltatás szerint a megyében rendszeresen belvízjárta terület nincs.
Csúszásveszélyes terület övezete	Földtani veszélyforrás területe	Az övezet neve és tartalma bővült. Az új övezetet a Földtani Hivatal adatszolgáltatása alapján jelöli a terv.
Vízérózióknak kitett terület	Vízérózióknak kitett terület	A hatályos terv kijelölte a vízérózióknak kitett terület által érintett településeket. A módosítás ezen nem változtatott.
Szélerózióknak kitett terület	Szélerózióknak kitett terület	A hatályos terv kijelölte a szélerózióknak kitett területeket, az új OTrT már csak az érintett települések ábrázolására ad lehetőséget. Az övezet területe lényegében azonos.

Hatályos megyei területrendezési terv övezetei	Módosítás szerinti új térségi övezetek	Megjegyzés
Honvédelmi és katasztrófavédelmi terület övezete	Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület	Az OTrT által kijelölt övezetet HM adatszolgáltatás alapján a terv pontosította.
		A HM előzetes, egyeztetett adatszolgáltatása szerint a megyében nincs honvédelmi terület.
	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	Az OTrT által kijelölt új övezet, adatszolgáltatás alapján pontosította a terv.
	Erdőtelepítésre alkalmas terület	A megyei tervben kijelölendő új övezet. Ágazati adatszolgáltatás hiányában tervezői javaslat..
Világörökség és világörökség várományos terület	Világörökség és világörökség várományos terület	Az OTrT által meghatározott kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület övezetét ágazati adatszolgáltatás alapján kell a két övezet területére felbontani.
	Történelmi települési terület	
	Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület	Az OTrT által meghatározott övezet területe ágazati adatszolgáltatás kötelezettsége ellenére sem változtatható meg. A kijelölt települések köre nem módosítható.
	Együtt tervezhető térségek	Az OTrT által meghatározott övezet nem módosítható (Szekszárd és vonzáskörzete)

A két megyei terv övezeti rendszerének környezetvédelmi szempontú összehasonlító értékelése teljesen érdektelen, mivel mindkét megyei tervet a hatályos OTrT kötelezi az övezetek kijelölésére. Az egyes övezetek területének meghatározása csak részben megyei hatáskör. Lényegében csak a térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület, a térségi jelentőségű tájképvédelmi terület, az erdőtelepítésre alkalmas terület, a vízerózióknak kitétt terület és a szélérozióknak kitétt terület kijelölésében van „szabad keze”. A többi övezetet vagy változtatás nélkül kell az OTrT-ből átvenni, vagy ágazati adatszolgáltatás alapján kell kijelölni. Az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezetét az érintett települések területén meghatározott keretek között pontosíthatja a terv.

Az Országos Területrendezési Terv meghatározza azokat a térségi övezeteket, amelyeket a megyei területrendezési terveknek ki kell jelölnie, és azt is meghatározza, hogy csak azokat az övezeteket jelölheti ki. A megyék tehát a területrendezési terveikben a természeti, társadalmi, gazdasági térszerkezeti sajátosságaikból eredő övezeteket nem határozhatnak meg, legfeljebb az ajánlások keretében. Azt azonban a területrendezésért felelős minisztérium véleményében minden esetben kiemeli, hogy ezek az ajánlások nem kötelezőek.

Az OTrT övezeti rendszerét környezetvédelmi szempontból magasztalni kellene, az illetékes ágazatok ugyanis azt várják el a terv készítőitől és a környezeti értékelés készítőitől egyaránt. Az övezeti rendszerrel összefüggésben azonban a területrendezési, illetve a településrendezési tervezési tapasztalataim alapján nagyon sok probléma felvetődik, amelyeket az OTrT következő módosításánál illene megfontolni.

Az OTrT a megyei területrendezési tervek számára 24 övezet kijelölésére ad lehetőséget, amelyek közül

- az országos ökológiai hálózat területét
- a kiváló termőhelyi adottságú szántóterületet
- a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületet,
- az országos komplex tájrehabilitációt igénylő területet,
- az országos jelentőségű tájképvédelmi terület (által érintett településeket),
- a kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület (által érintett településeket)
- a kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi területet,
- a felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területét,

- az ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület (által érintett településeket)
- az együtt tervezhető térséget,
- és a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület (által érintett településeket)

az OTrT meghatározta.

Az országos övezeteknek az együtt tervezhető térség és a kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület kivételével környezetvédelmi szempontból is jelentősége van. A megye területét ezen övezetek közül az országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület nem érinti.

A megyei terv által kijelölhető övezetek közül a terv három övezetet nem jelölt ki:

- térségi hulladéklerakóhely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható területet,
- rendszeresen belvízjárta terület övezetét,
- honvédelmi területet.

A kijelölt megyei övezetek mindegyike összefüggésben van a környezet védelmével, a természeti erőforrások fenntartható használatával.

Az **országos ökológiai hálózat** övezeti rendszerét az OTrT megváltoztatta, de a kijelölt terület Tolna megye területén lényegében változatlan maradt. Az új övezeteket – magterület, ökológiai folyosó, pufferterület – a terv a Vidékfejlesztési Minisztérium adatszolgáltatása alapján jelölte ki. A magterületet a védett természeti területek, Natura 2000 területek és az összefüggő erdőségek alkotják. Az ökológiai folyosók a megye területén meghatározóan a vízforrások menti természeti, természetközeli területek. Szembetűnő azonban a pufferterület hiánya. Csupán két pufferterület (Szekszárd, Németskér) egyáltalán nem fejezi ki a pufferterület célját, amelynek a magterületeket kellene védenie.

A **kiváló termőhelyi adottságú szántóterület** övezete a hatályos megyei tervhez képest jelentős mértékben növekedett, elsősorban a Duna térségében. Az övezetet a települések közvetlen környezetében pontosította a terv annak érdekében, hogy a települések fejlesztési lehetőségét a területrendezési terv feleslegesen ne gátolja. Az övezetre vonatkozóan adatszolgáltató, illetve véleményező államigazgatási szerv nincs kijelölve. A pontosításra és az övezet alkalmazására vonatkozó ágazati jogszabály nincs, a jelenlegi termőföld védelmével összefüggő jogszabályok jelen övezettel nincsenek összhangban. A jelenleg alkalmazott termőföld minősítési rendszer az övezettől függetlenül védi a kiváló minőségű termőföldeket. A településrendezés keretében konfliktust okoz a térségi övezet területén már művelésből kivett területek, vagy a kedvezőtlen termőhelyi adottságú termőterületek szabályozása. Így általánosságban nem szerencsés az OTrT azon szabálya, hogy „kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.”

A **kiváló termőhelyi adottságú erdőterület** a megye már meglévő erdőterületeinek nagy részét érinti. Az övezet kijelölése az illetékes erdészeti igazgatóság adatszolgáltatása alapján történt. Az övezetre az OTrT a beépítésre szánt terület és külszíni bányaterület kialakítását korlátozza. Véleményem szerint nem korlátozni, hanem tiltani kellene. Meggyőződésem, hogy a kiváló termőhelyi adottságú erdőterületekre a veszélyt nem a beépítésre szánt területek, hanem a nem természetközeli erdőgazdálkodás jelentheti. Erre vonatkozó szabály azonban az OTrT-ben nincs.

Az **erdőtelepítésre alkalmas terület** az OTrT új övezete, amelyre vonatkozóan adatszolgáltató a vonatkozó jogszabályokban nincs. Ebből az következik, hogy az OTrT ágazati feladatot ruházott át a megyei önkormányzatokra. (Kérdés, hogy az OTrT-t az országgyűlés kétharmados törvénnyel fogadta-e el?) Tolna megye területére vonatkozóan az erdőtelepítésre alkalmas területek felmérése nem történt meg, így az övezet kijelölése tervezői javaslat. A kijelölés az OTrT fogalom meghatározása figyelembe vételével történt. Tehát a terv a gyengébb termőhelyi adottságú területeken a mozaikos erdők összefüggő rendszerre fejlesztése érdekében jelölte ki az erdőtelepítésre alkalmas területeket. A megye részletes termőhelyi adottságokat, gazdasági, környezetvédelmi, természetvédelmi és közjóléti

érdekeket egyaránt figyelembe vevő felmérésen alapuló kijelölésre a megyei terv keretében nem kerülhet sor.

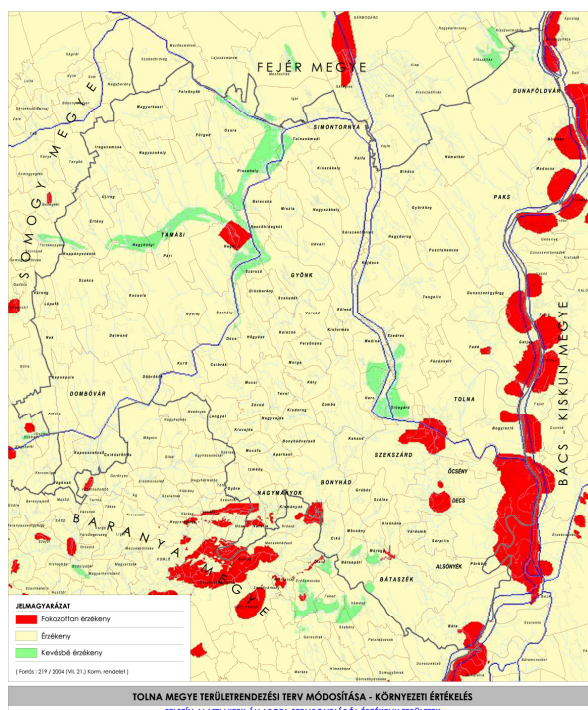
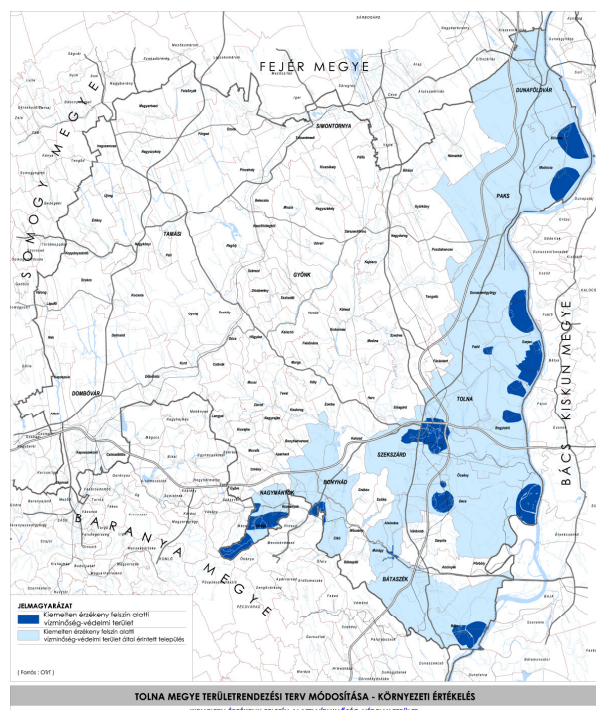
Az övezet kijelölését tehát egy igen részletes és komplex felmérésnek kellene megelőznie, amit nem lehet a megyei önkormányzatok feladatává tenni.

Az övezettel összefüggő másik kérdés, hogy a kijelölt területek erdősítésére vonatkozóan nincs semmiféle kötelezettség. Az erdőtelepítési igények elbírálásánál vajon a területrendezési tervekben kijelölt övezeti érintettség jelent-e előnyt? Tudomásom szerint nem. Ezeket a szempontokat az OTrT következő módosításánál megfontolásra javaslom.

Országos jelentőségű tájképvédelmi területek által érintett településeket az OTrT kijelölte. Az övezet „pontosítására” vonatkozóan kijelölt adatszolgáltató, illetve véleményező nincs. Így a kijelölt terület tervezői javaslat. A kijelölés az ökológiai hálózatot, a Natura 2000 területeket, védett természeti területeket és a változatos, mozaikos dombvidéki tájat vette figyelembe.

A **térségi jelentőségű tájképvédelmi terület** kijelölése az országos övezetet egészíti ki, ugyanazon irányelvek figyelembe vételével. A két tájképvédelmi övezet együttes területe jóval nagyobb a hatályos megyei terv tájképvédelmi területénél – elsősorban a Tolnai-Hegyhát területén, és Bogyzisló térségében.

Az OTrT új övezete a **kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület**, amelyet a megyei terv világörökség és világörökség-várományos terület övezetbe vagy történeti települési területbe sorolhatja, az OTrT által kijelölt településeken azonban változtatni nem lehet. Nehezen érthető, hogy egy kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő település miért nem lehet egyszerre világörökség várományos és történeti település is. A világörökségi kijelölésnek ugyanis sok esetben semmi köze a település történeti szerkezetéhez. Tolna megyében a római LIMES védendő kulturális értékei nem esnek egybe a sárközi települések építészeti, településszerkezeti értékeivel. A vaglyagosság helyett a dupla védelem sokkal kedvezőbb lenne.

A **kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területeket** az OTrT végre a vonatkozó kormányrendelettel összhangban jelölte ki, így az övezet területe a hatályos tervhez képest nagy mértékben megváltozott. Nehezen érthető, hogy a környezetvédelmi szempontból az egyik

legérzékenyebb övezetre vonatkozóan az OTrT miatt csak a bányászati tevékenység korlátozására vonatkozó szabályt tartalmaz.

Nehezen érthető továbbá, hogy a 219/2004.(VII.21.) kormányrendelet szerint a felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny területeket – fokozottan érzékeny, érzékeny, kevésbé érzékeny – miért kellett kiegészíteni egy új övezettel. A fokozottan érzékeny terület Tolna megyében több területet érint, mint a kiemelten érzékeny terület. (Őcsény – Decs Duna menti térsége)

A **felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe** a hatályos megyei tervhez képest nem változott. Az OTrT-vel összhangban a terv a szennyvizek vízgyűjtő területre történő be- vagy kivezetéséről rendelkezik.

Az **ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület** az OTrT új övezete. Az OTrT által kijelölt övezet területén változtatni nem lehet. Ez nagy hiba, hiszen az OTrT fogalom meghatározása szerint „a kutatással lehatárolt, de bányatelekkel le nem fedett nyilvántartott ásványi nyersanyagvagyon” képezi az övezet területét. Az OTrT elfogadása óta azonban újabb kutatások által lehatárolt ásványvagyon kerül nyilvántartásba, illetve az időközben bányatelekkel lefedettek már nem részei az övezetnek. Ellentmondásos továbbá az OTrT övezetre vonatkozó szabálya is, amely kimondja, hogy az övezet területét a „településrendezés eszközeiben tényleges kiterjedésének megfelelően kell lehatárolni, és az építési övezetre, övezetre szabályokat megállapítani.”

1. Az ásványi nyersanyag külszíni kitermelése ökológiai folyosó, magterület, világörökség és világörökség-várományos területen nem lehetséges, hiszen az OTrT ezen övezetek területén nem ad lehetőséget külszíni művelésű bányatelek létesítésére illetve bővítésére.
2. Az OTrT kötelezi az önkormányzatot az építési övezetre illetve övezetre vonatkozó szabályok megállapítására, holott a „bányatörvény” szerint az csak a bányatelkek esetében lehet indokolt.

Az **együtt tervezhető térség** Szekszárd és urbanizációs térsége. Az együtt tervezésnek környezetvédelmi szempontból, továbbá a természeti erőforrások, a természeti, táji értékek összehangolt védelme szempontjából is fontos szerepe lenne. Az összehangolt terv elkészítésére azonban az OTrT nem kötelez, illetve az Étv. szerint ettől függetlenül is készíthetnek települések összehangolt közös tervet, amelyre Tolna megyében több jó példa is akad.

A **kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi területet** a terv a Honvédelmi Minisztérium adatszolgáltatása alapján jelölte ki. Honvédelmi terület a megyében nincs.

Fontos, hogy a megyei terv ne a Honvédelmi Minisztérium kezelésében lévő ingatlanokat jelölje az övezetben, hanem ténylegesen a „hon védelmét szolgáló” országos és térségi jelentőségű területeket. A kijelölt honvédelmi területeket ugyanis a településrendezési terveknek különleges honvédelmi terület területfelhasználási egységekbe kell sorolniuk. Így esetleges más célú hasznosításra a Honvédelmi Minisztériumnak nem lesz lehetősége, csak a megyei terv új módosítását követően.

A **térségi komplex tájrehabilitációt igénylő területek** övezete a nagyobb kiterjedésű felhagyott, illetve működő külszíni bányákat tünteti fel.

A hatályos megyei területrendezési terv tartalmazta a **térségi hulladéklerakó-hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület** övezetét. A módosítás ezt az övezetet nem tartalmazza, mivel a már működő regionális hulladékgazdálkodási rendszerek a régióban kialakultak. A térségi hulladékgazdálkodási központok részben Tolna megye területén (Cikó), illetve a szomszédos megyék területén már működnek, illetve kialakításuk folyamatban van. Térségi hulladéklerakó kialakítása van folyamatban Pakson.

Az övezet területének kijelölése tehát indokolatlan, mivel a terv 10 éves távlatában újabb térségi hulladéklerakó hely kialakítására nem kerülhet sor.

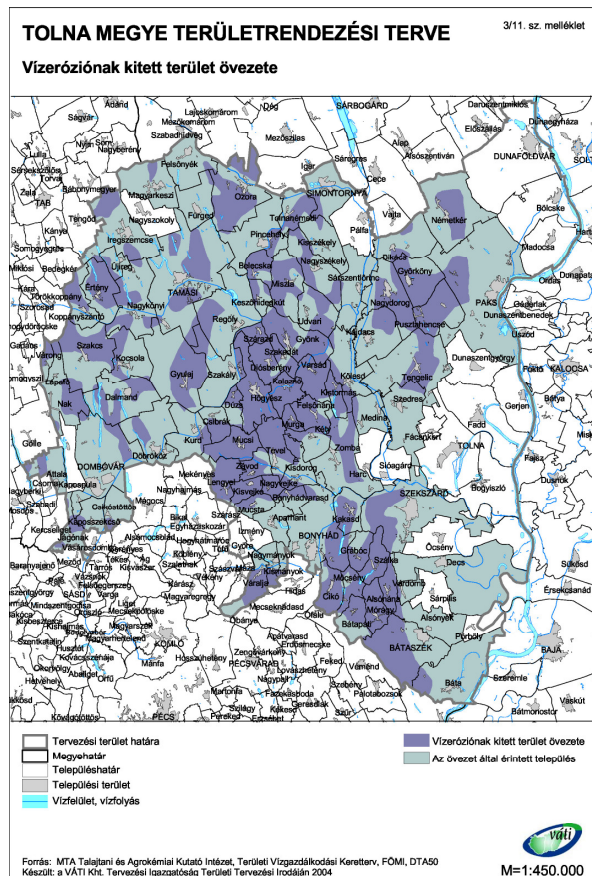
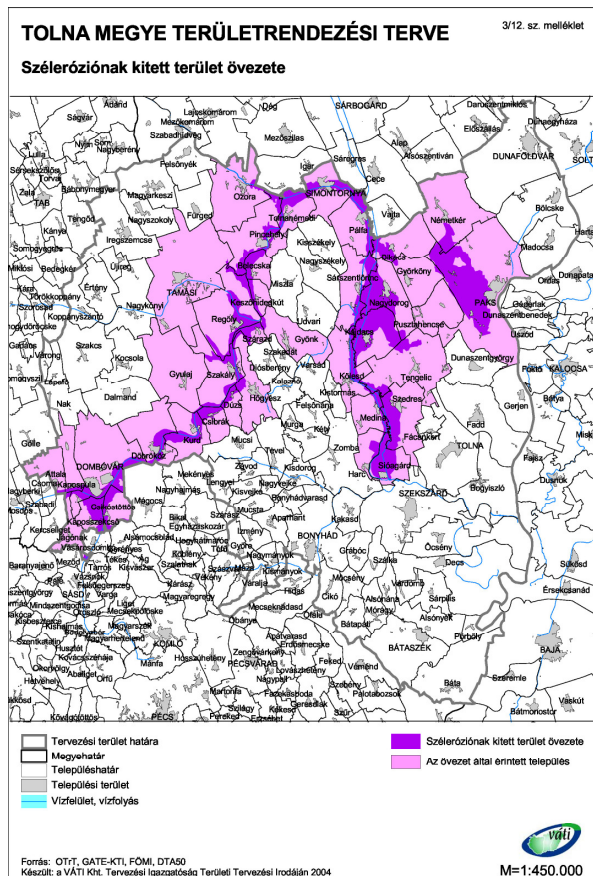
A rendszeresen belvízjárta terület övezetét a hatályos terv kijelölte ugyan, de az új vízügyi adatszolgáltatás szerint a megye területén rendszeresen belvíz által veszélyeztetett terület nincs.

A nagyvízi meder területét a terv az új vízügyi adatszolgáltatás szerint pontosította.

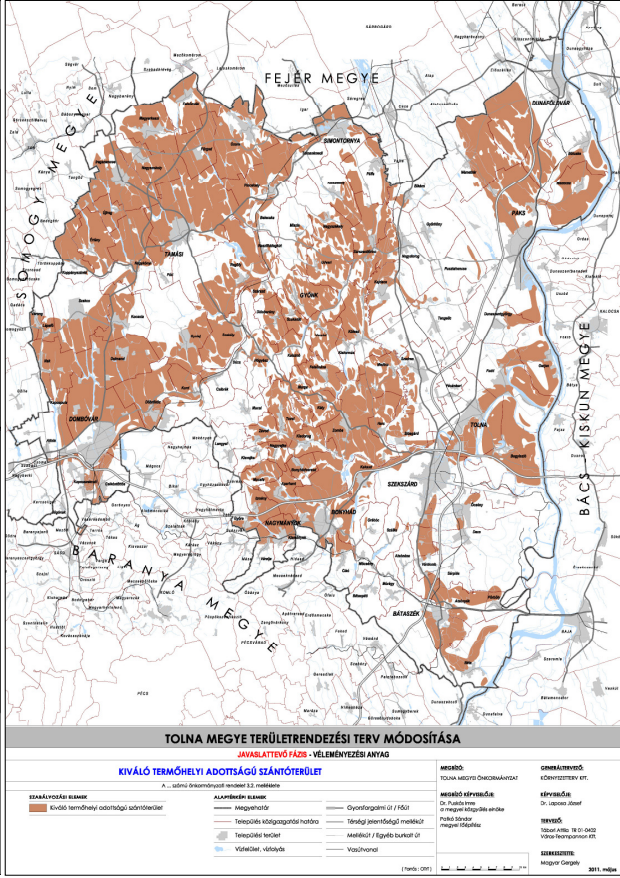
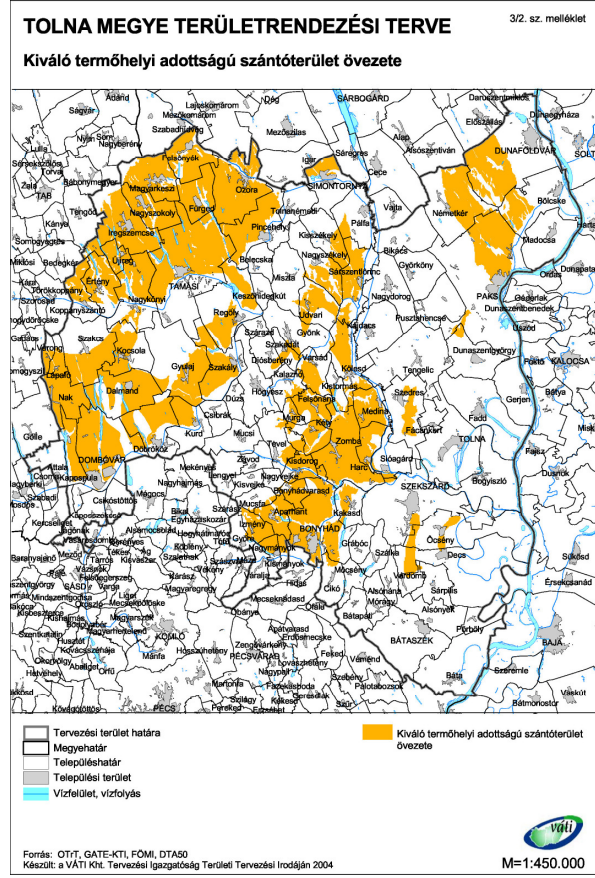
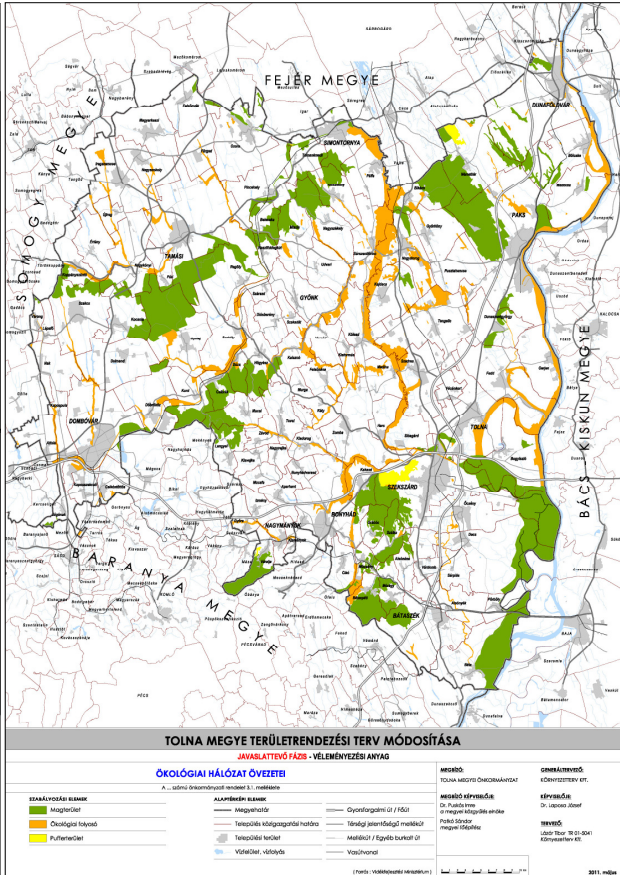
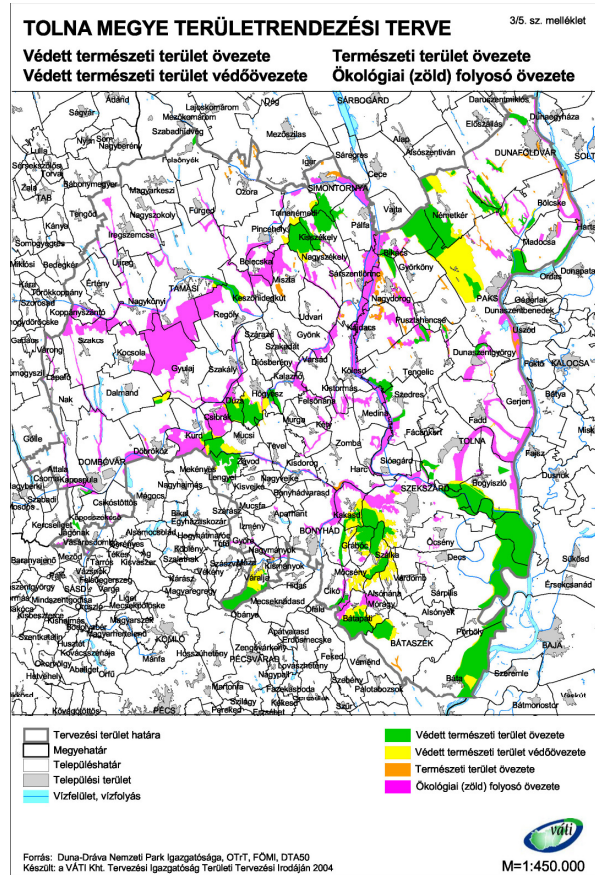
A földtani veszélyforrás területének övezete a módosított OTrT új övezete. A hatályos terv még csak a csúszásveszélyes területek által érintett településeket jelölte ki.

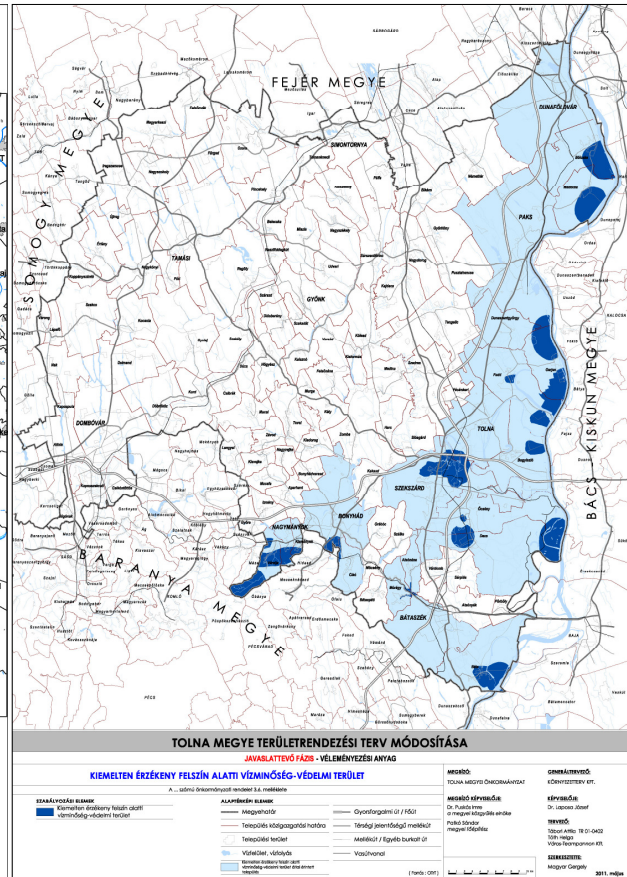
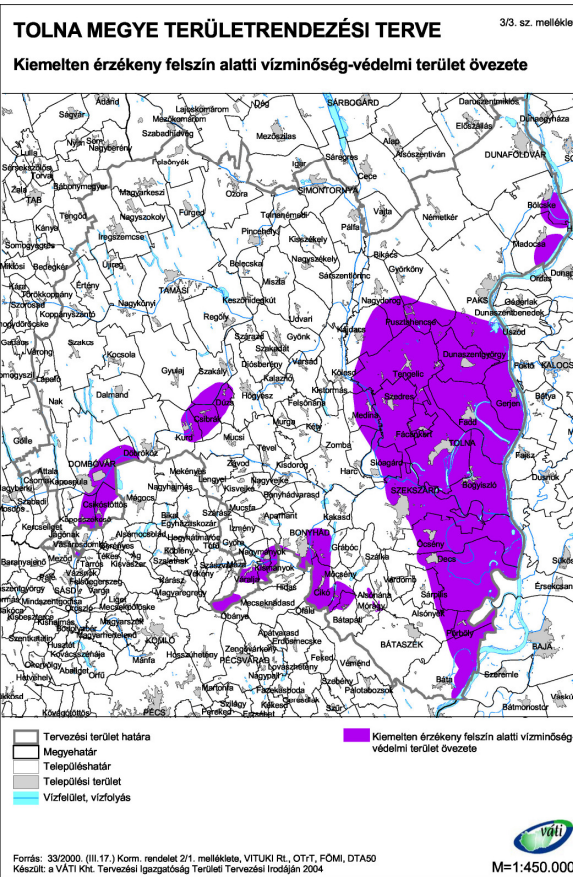
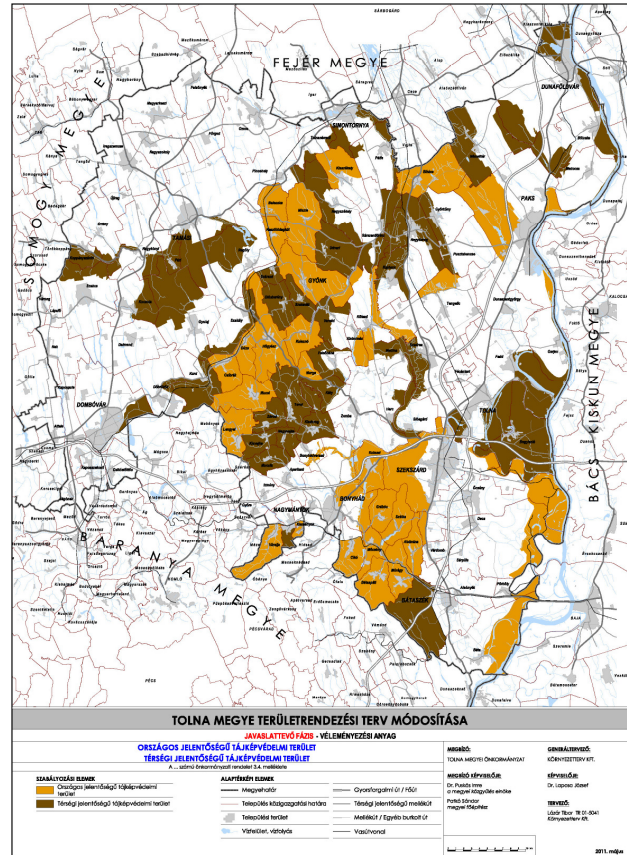
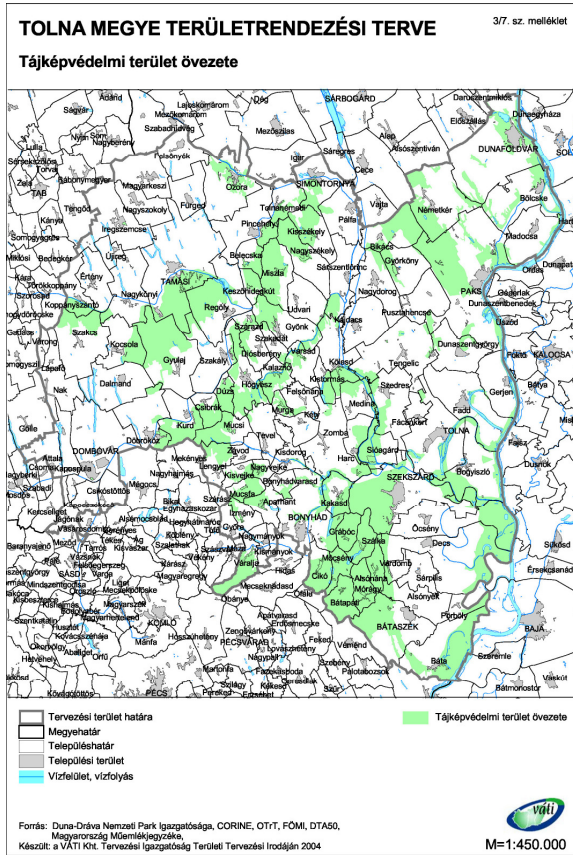
A vízerózióknak kitett terület (által érintett települések) és a szélerózióknak kitett terület (által érintett települések) övezetét a módosítás a hatályos megyei területrendezési terv szerint jelölte ki. A hatályos terv azonban jelölte a konkrét területeket is, a módosításnak azonban ezt már „nem szabad” jelölnie. A megalapozó munkarészben azonban érdemes lenne felhívni az érintett települések figyelmét arra, hogy mely határrészeiket érinti a két övezet konkrét területe.

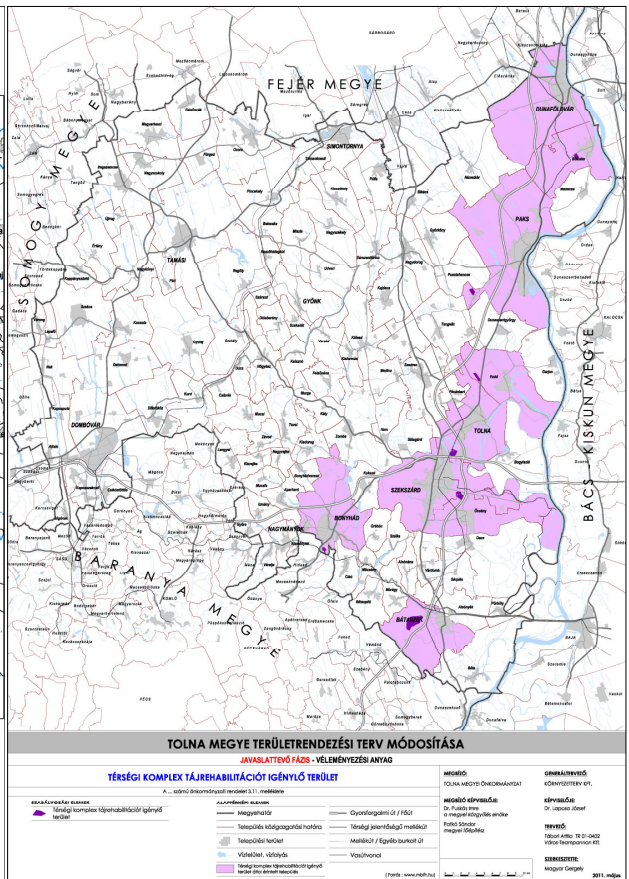
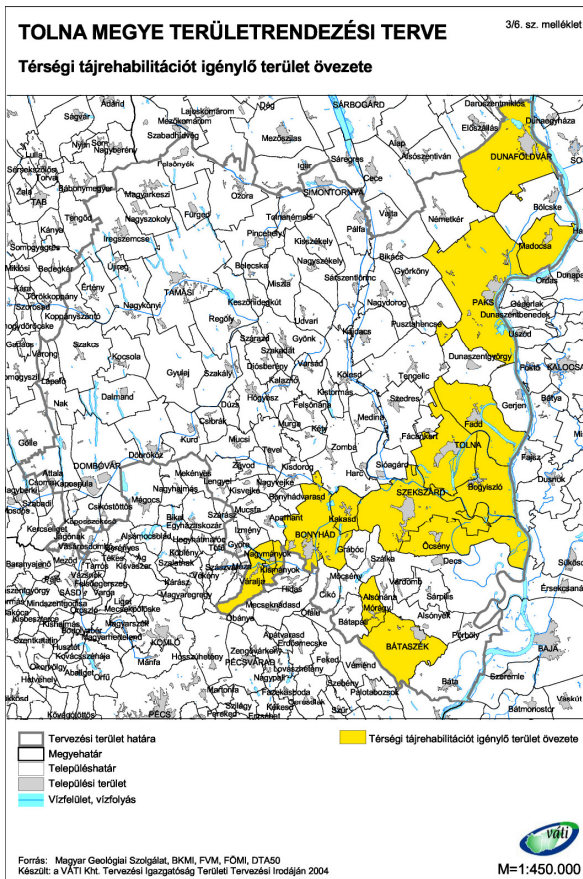
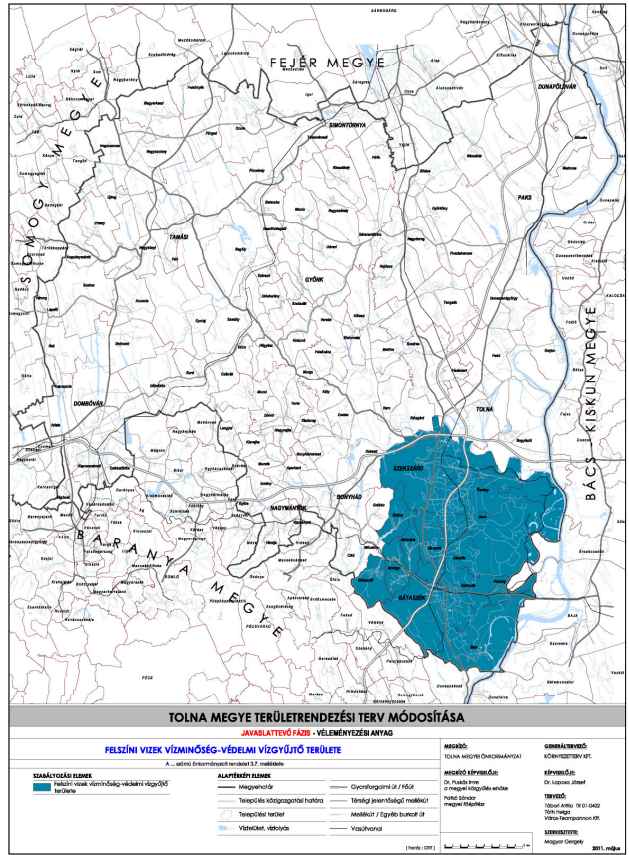
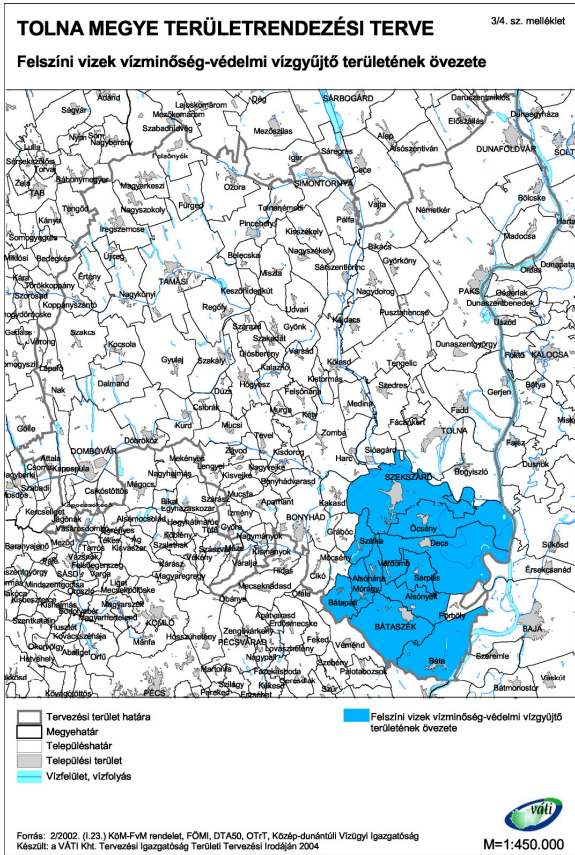
A két övezet települési szintű kijelölésének nincs meghatározva adatszolgáltatója. Ez is jó példája, hogy az ágazatok több esetben saját feladataik jogtalan átruházására használják az OTrT-t. Ezt a gyakorlatot az OTrT következő módosításánál feltétlenül meg kellene szüntetni!

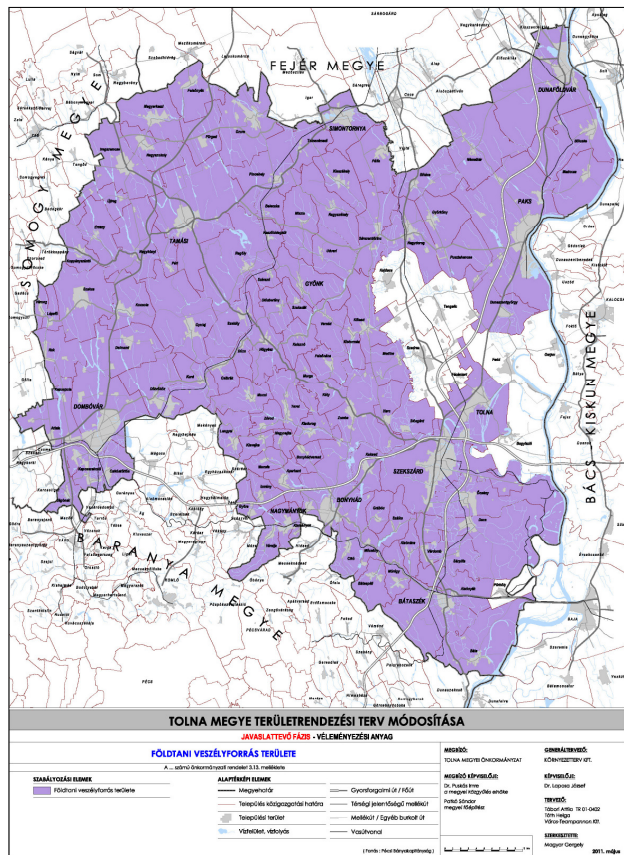
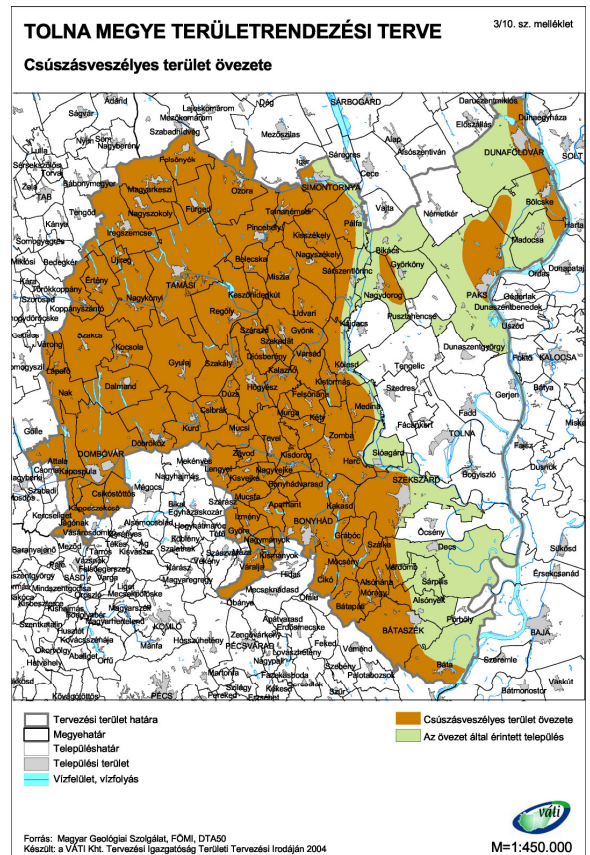
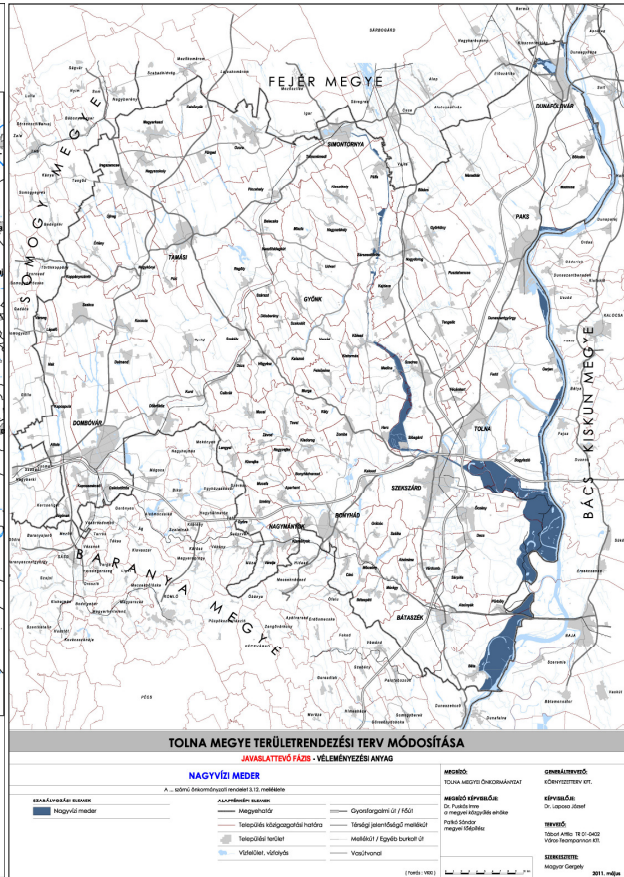
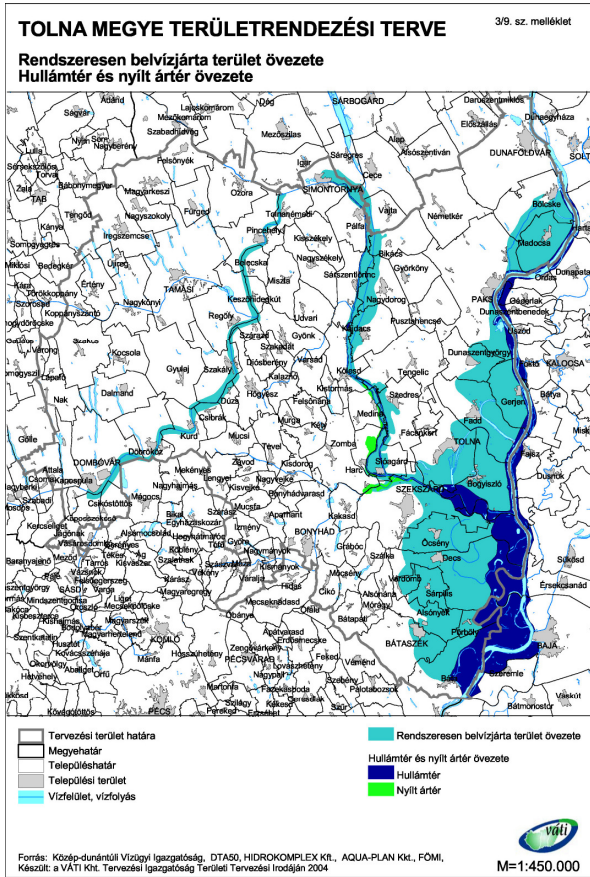

A hatályos terv és a módosítás alatt álló tervjavaslat környezetvédelmi szempontból meghatározó övezeteit, az övezetek területének változásait a következő térképek mutatják be.

3. A TERV KÖRNYEZETI HATÁSAINAK FELTÁRÁSA

A területrendezési terv javaslattevő fázisa véleményezési dokumentációja a környezeti, társadalmi, gazdasági hatásvizsgálat keretében már értékelte a terv környezeti hatásait, amelynek tartalma a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet által meghatározott tartalmi követelményekre épült.

3.1. A TERV CÉLJAINAK ÖSSZEVETÉSE A NEMZETI KÖRNYEZETVÉDELMI PROGRAMMAL, NEMZETI TERMÉSZETVÉDELMI ALAPTERVVEL

A megye területrendezési tervének célja a Tolna megye hatályos rendelete 2005-ben már meghatározta:

1.§.(1) A rendelet célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.

Az Országgyűlés által 96/2009. (XII. 9.) határozattal elfogadott a 2009-2014 közötti időszakra szóló **Nemzeti Környezetvédelmi Program III. (NKP III.)** átfogó céljai: „a települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése, a természet erőforrásainak és értékeinek megőrzése, a fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése”.

A települési élet- és környezetminőség javítására, a környezetbiztonság erősítésére vonatkozó átfogó célt a NKP III. a következők szerint részletezi:

„Cél az emberhez méltó, kiegyensúlyozott, egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítása. Ezek közé tartozik a környezet-egészségügyi feltételek teljesülése, a magas színvonalú környezeti infrastruktúra, a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége és összhangja, valamint a környezetbiztonság javítása. Ez utóbbi az élet- és vagyonbiztonság szempontjait is figyelembe véve kiterjed a szélsőséges természeti folyamatok és természeti katasztrófák (pl. árvizek, szélviharok, földrengések, erdőtűzek) előrejelzésére és kárainak csökkentésére, valamint az ipari balesetek, technológiai eredetű katasztrófák (pl. vegyi balesetek) megelőzésére és kárcsökkentésére.”

A megye területrendezési terve szempontjából ezen környezetvédelmi célból a következők emelhetők ki:

- magas színvonalú környezeti infrastruktúra;
- a település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége, összhangja;
- a szélsőséges természeti folyamatok és természeti katasztrófák kárainak csökkentése.

A magas színvonalú környezeti infrastruktúrához tágabb értelmezés szerint a települési környezetet kevésbé terhelő közlekedési hálózat is hozzá tartozik, amely a térségi szerkezeti terv megye gazdasági fejlődésére is ható meghatározó része.

A felszíni vizek és a felszín alatti vizek védelmét biztosító övezetek által hozzájárul az ivóvízbázisok védelméhez.

A település, a lakóhely épített és természeti elemeinek megfelelő aránya, minősége, összhangja kérdéskörével a területrendezési tervnek nem kell foglalkoznia. A települési szintű szabályozást a települési önkormányzatokra bízta. A megyei terv az ajánlásaiban azonban kiemelten hangsúlyozza a települési környezet védelmének fontosságát, a természeti elemek megfelelő arányára és összhangjára vonatkozóan több településrendezési ajánlást is megfogalmaz.

A szélsőséges természeti folyamatok és természeti katasztrófák kárainak csökkentését szolgálja a földtani veszélyforrás területei, szélerózióknak kitett területek, nagyvízi meder övezetek kijelölése.

Az NKP III. a **természeti erőforrásaink és értékeink megőrzésére vonatkozó átfogó célt** a következők szerint részletezi:

„Ezen átfogó cél a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítására, a környezetszennyezés megelőzésére, a terhelhetőség/megújuló képesség figyelembevételére épülő fenntartható használat megvalósítására irányul. Kiemelt figyelmet kap a természeti értékek, ökoszisztémák védelme, az életközösségek működőképességének megőrzése, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása.”

Ez az átfogó környezetvédelmi cél teljes egészében összefügg a megye területrendezési tervével.

A természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás a térségi szerkezeti terv természeti adottságokhoz és történeti racionális tájhasználatához igazodó térségi területfelhasználási rendszerében érvényesül. Az övezeti rendszeren belül ezzel a céllal összhangban lévő térségi övezetek:

- kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek
- erdőtelepítésre alkalmas területek
- térségi tájrehabilitációt igénylő területek
- kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területek
- felszíni vizek vízminőség-védelmi területe
- ásványi nyersanyag-gazdálkodási területek

Az ajánlások közül a természeti erőforrások fenntartható használatával, védelmével összefüggő sajátos megyei térségek:

- nitrátérzékeny területek

A természeti értékek, ökoszisztémák védelmével, a biológiai sokféleség megőrzésével összefüggő térségi területfelhasználási kategória az erdőgazdálkodási térség és a vegyes területfelhasználású térség, amely a megye ökológiai hálózatának legértékesebb folyó menti térségeit foglalja magába. A térségi területfelhasználási egységekre vonatkozó irányelvek kiemelten hangsúlyozzák a természeti értékek védelmének a biológiai sokféleség megőrzésének fontosságát.

A természeti-, táji értékek védelmét szolgáló térségi övezetek:

- országos ökológiai hálózat övezetei
 - magterület
 - ökológiai folyosó
 - pufferterület
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
- országos jelentőségű tájképvédelmi terület
- térségi jelentőségű tájképvédelmi terület

A sajátos megye térségek közül:

- Natura 2000 természetmegőrzési területek
- Natura 2000 madárvédelmi területek
- szélerőmű telepítés szempontjából vizsgálat alá vonható terület

A fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítésére vonatkozó átfogó cél az NKP III. szerint:

„A fenntartható életmód, fogyasztás és termelés együttesen biztosítja a társadalmi-gazdasági fejlődés és a környezetterhelés szétválását, azaz, hogy a lakosság növekvő jólléte csökkenő környezetterhelés mellett legyen biztosítható. A fogyasztói magatartás megváltozása, a környezeti szempontból fenntarthatóbb, organikus termékek és szolgáltatások felé történő elmozdulás keresleti oldalról erősíti meg a termelői folyamatok „fenntarthatósága” iránti igényt. A fenntartható termelés forrástakarékos

(beleértve az anyag-, a víz-, a terület-, a termőföld- és energiahasználatot, az újrahasználhatóság és a tartósság tervezését, az anyagciklusok körfolyamattá zárását); csökkenti a környezetre gyakorolt káros hatásokat (kibocsátások és hulladékok minimalizálása, a megújuló erőforrások fenntartható mértékű használata); növeli a termékek és szolgáltatások értékét a fogyasztók számára.”

Ezzel az átfogó környezetvédelmi céllal közvetve összefüggő területfelhasználási egység a települési térségek mértéktartóan kijelölt, de a települések fejlesztését biztosító területei vannak.

Az ajánlások keretében ezzel a céllal összefüggő sajátos megyei térségek:

- gazdaságfejlesztés térségei és térségi jelentőségű központjai
- a turizmusfejlesztés térségei és térségi jelentőségű központjai
- szélerőmű telepítés szempontjából vizsgálat alá vonható terület

A megyei területrendezési terv OTTrT-vel összhangban lévő és kötelezően meghatározott tartalma a térségi területfelhasználási egységekre vonatkozó irányelvekkel, a térségi övezetekre és a sajátos megyei térségekre megfogalmazott ajánlásokkal kiegészülve, az NKP III. átfogó céljaival teljes mértékben összhangban vannak.

Hangsúlyoznunk kell, hogy a terv környezeti értékelésével összefüggésben a Nemzeti Környezetvédelmi Program mellett más nemzetközi és nemzeti programokkal, stratégiákkal koncepciókkal, tervekkel való összehasonlítást fölöslegesnek tartunk, mivel az NKP III. azok mindegyikével összhangban készült, így ha a tervben foglaltak az NKP III.-val összhangban vannak, akkor más környezetvédelemmel is összefüggő stratégiákkal, programokkal, tervekkel biztosított a területrendezési terv összhangja.

„A Program tervezése során kiemelt figyelmet kapott a környezetügyet közvetlenül vagy közvetve érintő tervekkel, programokkal való összhang biztosítása, hiszen az ország hosszú távú jövőjével kapcsolatos célok csakis egy egységes koncepció, egymást kiegészítő és erősítő intézkedések révén valósíthatók meg. Az illeszkedés elősegítése több szempontból történik: a közös érdekeltségek, egymást támogató elemek keresése (többszörös hasznú, koordinált célok és intézkedések), a Program sajátos céljaival összeegyeztethető és eszközeivel támogatható átfogó vagy tematikus társadalmi-gazdasági, különböző ágazati célok figyelembevétele, lehetőség szerinti támogatása, valamint az érdekütközések feltárása és a környezeti szempontokat is kielégítő feloldása. A harmonizáció megvalósítása ugyanakkor nem vezethet a környezeti szempontok érvényesítésében bekövetkező visszalépéshez, sőt, mindinkább az érvényesítő képesség erősítése szükséges.”

Az NKP III. szerves része ugyan, de külön is kiemeljük a **Nemzeti Természetvédelmi Alapterv – III** területrendezési tervekre vonatkozó megállapítását:

„A kiemelt térségek és a megyék területrendezési tervei területi vonatkozásaik, valamint a fenntarthatóságot célzó területfejlesztési elveket követő tartalmuk miatt számos szálon kapcsolódnak a természet- és tájvédelem céljaihoz, különösen a nem védett természeti területeket illetően. Az ökológiai hálózat részeként a védett természeti területek, a védett természeti területek védőövezetei, az ökológiai folyosók, valamint a természeti területek a területrendezési tervek védelmi övezeteit képezték/képezik. Ezek határozzák meg az egyes övezetekben tervezett területhasználatokat és a létesítmények (építmények, műszaki infrastruktúra-hálózatok) elhelyezkedését, kialakítását.”

A területrendezési tervekkel összefüggő feladatok közül kiemelendő:

- a megyei területrendezési tervekbe a fenntartható területhasználat, az ökológiai hálózat és a táj védelmét be kell építeni;
- a természetvédelmi törekvések érvényesítése a megyei területrendezési tervekben az ökológiai hálózattal kapcsolatos szabályok szerepeltetésével;
- az élőhelyvédelmi irányelv 10. cikkelyéhez kapcsolódva a koherencia és az egységes védelmi törekvések biztosítása a Natura 2000 hálózat és a Nemzeti Ökológiai Hálózat területei között.

Az NTA-III területrendezési feladatait a területrendezési terv túlteljesítette. A térségi területfelhasználás rendszerét a természetvédelmi, tájvédelmi érdekek messzemenő figyelembevételével alakította ki a terv.

A közlekedési hálózat tervezése során az országos ökológiai hálózat, a védett természeti területek, Natura 2000 területek elkerülése, vagy a lehető legkisebb mértékben történő érintése meghatározó szempont volt. A térségi területfelhasználási egységekre vonatkozó célkitűzések kiemelten hangsúlyozzák a multifunkcionális mezőgazdaság, erdőgazdálkodás és vízgazdálkodás elveinek érvényesítését.

Kijelölte az országos ökológiai hálózat területeit, az OTrT-vel összhangban pontosította az országos jelentőségű tájképvédelmi területeket és a megye sajátos Tolnai tájkarakterének, kiemelten az ártéri és dombvidéki táj értékeinek megőrzése prioritásával határozta meg a térségi jelentőségű tájképvédelmi területeket. Az övezetekre vonatkozó OTrT szerinti szabályok mellett az övezetek komplex védelme érdekében a természet védelmével összefüggő jogszabályokkal összhangban szabályozási ajánlásokat is megfogalmazott, amelyeket elsősorban a településrendezés során ajánlott figyelembe venni.

Ez mellett további sajátos megyei térségeket is meghatároz a terv, amelyek a vonatkozó ajánlásokkal együtt szintén a NTA-III-mal összhangban biztosítják a táj- és természetvédelem érdekeit:

- Natura 2000 természetmegőrzési területek;
- Natura 2000 madárvédelmi területek;
- Magas Természeti Értékű Területek;
- Szélerőmű telepítés szempontjából vizsgálat alá vonható területek.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a megye területrendezési tervéről szóló rendelet táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve a természeti erőforrások védelmére és fenntartható használatára vonatkozó célja a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal és azon belül a Nemzeti Természetvédelmi Alapterv-III-mal összhangban teljesül a megye új területrendezési tervében.

3.2. A TERV HATÁSA A KÖRNYEZETI ELEMekre, TERMÉSZETI ERŐFORRÁSOKRA

Ezen fejezet a terv környezeti elemekre gyakorolt hatását elemzi a már véleményezés alatt álló terv környezeti hatásvizsgálatával megegyezően.

Az egyeztetett metodika szerint, amely a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény figyelembevételével készült, ezen fejezet a következő témakörökben értékeli a terv környezeti hatásait:

- a föld védelmére
- a levegő védelmére
- a vizek védelmére
- a hulladékgazdálkodásra
- a tájra
- az épített környezetre
- a kulturális örökség védelmére
- az élővilágra – biológiai sokféleségre

A tervben szereplő javaslatok hatása a föld védelmére

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 14.§-a szerint „a föld védelme kiterjed a föld felszínére és a felszín alatti rétegeire, a talajra, a kőzetekre és az ásványokra, ezek természetes és átmeneti formáira és folyamataira. A föld védelme magában foglalja a talaj termőképessége, szerkezete, víz- és levegőháztartása, valamint élővilága védelmét is”.

A környezet védelméről szóló törvény szerint tehát a föld védelme magában foglalja a termőföld mennyiségi, a talaj minőségi védelmét, továbbá a földtani és ásványvagyron védelmét egyaránt.

A Nemzeti Környezetvédelmi Program III. (NKP III.) a talajok védelmével és fenntartható használatával összefüggésben a következőket hangsúlyozza:

„A talaj Magyarország egyik legfontosabb, feltételesen megújuló természeti erőforrása, melynek megóvása, sokrétű funkcióinak megőrzése, termékenységének fenntartása nem csupán a földhasználó, hanem a társadalom hosszú távú érdeke. Az előnyös hazai természeti adottságok miatt a kedvező talajok aránya jó, a nagy termőképességű talajok kiterjedése jelentős. A kedvező adottságokat azonban természetes talajpusztulási folyamatok és az emberi beavatkozások egyaránt károsítják.”

Célként határozza meg:

- *A talajok termékenységének védelmét, a talajdegradációs és –szennyező folyamatok megelőzését, illetve mérséklését.*
- *A termőföld mennyiségi és minőségi védelmét.*

A termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény célja többek között, hogy

- *versenyképes mezőgazdasági termelés folytatására alkalmas földbirtokok jöjjenek létre;*
- *a birtokelaprózódások hátrányos következményei a mezőgazdaság tulajdoni szerkezetét ne terheljék;*
- *a termőföld területének csökkenése ésszerű határok között maradjon;*
- *a termőföld minőségének védelme megfelelő jogi háttérrel kapjon.*

Figyelembe kell venni továbbá a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvényben foglaltak érvényesülését a megye területrendezési tervében.

A termőföld, mint természeti erőforrás védelmével és fenntartható használatával az OTrT kiemelten foglalkozik, és így a megyei területrendezési tervek számára is kiemelt feladat a föld védelme. Tolna megye területrendezési terve azonban még ennél is tovább megy a termőföld védelme és fenntartható használata érdekében, hiszen a térségi területfelhasználási egységekre vonatkozó célok és ajánlások ismeretében megállapítható, hogy a terv kiemelt környezetvédelmi prioritása a termőföldvédelem, a termőföld mint természeti erőforrás fenntartható hasznosítás.

A termőföld mennyiségi védelme szempontjából vizsgálni kell a megye szerkezeti terve szerinti területfelhasználás rendszerének, a közlekedési infrastruktúra hálózatnak és az egyedi építményeknek a hatását a termőföld mennyiségi védelmére.

A térségi szerkezeti terv területfelhasználási rendszeréből a városias és hagyományosan vidéki települési térség kijelölése jelenti a termőföld más célú hasznosításának lehetőségét, tehát a termőföld csökkentését. A termőföld védelmét a terv azzal biztosítja, hogy a települési térségek területét a települések hatályos (tehát az államigazgatási szervekkel egyeztetett) településszerkezeti terveivel, illetve a megye hatályos térségi szerkezeti tervében már meghatározott települési térségekkel összhangban jelölje ki. Ennek egyértelművé tétele érdekében ezt az elvet külön szabállyal is megerősítette a rendelet tervezetben:

A mezőgazdasági térség, erdőgazdálkodási térség, vegyes területfelhasználású térség kijelölése a termőföld minősége, az ökológiai hálózat és a megye erdőszültségének figyelembe vételével történt. Az egyes területfelhasználási egységek területének 85%-át településrendezési terveknek mezőgazdasági, illetve erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolnia. A területfelhasználási egységek legfeljebb 15%-a sorolható olyan más területfelhasználási egységbe, amely a termőföld más célú hasznosítását is jelentheti.

A térségi szerkezeti terv szerint az OTrT-hez viszonyítva csökkent ugyan a mezőgazdasági térség területe, az azonban nem jelenti a mezőgazdasági hasznosítású területek csökkenését is. Az erdőgazdálkodási térség növekedése ugyanis a meglévő erdők figyelembe vételével történt.

A vegyes területfelhasználású térségek összefüggő rendszerének kijelölésével a terv lehetőséget ad a termőhelyi adottságokhoz igazodó racionális tájhasználat elvének érvényesítésére is.

Az egyes területfelhasználási egységekre vonatkozó irányelvek között is kiemelt hangsúllyal szerepel a termőföldek védelme, fenntartható használata:

- árutermelő mezőgazdasági területeken a településrendezés eszközeivel is biztosítani kell a legalább egy családot eltartani képes földbirokok megtartását, kialakítását;
- biztosítani kell a mezőgazdasági majorok, üzemközpontok hagyományos funkciójának megfelelő fejlesztési lehetőségét;
- kiemelten támogatandó a mezőgazdasági termékek helyi feldolgozása;
- a gazdaságosan nem művelhető termőföldek erdősítése;
- érvényesíteni kell a több célú erdőgazdálkodás elvét;
- hangsúlyozza az erdők vadgazdálkodási, vadászturisztikai jelentőségét;
- védett területeken ösztönözni kell a környezetkímélő tájgazdálkodást;
- a Duna mentén ösztönözni kell a történeti hagyományokon alapuló környezetkímélő tájgazdálkodást;
- a szőlőhegyek történeti hagyományokon alapuló tájjellegének, funkciójának megőrzése.

A térségi szerkezeti terv tervezett közlekedési hálózati elemeinek megvalósítása a termőföld igénybevételével jár. A gyorsforgalmi utak, főutak tervezett elemeit már az OTrT meghatározta, így ezek nyomvonalainak pontosítása (pl. M9) a termőföld védelme szempontjából további kedvezőtlen hatással nem jár.

A térségi közúthálózat tervezett elemeit a hatályos megyei területrendezési terv már kijelölte. A termőföld védelme szempontjából fontos szempont volt, hogy a tervezett mellékutak a már meglévő dűlőutak nyomvonalán haladjanak.

A termőföld mennyiségi és minőségi védelmét szolgálja, továbbá a racionális földhasználat elvét érvényesíti az OTrT által meghatározott **kiváló termőhelyi adottságú szántóterület és kiváló termőhelyi adottságú erdőterület** övezete. Ezen területek védelmét, megőrzését erősíti a két övezetre vonatkozó ajánlás is.

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület a megye mezőgazdasági termelésre kiválóan alkalmas területeket lefedti ugyan, de ezen területeken kívül is vannak a megyében kedvező termőhelyi adottságú térségek, amelyeket a mezőgazdasági térségre vonatkozó célkitűzések betartásával lehet megőrizni és fenntartható módon hasznosítani.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében az OTrT szerint kivételesen beépítésre szánt terület is kijelölhető. Ez a környezetvédelmi érdekekkel, de az erdőgazdálkodási érdekekkel is ellentétben lévő szabály. A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületen ugyanis nemcsak a beépítésre szánt területek kialakítását, de még épületek létesítését is tiltani kellene.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 78.§ (1) bekezdése szerint erdőt igénybe venni csak kivételes esetben kizárólag a közérdekkel összhangban lehet.

A legjobb adottságú, erdőgazdálkodásra legalkalmasabb erdők megtartása, épületmentesen történő megőrzése ugyancsak közérdek. Ezzel összhangban van az övezetre vonatkozó ajánlás is: Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében beépítésre szánt terület kijelölése még kivételes esetben sem javasolt.

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetének pontosításával összefüggésben konfliktust okoz, hogy a minősítés jogszabályi háttere hiányzik. A jelenlegi földminősítés rendszeréhez az övezet nem illeszkedik. Így a településrendezési tervek készítése során az övezet pontosítása ágazati jogszabály és adatszolgáltató államigazgatási szerv hiányában problémákat okoz.

Ennek a konfliktusnak a mérséklése érdekében a települések közvetlen környezetét kivettük az övezet területéből. Ez a föld védelme szempontjából problémát nem okoz, ugyanis a településrendezés során az övezet területétől függetlenül is figyelembe kell venni a termőföld védelméről szóló törvényt, amely kimondja, hogy a termőföldet más célra csak kivételesen – elsősorban a gyengébb minőségű termőföld igénybevételével – lehet felhasználni. A gyengébb minőségű termőföld ebben az esetben független a térségi övezettől.

A termőföld védelmével összefüggő övezet az **erdőtelepítésre alkalmas területek** övezete is. Erre az OTrT kötelezi a megyei területrendezési terveket. Az övezet kijelölése ágazati adatszolgáltatás hiányában a tervező feladata.

Megjegyzendő azonban, hogy az ágazati feladat megyei önkormányzatra történő átruházása nem törvényes eljárás, különösen akkor, ha az erdőterületek kialakítására vonatkozóan a megyéknek hatásköre nincs. Az erdőtelepítésre alkalmas területekteremtési kötelezettségére vonatkozóan nincs törvényi, illetve ágazati szabályozás. Így az övezet a települések fejlesztési lehetőségét korlátozza, illetve nagy mértékben nehezíti, de az erdőterületek kialakítása lehet, hogy soha nem történik meg.

Az erdőtelepítésre alkalmas terület az erdőgazdálkodási térségből vezethető le. Az erdőgazdálkodási térség területét a terv úgy jelölte ki, hogy a már meglévő – mozaikos – erdőterületeket összefüggő erdőrendszerre fejlesztette. Ebből adódóan az erdőtelepítésre alkalmas terület övezete a meglévő erdőkon kívüli erdőgazdálkodási térség.

A megye erdőfejlesztése szempontjából azonban a vegyes területfelhasználású térségnek is kiemelt jelentősége van, hiszen ezen térség területén is lehetőség van jelentős erdőfejlesztésre is.

A termőföld védelme mellett komplex környezetvédelmi érdek a **roncsolt területek rehabilitációja**.

Az OTrT a megye területén országos jelentőségű komplex tájrehabilitációt igénylő területet nem jelölt ki. A térségi komplex tájrehabilitációt igénylő felhagyott bányaterületeket, tájsebeket a terv jelölte.

A **termőföld minőségi védelmével** is összefügg a **nitratérzékeny területek kijelölése**. A nitratérzékeny területeket a terv a Dél-dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatása alapján jelölte ki. A nitratérzékeny területen a vonatkozó jogszabályok szerinti környezetkímélő gazdálkodással nem csak a felszíni vizek, de a talaj, talajvíz nitrátszennyezése is megelőzhető.

A terv megalapozó munkarésze kijelöli az országos **Gyümölcs Termőhely Kataszter által érintett településeket** is. Ezt azért tartjuk fontosnak, mert a kataszter I. és II. osztályú földrészelei beépítésre szánt területté nem minősíthetők. Ez az OTrT által meghatározott szabály a racionális földhasználat mellett a gyümölcsstermesztésre alkalmas termőföldek védelmére ösztönöz.

Az OTrT az Országos Gyümölcsstermőhely Kataszter mellett a **borvidéki települések szőlő termőhelyi katasztere** I.-II. osztályú területeihez tartozó földrészletek beépítésre szánt területté való átminősítését is tiltja. A 127/2009. (IX.29.) FVM rendelet 1. számú melléklete szerint a megye a Szekszárdi és Tolnai borvidék szőlőkataszteri területei által érintett.

A táji, természeti értékek védelmével is összefüggenek a **kiemelten fontos érzékeny természeti területek** által érintett területek. Ezt az övezetet ugyanis a 2003-as OTrT felhatalmazása alapján a hatályos megyei terv már kijelölte. A termőhelyi adottságokhoz igazodó, a táji, természeti értékek fenntartását szolgáló földhasználat támogatása a föld védelmével összhangban van.

Az Érzékeny Természeti Területekre vonatkozóan az NKP III. a következőket emeli ki:

„Az Érzékeny Természeti Területek (ÉTT) olyan extenzív művelés alatt álló területek, amelyek a természetkímélő gazdálkodási módok megőrzését, fenntartását, ezáltal az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség fennmaradását, a tájképi és kultúrtörténeti értékek megővését szolgálják. Az ÉTT felülvizsgálat során - figyelemmel az időközben lehatárolt NATURA 2000 hálózatra - kialakult a Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) hálózata, melyeken a 2009-2013 közötti időszakban hozzáférhetők az ÚMVP AKG természetvédelmi célú zonális célprogramjai. A jogszabályi lehatároláson alapuló teljes ÉTT jóval nagyobb az MTÉT-nél, amely az ÚMVP AKG zonális természetvédelmi célprogramjaiban támogatott területeket jelenti.”

Az illetékes minisztérium adatszolgáltatása alapján az NKP III.-mal összhangban a terv sajátos megyei térségként már az MTÉT területet tartalmazza. Az erre vonatkozó ajánlás a természeti értékekhez, termőhelyi adottságokhoz igazodó környezetkímélő gondolkodásra ösztönöz.

Az **ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület** az OTrT új övezete, amelynek területét az OTrT ki is jelölte. Az övezet területét a megyei tervnek tehát át kellett vennie. Ennek következtében környezeti hatásának értékelésére lehetőség nincs, hiszen az OTrT-t az Országgyűlés környezeti értékelés ismeretében fogadta el.

Mivel a „környezetvédelmi” törvény és az NKP III. is hangsúlyozza az ásványi nyersanyagok védelmének fontosságát, így az övezet kijelölése a környezetvédelmi jogszabályokkal összhangban van.

A településrendezés során konfliktust okozhat, ha az övezet területe magterületre vagy ökológiai folyosóra fed rá, hiszen ott külszíni bányatelek nem létesíthető, meglévő bányatelek nem bővíthető, tehát külszíni műveléssel az ásványvagyon nem termelhető ki. Ennek az ellentmondásnak a feloldására, a későbbi félreértések elkerülésére az OTrT-vel összhangban hangsúlyozza az övezetre vonatkozó ajánlás, hogy:

A településrendezés eszközeiben ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület magterületen, ökológiai folyosó területén csak akkor jelölhető ki, ha az ásványi nyersanyag kitermelése nem külszíni műveléssel történik.

A tervben szereplő javaslatok hatása a levegő védelmére

Az OTrT a termőföld, mint természeti erőforrás védelmével, fenntartható használatával közvetlenül, illetve közvetve több övezet által is hangsúlyozottan foglalkozik, a levegő védelmére azonban egyetlen övezet sem utal.

A környezet védelméről szóló törvény 22.§ (1) bekezdése szerint a levegő védelme kiterjed a légkör egészére, annak folyamataira és összetételére, valamint a klímára.

Az NKP III. a települések levegőminőségének javításával összefüggésben a következőket hangsúlyozza:

„Az emberi tevékenységekből eredő levegőszennyező anyagok hatására megváltozik a levegő minősége. Ez a folyamat nem csak az ember és más élő szervezetek számára lehet káros, de kedvezőtlen hatású a természeti és az épített környezet elemeire is. Országos léptékben a termelés és fogyasztás szerkezete, a felhasznált energiahordozók mennyisége és minősége, az alkalmazott technológiák, és nem utolsósorban a közlekedés határozzák meg a levegőszennyező anyagok kibocsátásának alakulását.”

A térségi szerkezeti terv tervezett **közlekedési hálózata** tehát a levegő védelmét is szolgálja. A már meglévő és tervezett gyorsforgalmi utak (M6, M9), a tervezett főutak és a meglévő főutak településeket elkerülő szakaszai a települések levegőszennyezettségének csökkentését és zaj elleni védelmét is szolgálják. Ezen közlekedési elemek kiépítésével az érintett települések környezetminősége, életminősége javulni fog.

A térségi szerkezeti terv szerint a következő települések főúti és térségi mellékúti elkerülése tervezett: Bátaszék, Alsónyék, Pörböly, Dunaföldvár, Simontornya, Pincehely, Dombóvár, Kaposszekcső, Nagydorog, Bikács, Tamási, Nagyszokoly, Ozora

A közlekedési hálózat tervezett elemeinek részletes ismertetését a környezeti értékeléshez szükségtelennek tartjuk, hiszen azokat a térségi szerkezeti terv, a területrendezési szabályzat melléklete és a közlekedési megalapozó munkarész is részletesen tartalmazza.

A levegő védelme szempontjából is meghatározóan fontos a megye **kommunális szilárd hulladékgazdálkodási** rendszereinek megvalósítása. A térségi hulladéklerakók (Cikó, Paks) a települési térségektől olyan távolságban található, hogy azok esetleges légszennyező hatása lakóterületeket nem érint. A regionális hulladéklerakók megvalósításával lehetőség nyílt a környezetvédelmi szempontból többszörös konfliktust okozó települési és kistérségi lerakók rekultivációjára, ami a levegő védelme szempontjából is kedvező.

A **Őcsényi repülőtér** a zajterhelés és levegőszennyezés szempontjából okozhat települési környezetvédelmi konfliktust. A megye hatályos területrendezési terve az OTrT-vel összhangban már kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérre fejleszhető repülőtérként kijelölte Őcsény repülőtérét. A repülőtér területét és védőtávolságát a hatályos településrendezési terv tartalmazza. A repülőtér meglévőnek tekinthető és fejlesztésére környezetvédelmi kizáró ok nincs, ezért természetesen a szerkezeti terv is lehetőséget ad a fejlesztésére.

Mivel a közlekedési hálózat jelentősebb levegőszennyezést okozó elemeit, illetve a jelentős környezetszennyező repülőtér az OTrT már meghatározta, és a megyei terv további jelentős levegőszennyező létesítményeket nem jelölt ki, így a levegő védelme szempontjából a jelenleginél kedvezőtlenebb környezeti állapotot nem eredményezhet a terv.

A tervben szereplő javaslatok hatása a vizek védelmére

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 18. §-a szerint „a víz védelme kiterjed a felszíni és felszín alatti vizekre, azok készleteire, minőségére és mennyiségére, a felszíni vizek medrére és partjára, a víztartó képződményekre és azok fedőrétegére, valamint a vízzel

kapcsolatosan – jogszabályban vagy hatósági határozatban – kijelölt megkülönböztetett védelem alatt álló (védett) területekre”.

A vizek védelmével és fenntartható használatával összefüggésben az NKP III. a következőket hangsúlyozza:

„Magyarország nagy hagyományokra visszatekintő, magas szintű vízpolitikával és vízgazdálkodási gyakorlattal rendelkezik. A vízpolitika központi kérdése a vízzel, mint nem helyettesíthető természeti készlettel és környezetbiztonsági tényezővel való átfogó és többcélú gazdálkodás. Az ország hidrológiai viszonyai lehetőséget biztosítanak a társadalom és a gazdaság kiegyensúlyozott fejlődéséhez, a társadalmi tevékenységek ugyanakkor jelentős hatást gyakorolnak mind a hidrológiai folyamatokra, mind a készletek mennyiségére és minőségére.”

A vizek védelmének fő célkitűzései:

- „A Víz Keretirányelvvel összhangban 2015-ig a vizek „jó állapotának” elérése.
- A vizeknek a vízi és a vizektől függő szárazföldi ökoszisztémákban betöltött szerepének, és a vele történő gazdálkodás társadalmi megosztottságának összehangolása, a készletek mennyiségi és minőségi védelme (az ésszerű és takarékos vízhasználat elterjesztése, a vizek szennyezőanyag terhelésének csökkentése).
- A vízgazdálkodáson belül a vízvisszatartás, tározás feladatán túlmenően az árvízvédelmi védképesség megtartása, különös tekintettel a klímaváltozás következtében várható szélsőséges vízjárásra.
- Az árvizek és aszályok hatásának mérséklése a „jó állapot”, mint célkitűzés figyelembevételével.
- A vízkészletekkel összefüggő nemzetközi együttműködésben a területi szuverenitás tiszteletben tartása mellett a károkozás tilalmának, a szennyező fizet elvének és a méltányos részesedés jogának érvényesítése.”

A megyei terv ezekkel a célkitűzésekkel teljes mértékben összhangban készült.

A vizek védelme szempontjából az OTrT két övezetet jelölt ki:

- kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi övezetet,
- felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezetét.

A **kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete** megegyezik a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII.21.) Kormány rendelet szerinti területtel. A megye területén több kisebb terület érintett az övezet által a Duna mentén és Szekszárd térségében. Az OTrT az övezetre csak a bányászati tevékenységre vonatkozóan állapít meg szabályt, ez mellett azonban az övezet területére, illetve a megye teljes területére is alkalmazni kell a 219/2004. (VII.21.) Kormányrendeletben foglalt előírásokat. Az övezetek területén a megyei területrendezési terv területfelhasználási változást nem tervez, így a terv a kiemelten érzékeny területre kedvezőtlen hatással nincs.

Az OTrT által kijelölt **felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területének övezete** a megyében a Duna vízgyűjtő területéhez tartozó, Szekszárdtól délre eső terület.

A megyei területrendezési terv az OTrT-vel összhangban a vízgyűjtőterületek által érintett településeket jelöli ki, a településrendezési tervekben kell a vízgyűjtőterület pontos területét meghatározni.

Az övezet területére vonatkozóan a szennyvíz bevezetésére és tisztítására vonatkozóan határoz meg szabályokat a terv, amelynek lényege, hogy a védett vízgyűjtő területre kívülről csak akkor szabad szennyvizet bevezetni, ha annak tisztítása a vonatkozó jogszabályoknak megfelel. Az övezeten belül a

szennyvíztisztítás hatásfokának a 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendeletben megállapított határértékei szerint kell megfelelnie.

Az övezet területétől függetlenül a vizek védelme érdekében alkalmazni kell a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII.21.) Kormányrendelet előírásait is. A rendelet előírásaival a terv egyetlen ajánlása, intézkedése sincs ellentétben, sőt az ajánlások a felszíni vizek védelmét is szolgálják a megye teljes területén.

A felszíni vizek védelmét is szolgálja a megye szerkezeti tervén a Duna mentén kijelölt **vegyes területfelhasználású térség**, amelyre vonatkozó irányelvek között a vizek védelme is kiemelésre került. Fontos irányelv továbbá, hogy a terv az erdőterületek arányának növelésére, a környezetkímélő gazdálkodásra ösztönöz a területfelhasználási egységen belül. Ezen terület érzékenységet hangsúlyozza a táj terhelhetősége fejezet is, amely megkülönböztetett figyelmet fordít a folyó menti tájra.

A vizek védelmét hangsúlyozza a terv a **nitrátérzékeny területek** kijelölésével is, ahol a mezőgazdasági használatot a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát-szennyezéssel szembeni védelméről szóló 27/2006. (II.7.) Kormányrendelettel és az 59/2008. (IV.29.) FVM rendelettel kell összehangolni. Nitrátérzékeny területeken az övezetre vonatkozó ajánlás is hangsúlyozza, hogy az FVM rendelet Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat kötelező előírásait a gazdálkodás során be kell tartani.

A terv kijelöli továbbá – a hatályos megyei tervvel összhangban – a **nagyvízi meder** övezetét, amely területeken a vonatkozó jogszabályok szerint az épületek kialakítása fokozottan korlátozott, ami ugyancsak szolgálja a vízvédelmet is.

A tervben szereplő javaslatok hatása a hulladékgazdálkodás helyzetére

A hulladékgazdálkodás keretén belül a megyei terv feladata az OTrT szerint a térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezetének kijelölése.

A tartalmi követelmények szerint a térségi szerkezeti terven ábrázolni kell a veszélyes hulladék ártalmatlanítót, radioaktív hulladék-lerakót és a térségi hulladéklerakó helyeket. A megye területén az OTrT radioaktív hulladék-lerakót jelölt ki, amely Bábaapáti területén már üzemel, illetve további kiépítés alatt áll. A radioaktív hulladéktároló kiépítése országos jelentőségű környezetvédelmi probléma végleges megoldását jelenti. A regionális hulladékgazdálkodási rendszerek keretében egyetlen regionális hulladékgazdálkodási központ található a megyében Cíkó közigazgatási területén. Térségi hulladéklerakó kialakítását tervezi továbbá Paks.

Mivel a **megye kommunális hulladékgazdálkodási rendszerei kialakultak**, így hosszú távon nincs szükség további hulladéklerakók kialakítására. Ezért a terv térségi hulladéklerakó hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható területet nem jelölt ki. Mivel a térségi hulladéklerakók kijelölése környezeti hatásvizsgálat alapján történt, így azok területi környezeti hatásvizsgálata szükségtelen.

A tervben szereplő javaslatok hatása a tájra

A tájvédelemre vonatkozó előírásokat meghatározóan a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 6. és 7. §-a határozza meg. A szabályozás lényege, hogy a tájhasznosítás során meg kell őrizni a tájak természetes és természetközeli állapotát, a tájak esztétikai értékeit, a táj jellegét, egyedi tájértékeket. A területrendezés során kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti értékek, rendszerek, a tájképi adottságok, tájértékek megőrzésére.

A terv a természet védelméről szóló törvény tájvédelemre vonatkozó előírásainak megfelelően készült. Az NKP III. a tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelmével összefüggésben a következőket tartalmazza:

„A természet védelme nem csupán a védett területekre, hanem a nem védett területekre, a táj egészére is ki kell terjedjen. Ez a területi és ágazati tervezésen túl az egyes területhasználatok környezetkimélő és a táji értékek megőrzését biztosító gyakorlatán keresztül biztosítható. A táj szerkezetét, jellegének, ökológiai, ökonómiai és tájésképítési potenciáljának megőrzésére célszerűen kiterjedő területi tervek közül megtörtént az OTrT törvény felülvizsgálata, amelyben a tájképvédelmi övezetek és az országos ökológiai hálózat (azaz a Nemzeti Ökológiai Hálózat) szabályozása jelent előrelépést. A nem védett tájak megőrzésében kevés előrelépés történt. A kedvezőtlen mezőgazdasági szerkezet és a hagyományos tájszerkezet és tájjelleg fenntartásában szerepet játszó tevékenységek támogatásának hiánya rontották a tájpotenciált.

Cél:

- A természet- és tájvédelmi érdekek érvényesítése a terület- és településfejlesztés és -rendezés, az ágazati tervezés (különösen mező- és erdőgazdálkodás, vízgazdálkodás, közlekedés és egyéb műszaki infrastruktúra-fejlesztés) során, valamint az adó- és támogatáspolitikában.”

A cél elérése érdekében szükséges intézkedések:

- Az OTrT törvény alapján a megyei területrendezési tervekbe a fenntartható területhasználat, az országos ökológiai hálózat és a táj védelmét be kell építeni.
- A megyei területi tervekben a természet- és tájvédelmi szempontok érvényesítése.

Tolna megye új területrendezési terve a tájvédelemre vonatkozó kormányzati és önkormányzati intézkedési célt teljesítette. A megye térségi szerkezeti terve, térségi övezetei, sajátos megyei térségei, ajánlásai az NKP III. tájvédelemre vonatkozó céljával teljes mértékben összhangban van.

A térségi szerkezeti terv területfelhasználási rendszere figyelembe veszi a természeti értékek, rendszerek védelmét. Vegyes területfelhasználású térségként hangsúlyozza a Tolnai dombvidék, a Duna mente térségének ökológiai rendszerben betöltött kiemelt jelentőségét a térség tájképi értékekben való gazdagságát, táji- természeti érzékenységét.

Az egyes területfelhasználási egységekre vonatkozó irányelvek kiemelten hangsúlyozzák a tájvédelem, a történeti hagyományokon alapuló természeti adottságokhoz igazodó több funkciós tájgazdálkodás jelentőségét. A mezőgazdasági térségen belül kiemeli a mezőgazdasági területek tájképi, természeti értékeit is figyelembe vevő differenciált szabályozásának szükségességét.

A megyei terv OTrT szerinti övezeti rendszerén belül a tájképvédelmet közvetlenül az **országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezetei** szolgálják. Közvetve azonban az országos ökológiai hálózat övezeteinek, a térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezetének, a világörökségi terület, történeti települési terület övezetének is van tájvédelmi jelentősége.

A sajátos megyei térségek közül pedig a térségi jelentőségű építészeti örökség területei, a Natura 2000 területek, MTÉT területek, a szélerőmű telepítés szempontjából vizsgálat alá vonható terület kijelölése és az azokra vonatkozó ajánlások a tájvédelem szempontjából is meghatározóan fontosak.

A tájképvédelmi övezetek kiemelt jelentőségét az is igazolja, hogy a legtöbb szabályozási ajánlás erre a két övezetre vonatkozik. A megfogalmazott 22 ajánlás a területfelhasználás táji, természeti értékeit is figyelembe vevő differenciált településrendezési szabályozására, a történeti hagyományokon alapuló mezőgazdasági használat fenntartására, az építményi funkciók és a sajátos területhasználatok összehangolására, tájrehabilitációjára ösztönöz.

A tervben szereplő javaslatok hatása az épített környezetre

A környezet védelméről szóló törvény 24.§-a szerint „az épített környezet védelme kiterjed a településre, az egyedi építményekre és műszaki létesítményekre.”

A terv OTrT-vel összhangban lévő rendelettel elfogadandó munkarészeinek az épített környezet védelmével összefüggő mondanivalója nincs. Ez azonban nem a megyei terv, hanem az OTrT és a tartalmi követelmények hibája. A terv határozattal elfogadandó irányelvei és ajánlásai részletesen foglalkozik az épített környezet védelmével is.

Az épített környezet védelme a településrendezés eszközeiben érvényesíthető, így meghatározóan települési önkormányzati hatáskör. Talán ennek tudható be, hogy az OTrT az épített környezet védelmével közvetlenül nem foglalkozik, azzal összefüggő övezetet nem határozott meg. A kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület két térségi övezete a világörökség és világörökség-várományos terület övezete és a történeti települési terület övezete azonban az épített környezet védelmét is szolgálja. Tolna megye területén csak történeti település található, az azokra vonatkozó OTrT szerinti szabályok és a terv szerinti ajánlások az épített környezet fokozott védelmét szolgálják. A sajátos megyei térségek közül a védendő szerkezetű települések és az azokra vonatkozó ajánlások meghatározóan az épített környezet védelmét szolgálják.

Az épített környezet védelmét szolgálják a terv települési térségre, ezen belül a városias települési térségre és a hagyományosan vidéki települési térségre vonatkozó irányelvei.

Az ajánlások közül az épített környezetre vonatkozó javaslatokat tartalmaz:

- a térségi területfelhasználási kategóriákra vonatkozó általános célok,
- az együtt tervezhető térségre vonatkozó ajánlások,
- a gazdaságfejlesztés térségeire vonatkozó ajánlások,
- a turizmusfejlesztés térségeire vonatkozó ajánlások.

Ezen kívül az országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi övezetre vonatkozó ajánlások között is megtalálhatók az épített környezetre vonatkozó ajánlások a települések és a táj harmonikus egységének megőrzése érdekében.

A tervben szereplő javaslatok hatása a kulturális örökség védelmére

A megye hatályos területrendezési terve és a jelenlegi felülvizsgálat helyzetelemzése részletesen feltárta a kulturális örökség értékeit, a térségi jelentőségű műemlékeket, régészeti területeket és az épített környezet értékeit egyaránt. A hatályos területrendezési terv elfogadása óta eltelt időszakban módosított Országos Területrendezési Terv új országos övezetként bevezette és kijelölte a **kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület** övezetét, amelyet a megyei területrendezési tervnek világörökség és világörökség-várományos terület vagy történeti települési terület övezetébe kell besorolnia. Az ágazati adatszolgáltatás szerint Tolna megye területén mindkét övezet megtalálható. A terv az OTrT szabályozása szerint nem a ténylegesen védett vagy védendő területeket jelöli ki, hanem az érintett települések teljes igazgatási területét. A történeti települések településképvédelmi területét a településrendezési tervben kell kijelölni.

A történeti települések és világörökség-várományos területek körét megyei terv nem bővítheti. A helyzetelemzés során azonban kiderült, hogy további térségi jelentőségű értéket képviselő települések kiemelése is fontos. A **térségi jelentőségű építészeti örökség területei** közé településkép-védelmi településszerkezeti szempontból érzékeny települések kerültek. A terv felhívja a figyelmet arra, hogy ezen települések településrendezési eszközeiben is fokozott figyelmet kell fordítani az értékvédő

szabályozásra. A történeti települések védelmét szolgálja a településkép-védelmi övezet kijelölésének kötelezettsége.

A tervben szereplő javaslatok hatása az élővilágra – a biológiai sokféleségre

A NKP III. a biológiai sokféleség megőrzésére, a természet- és tájvédelemre vonatkozóan a következőket határozza meg:

„A társadalom folyamatosan növekvő terület-, energia- és anyagigénye miatt a természeti környezet és az élő rendszerek egyre súlyosabb terheléseknek vannak kitéve. A legfőbb veszélyeztető tényező az élőhelyek csökkenése, feldarabolódása, pusztulása; a környezetszennyezés, a nem megfelelő földhasználatból fakadó túlhasznosítás, az özönfajok terjedése és az éghajlatváltozás. Az ENSZ égisze alatt közzétett jelentés, a Millenniumi Ökoszisztéma Jelentés eredményei bizonyítják életmódunk pusztító hatásait a természeti környezetünkre. Földünk élő rendszereinek az emberiség számára nyújtott legalapvetőbb szolgáltatásai, amelyek az emberi társadalom és gazdaság fennmaradásához szükséges javakat és feltételeket nyújtják - az olyan ökoszisztéma szolgáltatások, mint az élelmiszerek, tüzelő- és rostanyagok, gyógyszerek, környezeti folyamatok szabályozása, a talaj termékenységének fenntartása stb. - egész Földünkön sérültek.

Fő célkitűzések:

- A védett természeti területek állapotának megőrzése és javítása (ehhez kapcsolódóan a hazai jogszabályoknak és a nemzetközi követelményeknek megfelelő működtetés feltételeinek megteremtése).
- A biológiai sokféleség megőrzésének és helyreállításának elősegítése a védett természeti területeken kívül is.
- A biológiai sokféleség fenntartható használata.
- A biológiai sokféleség megőrzése, mint prioritás beépítése a különböző politikákba, tervekbe és programokba (különösen: mezőgazdaság, erdészet, halászat, területrendezés, infrastrukturális fejlesztések (energia, közlekedés), ipar, turizmus, bányászat, nemzetközi kereskedelem stratégiájába és programjaiba).”

A hatályos megyei területrendezési terv készítése óta eltelt időszak jelentős jogszabályi változása, hogy a módosított OTrT az **ökológiai hálózat** teljesen új övezeti rendszerét vezette be. Az OTrT kijelölte az ökológiai hálózat területét, amelyet a megye területrendezési tervének magterület, pufferterület és ökológiai folyosó övezetre kell felbontania. Az övezetek kijelölése a Vidékfejlesztési Minisztérium adatszolgáltatása alapján történt. Az OTrT az országos ökológiai hálózat övezeteire vonatkozóan a bányászati tevékenységre, a beépítésre szánt területek kijelölésére, a közművezetésekre, a közlekedési infrastruktúra hálózatokra vonatkozóan fogalmaz meg korlátozásokat.

A terv azonban az ökológiai hálózat kiemelt területeire vonatkozóan ajánlásokat is megfogalmaz:

- magterületre
- az ökológiai folyosóra
- a Natura 2000 területekre

Ezek az ajánlások a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvénnyel összhangban a természeti örökség, az élővilág védelmének prioritásával készültek.

Az ökológiai hálózat jelentőségét hangsúlyozza a terv a megye szerkezeti tervében is azzal, hogy a dombvidéki és folyó menti, természeti értékekben gazdag tájegységeket olyan **vegyes területfelhasználású térség**ként jelölte ki, ahol a biológiai sokféleség fokozása az erdőterületek növelésével biztosítható.

Az élővilág védelme, a természetvédelmi oltalom alatt álló területek „háborítatlanságának” megőrzése szempontjából kiemelten fontos vizsgálni a terv tervezett közlekedési hálózatának egyes elemeit.

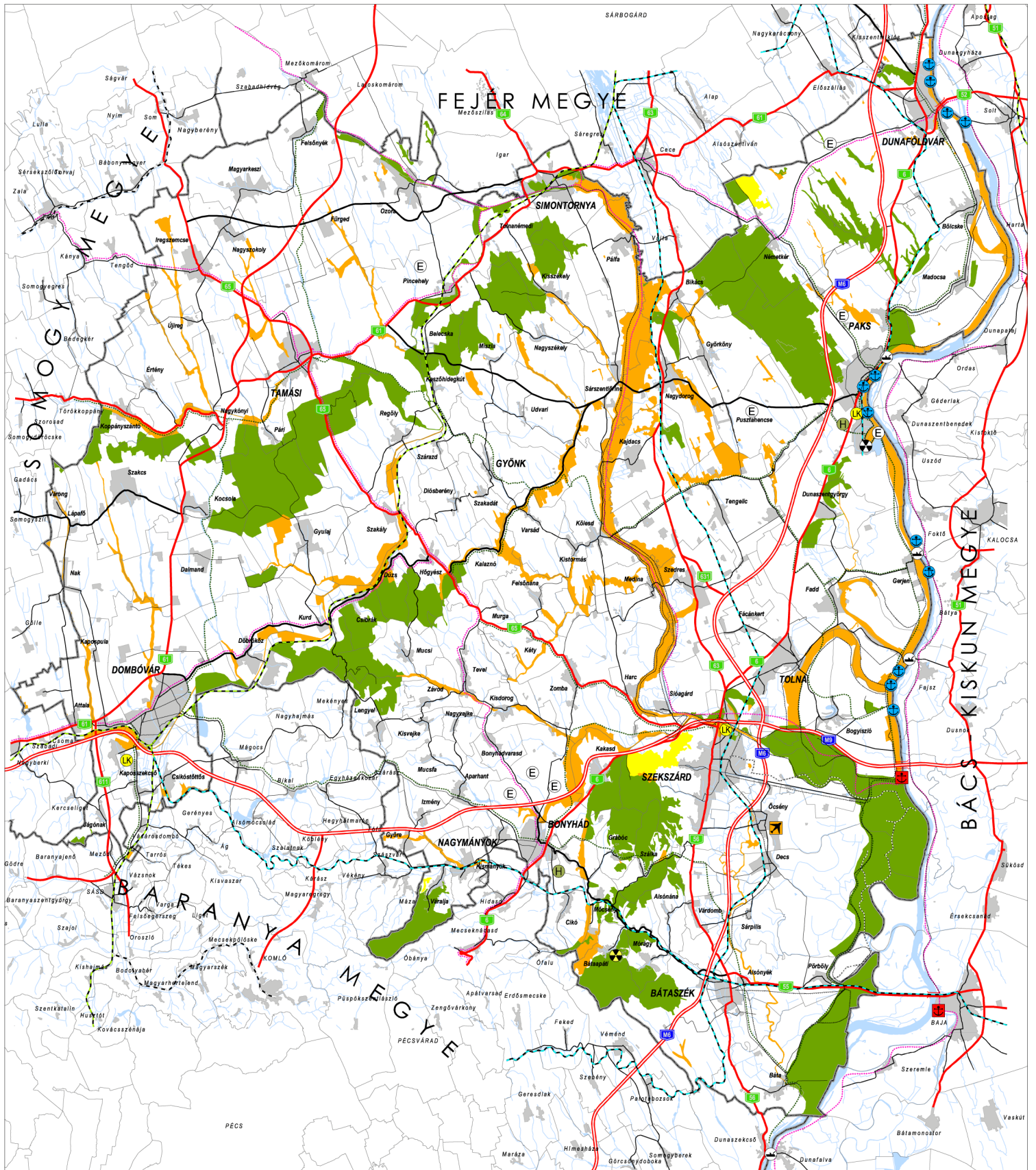
A térségi közlekedési hálózatot a térségi szerkezeti terv az OTrT-vel és a hatályos megyei területrendezési tervvel összhangban jelölte ki.

A közlekedési hálózat tervezett elemei védett természeti területeket Natura 2000 területeket és az ökológiai hálózat megterületeit nem érintik.

Közvetve az élővilág védelmét, a táj biológiai sokféleségének változatosabbá tételét, a természeti, táji értékek védelmét is szolgálják a terv övezetei és az övezetekre vonatkozó ajánlások:

- országos jelentőségű tájképvédelmi területek
- térségi jelentőségű tájképvédelmi területek
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek
- erdőtelepítésre alkalmas területek
- térségi komplex tájrehabilitációt igénylő területek

A megye sajátos térségei közül a védett természeti területeken, a Natura 2000 madárvédelmi területeken és Natura 2000 természetmegőrzési területeken kívül az élővilág védelme, a természeti értékek védelme szempontjából is jelentősége van a szélérőmű telepítés szempontjából vizsgálat alá vonható térségnek.

A KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT ÉS AZ ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT KAPCSOLATA

MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZATOK ÉS EGYEDI ÉPÍTMÉNYEK

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Térségi jelentőségű mellékút
- Mellékút
- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos társahálózati vasútvonal
- Egyéb országos társahálózati vasútvonal
- Keskeny nyomtávú vasútvonal
- Országos kerékpárút-társahálózati eleme
- Térségi kerékpárút-hálózat eleme
- Elsőrendű árvízvédelmi fővonal

- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtér
fejlesztendő repülőtér
- Nemzetközi és országos jelentőségű közforgalmú kikötő
- Térségi közforgalmú kikötő
- Kompátkelelőhely
- Térségi jelentőségű logisztikai központ
- Atomerőmű
- Radióaktív hulladéktároló
- Kiserőmű
- Térségi hulladéklerakó hely
- Folyami nagyműtárgy

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

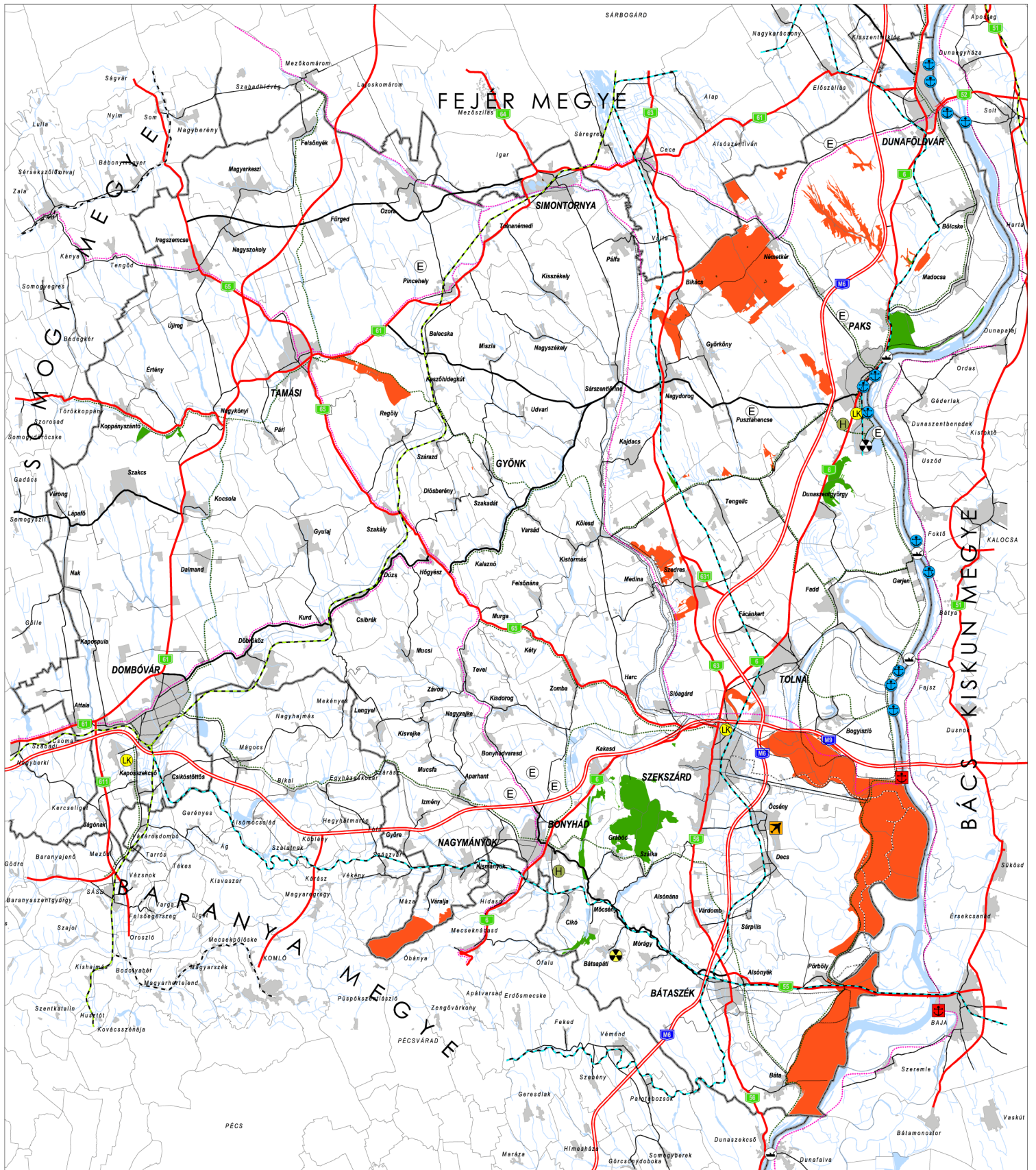
- Megyehatár
- Települési közigazgatási határa
- Települési terület
- Vízfelület, vízfolyás
- Egyéb burkolt út
- Magterület
- Ökológiai folyosó
- Puffer terület

TOLNA MEGYE TERÜLETTRENDÉZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSA

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS - VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

- MEGBÍZÓ:**
TOLNA MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT
- MEGBÍZÓ KÉPVISELŐJE:**
Dr. Puskás Imre
a megyei közgyűlés elnöke
Patkó Sándor
megyei főépítész
- GENÉRALTERVEZŐ:**
KÖRNYEZETTERV KFT.
- KÉPVISELŐJE:**
Dr. Laposza József
- TERVEZŐ:**
Lóczy Tibor TR 01-5041
Környezetterv Kft.

A KÖZLEKÉSI HÁLÓZAT ÉS A VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK KAPCSOLATA

MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZATOK ÉS EGYEDI ÉPÍTMÉNYEK

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Térségi jelentőségű mellékút
- Mellékút
- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos társadalmi vasútvonal
- Egyéb országos társadalmi vasútvonal
- Keszkeny nyomtávú vasútvonal
- Országos kerékpárút-társadalmi eleme
- Térségi kerékpárút-hálózat eleme
- Elsőrendű árvízvédelmi fővonal

- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérrel fejlesztendő repülőtér
- Nemzetközi és országos jelentőségű közforgalmú kikötő
- Térségi közforgalmú kikötő
- Kompártelek
- Térségi jelentőségű logisztikai központ
- Atomerőmű
- Radióaktív hulladékok lerakó
- Kiserőmű
- Térségi hulladéklerakó hely
- Folyami nagyműtárgy

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

- Megyehatár
- Település közigazgatási határa
- Települési terület
- Vízfelület, vízfolyás
- Egyéb burkolt út
- Védett természeti területek
- Védelemre tervezett területek
- Ex lege védett lápok

TOLNA MEGYE TERÜLETTRENDÉZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSA

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS - VELEMÉNYEZÉSI ANYAG

MEGBÍZÓ:
TOLNA MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT

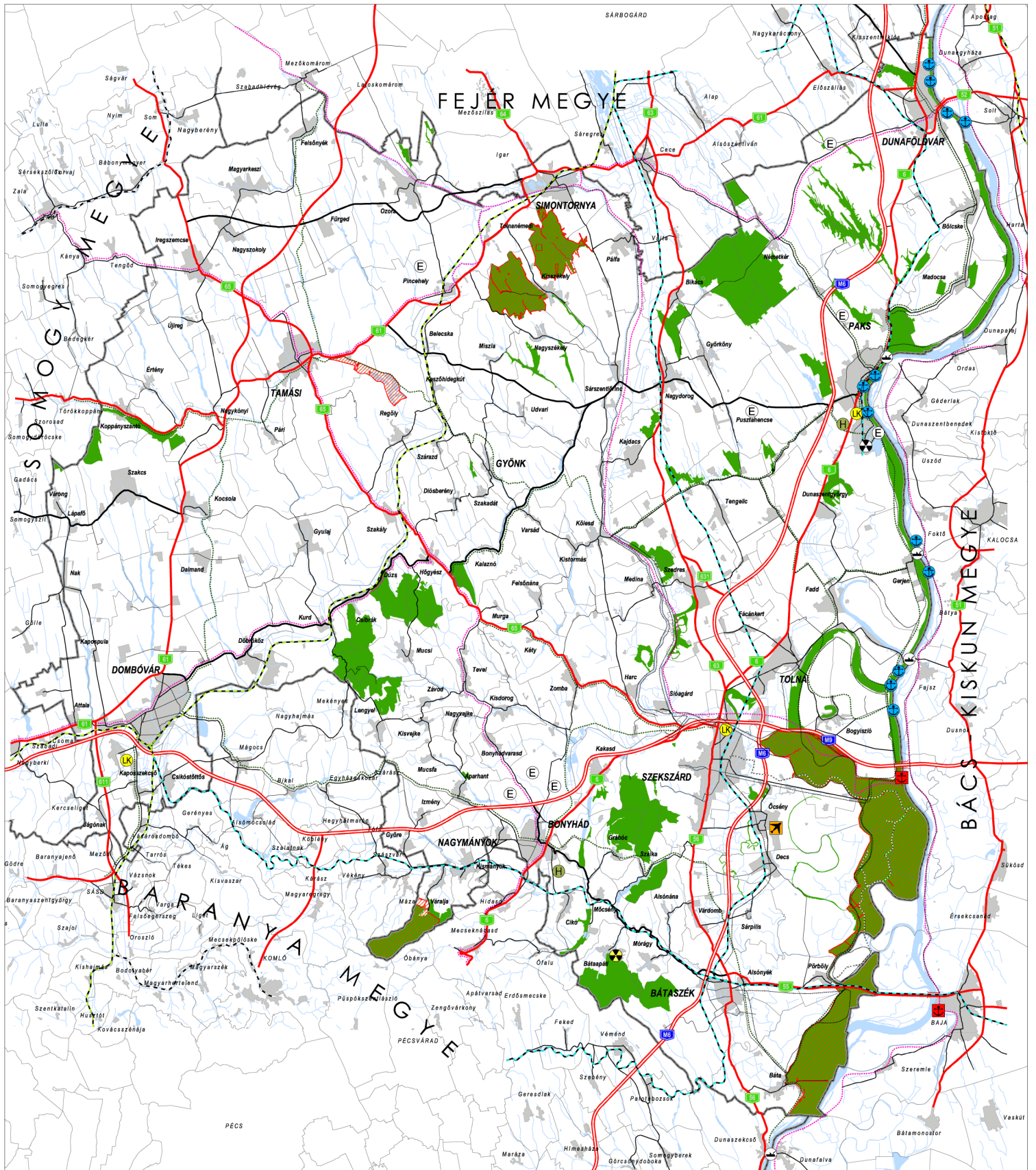
MEGBÍZÓ KÉPVISELŐJE:
Dr. Puskás Imre
a megyei közgyűlés elnöke
Patkó Sándor
megyei főépítész

GENERÁLTERVEZŐ:
KÖRNYEZETTERV KFT.

KÉPVISELŐJE:
Dr. Laposza József

TERVEZŐ:
Lóczy Tibor TR 01-5041
Környezetterv Kft.

A KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT ÉS A NATURA 2000 HÁLÓZAT KAPCSOLATA

MŰSZAKI INFRASTRUKTÚRA-HÁLÓZATOK ÉS EGYÉDI ÉPÍTMÉNYEK

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Térségi jelentőségű mellékút
- Mellékút
- A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos társ-hálózati vasútvonal
- Egyéb országos társ-hálózati vasútvonal
- Keskeny nyomtávú vasútvonal
- Országos kerékpárút-társ-hálózati eleme
- Térségi kerékpárút-hálózati eleme
- Elsőrendű árvízvédelmi fővonal

- Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtér / fejlesztendő repülőtér
- Nemzetközi és országos jelentőségű közforgalmú kikötő
- Térségi közforgalmú kikötő
- Kompártelephely
- Térségi jelentőségű logisztikai központ
- Atomerőmű
- Radioaktív hulladék lerakó
- Kiserőmű
- Térségi hulladéklerakó hely
- Folyami nagyműtárgy

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

- Megyehatár
- Település közigazgatási határa
- Települési terület
- Vízfelület, vízfolyás
- Egyéb burkolt út
- Különleges madárvédelmi terület
- Különleges és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

TOLNA MEGYE TERÜLETRENDEZÉSI TERV MÓDOSÍTÁSA

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS - VÉLEMÉNYEZÉSI ANYAG

MEGBÍZÓ:
TOLNA MEGYEI ÖNKORMÁNYZAT

MEGBÍZÓ KÉPVISELŐJE:
Dr. Puskás Imre
a megyei közgyűlés elnöke
Patkó Sándor
megyei főépítész

GENERÁLTERVEZŐ:
KÖRNYEZETTERV KFT.

KÉPVISELŐJE:
Dr. Laposza József

TERVEZŐ:
Lóczy Tibor TR 01-5041
Környezetterv Kft.

4. A TERVBEN SZEREPLŐ INTÉZKEDÉSEK KÖRNYEZETI HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE

A megye területrendezési terve határozattal elfogadandó fejezete tartalmazza a megyei területrendezési terv végrehajtásának, érvényesülésének segítésére, továbbá a rendelettel jóváhagyandó munkarészekben nem szerepeltethető megyei térségi szempontok és érdekek érvényesíthetősége érdekében megfogalmazott intézkedési javaslatokat.

Az egyeztetési dokumentációban szereplő intézkedések között közvetlenül a környezet védelmét érintő vagy azzal összefüggő intézkedési javaslat nincs.

Az intézkedések között azonban több is van, amelynek közvetetten a megye környezet minősége szempontjából is jelentősége van:

- 4.1. A Tolna Megyei Közgyűlés gondoskodik a rendelettel elfogadott térségi szerkezeti terv, térségi övezetek és területrendezési szabályzat, továbbá a határozattal elfogadott irányelvek és ajánlások közzétételéről a területrendezési tervnek a megye hivatalos honlapján történő elhelyezéséről, a terv alkalmazásának gyakorlati teendőiről.
- 4.2. A Tolna Megyei Közgyűlés gondoskodik arról, hogy a rendelettel elfogadott területrendezési tervben foglaltak és a határozattal elfogadott általános célok és ajánlások a megye fejlesztési koncepciójába, programjaiba beépüljenek és azok a régió és a kistérségek tervdokumentaiban is érvényesüljenek.

Ezzel együtt természetesen a határozattal elfogadott környezetvédelmi, táj- és természetvédelmi szempontú ajánlások, irányelvek is beépülnek a megyei területfejlesztési koncepcióba, programjaiba.

- 4.3. A Tolna Megyei Közgyűlés gondoskodik arról, hogy a településrendezés eszközei a megye területrendezési tervével összhangban készüljenek. A megyei főépítész évente beszámol a Közgyűlésnek arról, hogy a településrendezési tervekhez kapcsolódó tervtanácsi munkában és más területrendezési, államigazgatási véleményezési eljárások során hogyan érvényesülnek a megyei területrendezési terv követelményei, ajánlásai.

Az intézkedés alapján a megyei főépítésznek nemcsak a rendelettel elfogadott tervi elemek településrendezés eszközeibe történő beépítéséről kell gondoskodnia. Ösztönöznie kell a településeket arra, hogy a településrendezési eszközeik a megyei terv ajánlásaival is összhangban készüljenek. Jó lenne, ha az ösztönzésben a környezet védelméért felelős szervezetek is feladatot vállalnának.

A közlekedési hálózati elemek megvalósítására vonatkozó intézkedési javaslatok közül a térségi mellékúthálózat megvalósítására vonatkozó intézkedésnek is kedvező hatása van, hiszen a térségi mellékúthálózat hiányzó elemeinek megvalósítása a települések közötti közlekedést rövidíti le, ami környezetvédelmi szempontból rendkívül kedvező.

A térségi mellékúthálózat települési elkerülő szakaszainak megépítése több település környezetminőségét javítja.

5. A TERV HATÁSA A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁΣ TERVEKRE

A terv hatása a településrendezés eszközeire meghatározó, de hatással lehet a megyei területfejlesztési koncepcióra, területfejlesztési programokra, ágazati programokra egyaránt.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 23.§ (4) bekezdése ugyanis kimondja:

„A területfejlesztési és ágazati programok, valamint a településrendezési tervek készítése, egyeztetése és elfogadása során figyelembe kell venni az országos, regionális és megyei területrendezési tervben foglaltakat.”

A törvényi előírás szerint a megyei terv rendelettel elfogadott térségi szerkezeti tervében foglaltakat, továbbá a térségi övezeteket az ágazati programok készítése során is figyelembe kellene venni. Tapasztalataink szerint ez nem minden esetben történik így, mivel az ágazati tervek készítése során a megyei önkormányzat nem véleményező szervezet. Pedig, ha az OTrT a megyei tervek számára teszi kötelezővé a térségi területfelhasználás rendszerének, az infrastruktúra hálózatnak pontosítását, az OTrT által kijelölt övezetek pontosítását és a térségi övezetek kijelölését, akkor elvárható, hogy az ágazati programok az OTrT-vel összhangban lévő megyei területrendezési tervben foglaltakat vegyék figyelembe. Az igazság azonban ezzel szemben az, hogy a megyei területrendezési tervek legfeljebb a megyei ágazati programokban és a településrendezési tervekben érvényesíthetők. Az országos ágazati programok a megyei területrendezési tervek figyelembe vétele nélkül készülnek, legfeljebb az OTrT következő módosításánál az ágazatukat érintő övezetek területét megváltoztatják (lásd: országos ökológiai hálózat, kiváló termőhelyi adottságú szántóterület, kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület) vagy ágazati programjaik alapján új övezeteket erőltetnek be az OTrT-be, így a megyei tervbe is. Olyan övezeteket is, amelyeknek a területrendezésre, környezetalakításra hatásuk nincs, mivel az OTrT szabályozása a végrehajtásra vonatkozóan semmiféle kötelezést nem tartalmaz (lásd: együtt tervezhető térség, erdőtelepítésre alkalmas terület). Például a vízerózióknak és szélérózióknak kitett területekre vonatkozóan az eredeti OTrT még tartalmazott olyan szabályokat, amelyek a földhasználatra vonatkoztak és így betartásuk a termőföld védelmében hatáskörrel rendelkező államigazgatási szervek feladata lett volna, ezek a szabályok azonban az OTrT módosítása során kikerültek az OTrT-ből. A szélérózió és a vízerózió elleni védelemmel összefüggésben területrendezési feladata már csak az önkormányzatoknak van, holott a termőföld védelme nem az önkormányzatok feladatköre.

A környezeti értékelés részeként nyugodt lelkiismerettel megállapíthatjuk, hogy az elfogadott megyei területrendezési tervek csak a megyei szinten készülő ágazati programokra vannak hatással.

Ennél sokkal nagyobb jelentőségű és egyértelműbb a településrendezésre gyakorolt hatás. A településrendezési tervek készítése során ugyanis az illetékes állami főépítészek és a megyei főépítészek feladata a megyei területrendezési tervekkel való összhang ellenőrzése.

A térségi területfelhasználás rendszerének és az infrastruktúra hálózat településszerkezeti tervbe történő átvétele kötelező. Az eltérésre a területfelhasználási egységekre vonatkozóan az OTrT határoz meg szabályokat. Az OTrT 6.§ (2) bekezdése szerint:

„A kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriákon belül a települési területfelhasználási egységek kijelölése során a következő szabályokat kell alkalmazni:

- a) az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni;*
- b) a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki;*

- c) a vegyes területfelhasználású térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület vagy erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a térségben nagyvárosias lakóterület kivételével lakóterület kijelölhető;
- d) a városias települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
- e) a hagyományosan vidéki települési térség a nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység kivételével bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható;
- f) a vízgazdálkodási térséget legalább 90%-ban vízgazdálkodási terület területfelhasználási egységbe kell sorolni, a fennmaradó részen beépítésre szánt terület nem jelölhető ki;
- g) az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.”

Ezek a szigorú szabályok környezetvédelmi szempontból üdvözölhetők ugyan, de több esetben a fenntartható környezetvédelmi követelményekkel összhangban lévő településfejlesztést, gazdaságfejlesztést is korlátozhatják.

Az erdőgazdálkodási térség az OTrT szerint legalább 50ha lehet, tehát az 50ha-nál kisebb erdőterületeket a terv külön térségként nem ábrázolhatja. Ez ellentmond az „erdőtörvénnyel”! Ezen szabály szerint a terv kénytelen a megye területén lévő mozaikos erdőket mezőgazdasági térségként, vagy vegyes részként kijelölni. Az OTrT szerint csak 10ha-nál nagyobb települési térség ábrázolható. A külterületi lakott helyek, mezőgazdasági üzemközpontok így a mezőgazdasági térség területébe kerülnek. A mezőgazdasági területfelhasználási térség településrendezési tervben történő „pontosítása” során tehát a 15%-os eltérési lehetőséget elviheti az erdőtörvénnyel összhangban az 50ha-nál kisebb erdőterületek kijelölése, továbbá a már művelésből kivett beépített vagy beépítésre szánt területek kijelölése, tehát a települések számára további fejlesztési lehetősége nem vagy alig marad. Mondhatnánk erre, hogy ez környezetvédelmi szempontból nagyon kedvező, de ez nem így van. Az NKP III. települési környezetminőségre vonatkozó akcióprogramja (5.4. fejezet) a településfejlesztés tudatosabbá tételét, a fejlesztés és a rendezés során a fenntarthatósági szempontok hatékonyabb érvényesítését hangsúlyozza, kiemeli továbbá, hogy a „fenntartható fejlődés mindhárom dimenzióját – társadalom, gazdaság, környezet – egyforma súllyal kell kezelnie”.

A megyei területrendezési terv nem lehet gátja a fenti elvekkel összhangban lévő településfejlesztésnek, rendezésnek.

A megye területrendezési terve tehát az OTrT településfejlesztést korlátozó pontosítási szabályai miatt a fenntarthatóságon túl is korlátozhatja egyes települések fejlesztési lehetőségeit, ami nem megengedhető. Az egyetlen megoldás az lehetne, ha a térségi területfelhasználási egységek települési szintű pontosítása során a már kialakult eltérő területfelhasználásokat nem kellene a százalékos eltérésbe beleszámítani. Például mezőgazdasági térség esetén a már meglévő erdőterületeket, a már beépített területeket.

A megyei terv OTrT szerint kijelölt közlekedési hálózatát is meghatározott szabályok szerint pontosíthatják a településrendezési tervek.

A területfejlesztésről és a területrendezésről szóló törvény 23/A § (2) b) pontja szerint:

„Az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatoknak a település közigazgatási területére vetett hossza legfeljebb +/-5%-kal térhet el a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek szerkezeti tervében ábrázolt nyomvonal-változattól, kivéve, ha külön jogszabályban meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat a nagyobb eltérést indokolja.”

Ez a szabály tehát rugalmasabb a területfelhasználási egységekre vonatkozó szabálynál, hiszen területrendezési hatósági eljárás keretében lehetőség van nagyobb eltérésre is. Még ennél is tovább megy az OTrT 10.§-a:

10. § (1) Az 1/4-7. és 1/11. számú mellékletekben szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket az ott felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét érintve, az országos szerkezeti terv figyelembevételével, az engedélyezési eljárás során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal kell megvalósítani.

(2) Az 1/1-3. számú mellékletekben szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket az ott felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét - térség esetén a megjelölt település közigazgatási területét vagy annak 10 km-es körzetét - érintve, az országos szerkezeti terv figyelembevételével, az engedélyezési eljárás során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal kell megvalósítani.

(3) Az 1/8-10. számú mellékletekben szereplő országos műszaki infrastruktúra-hálózatok elemeit és az egyedi építményeket az ott felsorolt, a térbeli rend szempontjából meghatározó települések közigazgatási területét - térség esetén a megjelölt település közigazgatási területét vagy annak 25 km-es körzetét - érintve, az országos szerkezeti terv figyelembevételével, az engedélyezési eljárás során felmerülő ágazati szempontok és követelmények miatt szükséges korrekciókkal kell megvalósítani.

Az ágazati szempontok között nyilvánvalóan a környezetvédelmi és természetvédelmi szempontok és követelmények is meghatározóak, így az infrastruktúra hálózatok településrendezési tervekben történő pontosítása során a környezetvédelmi szempontok érvényesíthetőek.

Az OTTrT-vel összehangban kijelölt térségi övezetek pontosítására vonatkozóan a Tft. 23/A § 2/c pontja a következők szerint rendelkezik:

„Az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek által érintett területeket az érdekelt államigazgatási szervek állásfoglalása alapján kell lehatárolni oly módon, hogy a kiemelt térségi és a megyei övezet területének a település közigazgatási területére eső része legfeljebb +/-5%-kal változhat.”

Az érintett államigazgatási szervek köre azonban nem teljes. A településrendezési tervek készítése során az országos és térségi övezetek területi érintettségével kapcsolatban állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szervek körét a 282/2009. (XII.11.) Kormányrendelet határozza meg. Ebből kiderül, hogy nem minden övezet esetében meghatározott az előzetes adatszolgáltatásra, így az állásfoglalásra jogosult államigazgatási szerv.

A településrendezési tervek készítése során egyértelmű a következő övezetek pontosításának lehetősége:

– kiváló termőhelyi adottságú erdőterület	MSZH erdészeti igazgatóság
– felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő területe	környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség
– ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület	Magyar Bányászati és Földtani Hivatal bányakapitánysága
– kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület	honvédelemért felelős miniszter
– magterület	nemzeti park igazgatóság
– ökológiai folyosó	nemzeti park igazgatóság
– puffterület	nemzeti park igazgatóság
– világörökség és világörökség-várományos terület	Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
– történeti települési terület	Kulturális Örökségvédelmi Hivatal
– rendszeresen belvízjárta terület	Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság

– nagyvízi meder	Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság
– földtani veszélyforrás területe	Magyar Bányászati és Földtani Hivatal bányakapitánysága
– honvédelmi terület	honvédelemért felelős miniszter

A felsorolásból kiderül, hogy nincs jogszabályban rögzített állásfoglalásra jogosult, érdekelt államigazgatási szerv a következő övezetek esetében:

- kiváló termőhelyi adottságú szántóterület;
- országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület;
- térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület;
- országos jelentőségű tájképvédelmi terület;
- kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület (Kormányrendelet pontosan meghatározza);
- erdőtelepítésre alkalmas terület;
- térségi jelentőségű tájképvédelmi terület;
- vízerózióknak kitett terület;
- szélerózióknak kitett terület.

Ebből arra lehet következtetni, hogy egyes ágazatok úgy próbálják az ágazati érdekeiket érvényesíteni a területrendezés keretében, hogy feladatot nem vállalnak, sőt azokat a megyei, illetve a települési önkormányzatokra hárítják át. Ez egy demokratikus jogrendszerben elfogadhatatlan.

A vízerózióknak és szélerózióknak kitett terület esetében az övezetek neve teljesen félrevezető, mert a megyei terv nem az érintett területeket, hanem a területtel érintett települést jelöli ki. Ez alapján pedig az érintett települések rendezési terveiben kell a konkrét területeket kijelölni, de nem a termőföld védelméről szóló jogszabályok szerint hatáskörrel rendelkező államigazgatási szerv adatszolgáltatása alapján. Ez azt jelenti, hogy az ágazati feladatot átruházzák a települési önkormányzatokra. Ez nem helyes gyakorlat!

A megye területe a vízerózió és a szélerózió által egyaránt érintett, és a jelenleg hatályos terv a korábbi megyei szabályozási követelmények szerint kijelölte az érintett konkrét területeket, így ez segítheti a településrendezési tervi kijelölést is.

A tájrehabilitációt igénylő területek a településfejlesztést, rendezést lényegében nem korlátozzák, így azok pontosítása nem okozhat problémát.

A többi övezet azonban a településrendezés (környezetvédelem) szempontjából is meghatározó, hiszen az OTrT szerint a településrendezést korlátozó szabályok érvényesítendők a területükön.

Ezen övezetek esetén adatszolgáltatásra kijelölt államigazgatási szerv nincs meghatározva, így nincs olyan államigazgatási szerv sem, amelynek állásfoglalásához kötött lenne az 5%-os eltérés lehetősége. Környezetvédelmi szempontból azonban minden esetben indokoltnak tartjuk az adott övezetekhez kapcsolódó ágazati jogszabályok alapján a településrendezés egyeztetési kötelezettségébe tartozó államigazgatási szervek véleményének figyelembe vételét.

pl.: kiváló termőhelyi adottságú szántóterület:

- földhivatal

tájképvédelmi övezetek:

- környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség
- Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális irodája

OTÉK 3.§ (3) bekezdése szerint a településszerkezeti terv kötelező alátámasztó szakági munkarésze a területrendezési terv(ek) és a településszerkezeti terv összhangját igazoló térkép és leírás (számítás).

A településrendezési eszközökre tehát a megyei területrendezési terv rendelettel elfogadott térségi szerkezeti terve, térségi övezetei és az ezekre vonatkozó OTTrT szerinti szabályok meghatározó hatással vannak, hiszen csak azokkal teljes összhangban készíthetők el.

Ennek ellenőrzésére a településrendezés eszközeinek egyeztetésébe kötelezően bevonandó államigazgatási szervek jogosultak.

A területrendezési terv határozattal elfogadott ajánlásai, irányelvei csak a határozatot megalkotó megyei önkormányzatok számára kötelezőek. Így azok a megye ágazati programjaira lehetnek hatással. Ezt a terv intézkedési javaslatai is megerősítik:

- 4.1. A Tolna Megyei Közgyűlés gondoskodik a rendelettel elfogadott térségi szerkezeti terv, térségi övezetek és területrendezési szabályzat, továbbá a határozattal elfogadott irányelvek és ajánlások közzétételéről a területrendezési tervnek a megye hivatalos honlapján történő elhelyezéséről, a terv alkalmazásának gyakorlati teendőiről.
- 4.2. A Tolna Megyei Közgyűlés gondoskodik arról, hogy a rendelettel elfogadott területrendezési tervben foglaltak és a határozattal elfogadott általános célok és ajánlások a megye fejlesztési koncepciójába, programjaiba beépüljenek és azok a régió és a kistérségek tervdokumentumaiban is érvényesüljenek.

Az ajánlások a településrendezési tervek szempontjából nem kötelezőek. Az állami főépítész, illetve a megyei főépítész ösztönözheti a települési önkormányzatokat arra, hogy a rendezési terveik készítése során vegyék figyelembe az ajánlásokat, hiszen azok egyértelműen a megye, a kistérségek és a települések fenntartható környezeti, társadalmi, gazdasági fejlesztését, az értékeik védelmét és természeti erőforrásaik fenntartható használatát szolgálják.

6. A TERVBEN SZEREPLŐ JAVASLATOK MONITOROZÁSI LEHETŐSÉGÉRE VONATKOZÓ JAVASLAT

A megyei terv meghatározóan a településrendezési tervekkel monitorozható.

A településrendezési tervezés során derül ki, hogy a területrendezési tervek, OTrT és az azzal összhangban lévő megyei terv hogyan alkalmazható, a pontosítások során milyen konfliktusok kezelhetők és melyek nem kezelhetők a településrendezés eszközeiben.

Az ezzel összefüggő tapasztalatokat a megyei főépítész gyűjtheti össze. Erre vonatkozó intézkedési javaslat található a tervben:

- 4.3. A Tolna Megyei Közgyűlés gondoskodik arról, hogy a településrendezés eszközei a megye területrendezési tervével összhangban készüljenek. A megyei főépítész évente beszámol a Közgyűlésnek arról, hogy a településrendezési tervekhez kapcsolódó tervtanácsai munkában és más területrendezési, államigazgatási véleményezési eljárások során hogyan érvényesülnek a megyei területrendezési terv követelményei, ajánlásai.

Ezeket a tapasztalatokat a Megyei Közgyűlés érvényesítheti az OTrT módosításának kezdeményezésével és a megyei területrendezési terv módosítása során.

Ugyancsak a területrendezési terv érvényesülését, érvényesítését értékelheti az állami főépítész iroda, hiszen a területrendezési tervvel való összhang ellenőrzése meghatározóan az állami főépítész feladata.

A monitorozással összefüggésben azonban alap probléma az, hogy a településrendezési terveknek a megyei területrendezési tervekkel összhangban kell lennie. Tehát a tervek közötti konfliktusokat a tervezők, helyi önkormányzatok minden esetben kénytelenek kezelni. Így a konfliktusok sok esetben feledésbe merülnek, ami nem segíti a megyei tervhez való visszacsatolást és a megyei tervnek az OTrT-hez való visszacsatolását.

Ez tapasztalható volt az OTrT 2008. évi módosításakor is, amelynek során a településrendezésben a területrendezési tervekhez való illeszkedés általános konfliktusait nem sikerült megnyugtatóan rendezni, sőt az OTrT módosítása újabb konfliktusokat szült.

7. A TERV KÖRNYEZETI HATÁSAINAK ÖSSZEFOGLALÁSA

A megye módosított területrendezési terve összefoglaló környezeti értékelése előtt nagyon fontos újra tisztázni, hogy a megyei terveknek szigorú keretek közé szorított tartalmi követelményrendszere van, amelyet magasabb szintű jogszabályok és azokon belül az Országos Területrendezési Terv határoz meg. Környezetvédelmi szempontból bírálható ugyan a térségi szerkezeti terv, térségi területrendezési szabályzat, térségi övezetek tartalma, de csak akkor, ha a megyei tervnek lehetősége van a bírálat alapján történő módosításra. A környezeti értékelés ennek figyelembevételével készült. A terv tartalma egyes munkarészei megfelelnek a tartalmi követelményeknek, összhangban vannak az Országos Területrendezési Tervvel.

A környezeti értékelés során nem állt szándékunkban a tervben foglaltak részletes ismertetése, hiszen a javaslattevő fázis egyeztetési dokumentációját a környezeti értékelést is véleményező szervezetek már megkapták. Csak azokat a tervi elemeket emeltük ki, amelyeket a környezeti értékelés szempontjából meghatározóan fontosnak ítéltünk.

A környezeti értékelés a területrendezéssel összefüggő jogszabályokkal, a környezetvédelemmel összefüggő meghatározó jogszabályokkal és a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal való összhang vizsgálatára terjedt ki. Természetesen vizsgálható lett volna még a környezetvédelemmel összefüggő számtalan nemzetközi egyezmény, irányelv, stratégia, terv, koncepció és program, de ezekkel az értékelés alapidokumentációját képező országgyűlési határozattal elfogadott 2009-2014 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Program összhangban készült, így ezek külön összehasonlító értékelését feleslegesnek tartottuk.

Mivel a terv az értékelés alapján egyértelműen összhangban van az NKP III.-mal, így további programok, koncepciók, egyezmények, irányelvek stratégiák külön összehasonlító értékelése indokolatlan.

A megye területrendezési tervének környezetvédelmi szemlélete, a természeti erőforrások védelme, fenntarthatósága iránti elkötelezettség ugyanis áthatja a térségi szerkezeti tervet, a térségi övezeteket, a térségi területrendezési szabályzatot egyaránt. Ez nem kizárólag a tervezők érdeme, hiszen erre az Országos Területrendezési Terv is kötelez. Az ajánlások és a sajátos megyei térségek meghatározása azonban tervezői javaslat, amelyben ugyancsak meghatározó a környezetvédelem, táj- és természetvédelem, az épített környezet védelme, a kulturális örökség védelme, a természeti erőforrások fenntartható használata iránti elkötelezettség.

Az OTrT környezetvédelmi érzékenységet igazolja, hogy a megyei tervekben kötelezően alkalmazandó 24 övezete közül 21 függ össze a környezetvédelemmel, természeti erőforrásokkal, a táj- és természetvédelemmel, a kulturális örökség védelmével. Tolna megye 20 övezet által érintett, amelyek közül 18 függ össze a környezetvédelemmel. Az övezetekre vonatkozó OTrT szerinti szabályok mellett a terv szabályozási ajánlásokat is megfogalmaz, amelyek összhangban vannak az ágazati jogszabályokkal, kiemelten:

- a környezet védelmének általános szabályairól szóló törvénnyel,
- a természet védelméről szóló törvénnyel,
- az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvénnyel,
- a kulturális örökség védelméről szóló törvénnyel,
- a termőföld védelméről szóló törvénnyel,
- a vízgazdálkodásról szóló törvénnyel,
- a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvénnyel

és azok végrehajtásáról rendelkező kormányrendeletekkel, miniszteri rendeletekkel egyaránt.

A környezeti értékelés igazolta, hogy a terv a Nemzeti Környezetvédelmi Program átfogó célkitűzéseivel összhangban van, illetve azokkal semmilyen vonatkozásban nem ellentétes.

Az NKP III. átfogó céljainak megvalósítását szolgáló tematikus akcióprogramokkal is összhangban van a terv, amelyek közül a következő, a területrendezési tervvel összefüggő akcióprogramok emelhetők ki:

- 5.2. Éghajlatváltozás
- 5.3. Környezet és egészség
- 5.4. Települési környezetminőség
- 5.5. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem
- 5.6. Fenntartható terület- és földhasználat
- 5.7. Vizeink védelme és fenntartható használata
- 5.8. Hulladékgazdálkodás
- 5.9. Környezetbiztonság

Összhangban van a terv az NKP III. 1. mellékletét képező a biológiai sokféleség megőrzésének stratégiájával és a 2. mellékletét képező Nemzeti Természetvédelmi Alaptervvel is.

A terv meghatároz az OTrT-ben nem szereplő olyan sajátos megyei térségeket is, amelyek Tolna megyére, a megye tájhasználatára jellemzőek. A tervben szereplő sajátos megyei térségek közvetlenül, vagy közvetve összefüggenek a környezetvédelemmel is. Az ezekre a megyei térségekre vonatkozó ajánlások is összhangban vannak az ismertetett jogszabályokkal, programokkal.

A térségi szerkezeti terv területfelhasználási rendszere a vegyes területfelhasználású térség kijelölésével az erdőterületek növelésére, a vizek védelmére, a környezetkímélő mezőgazdasági termelésre ösztönöz. Az erdőgazdálkodási térség kijelölése biztosítja a meglévő erdőterületek védelmét és további erdőtelepítésekre ad lehetőséget. A mezőgazdasági térség lehetőséget ad a kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek védelmére és a kedvező adottságú árutermelő gazdálkodásra alkalmas termőföldek védelmére, a mezőgazdasági területek természeti adottságaihoz és érzékenységéhez igazodó, a történeti tájhasználatot figyelembe vevő differenciált települési szintű szabályozásra. A vízgazdálkodási térség kijelöli a vízmedrek területét. A települési térségek kijelölése a hatályos településszerkezeti tervek figyelembe vételével, egyben a termőföld mennyiségi védelmi prioritásával történt.

A tervezett közlekedési infrastruktúra hálózat kijelölése az OTrT-vel összhangban van. A tervezett közúti közlekedési hálózat elkerüli a településeket, így a települési környezet minősége a terv megvalósulása által nem romlik, sőt, több megyei település esetében a településen keresztüli átmenő forgalom megszűnésével jelentős mértékben javul.

Az országos ökológiai hálózatot a tervezett közlekedési hálózatok meghatározóan csak a vízfolyások keresztezésével érintik. A tervezett közlekedési hálózati elemeket a terv a vonatkozó pontosítási szabályok figyelembe vételével úgy jelölte ki, hogy a nyomvonalak a Natura 2000 területeket, védett természeti területeket a legkevésbé érintsék. A településrendezési és engedélyezési tervezés során az élőhelyek védelme a nyomvonalak további pontosításával biztosíthatóak.

A Natura 2000 területekre a terv javaslatai kedvezőtlen hatással nem lesznek. Az ökológiai hálózat övezetinek részeként a Natura 2000 területekre is alkalmazni kell az OTrT vonatkozó szabályait. Az élőhelyek védelmét szolgálják továbbá az ökológiai hálózat övezetire vonatkozó ajánlások is.

A térségi szerkezeti terv megvalósulása esetén tehát a megye környezetminősége lényegesen kedvezőbb lesz a mai környezeti állapotnál.

A térségi övezetek körét és az azokra vonatkozó szabályokat az OTrT meghatározta. Azok környezeti hatása egyértelműen kedvező, de a megye területrendezési tervétől független, hiszen azt már törvény meghatározta.

Az övezetek területét a terv részben az illetékes államigazgatási szervek adatszolgáltatása alapján részben tervezői javaslatként jelölte ki (társégi jelentőségű tájképvédelmi terület).

Az övezetek „pontosítása” természetvédelmi, tájképvédelmi, ökológiai, kulturális örökség-védelmi érdekeket nem sért, és azokkal összhangban van.

A társégi övezetekre vonatkozó ajánlások, a sajátos megyei térségek kijelölése és azokra vonatkozó ajánlások az ágazati jogszabályokkal összhangban vannak. Feladatuk az, hogy a megyei ágazati koncepciók, fejlesztési programok, kistérségi és települési fejlesztési koncepciók és településrendezési tervek készítése során érvényesíthető legyen a megye természeti erőforrásainak, a környezet minőségének, a táji- természeti és kulturális örökségének a történeti hagyományokon alapuló racionális tájhasználatának az összehangolt védelme és fenntartható fejlesztése.